

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra aplikované ekonomie a ekonomiky

Diplomová práce

Víceleté dotační tituly v odvětví kultury na municipální úrovni

Vypracovala: Bc. Michaela Růžičková

Vedoucí práce: doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová

České Budějovice 2022

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela RŮŽIČKOVÁ**
Osobní číslo: **E20478**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Strukturální politika EU a rozvoj venkova**
Téma práce: **Víceleté dotační tituly v odvětví kultury na municipální úrovni**
Zadávající katedra: **Katedra aplikované ekonomie a ekonomiky**

Zásady pro vypracování

Cíl práce: Vyhodnocení přístupů k financování odvětví kultury na úrovni obcí s rozšířenou působností. Součástí diplomové práce bude statistické vyhodnocení dat a analýza vlivů, které na předmětné finanční toky působí.

Rámcová osnova:

1. Úvod.

2. Přehled literatury

Historie kultury. Odvětví kultury a jeho ekonomické charakteristiky.

Role státu a územních samosprávných celků v oblasti kultury. Kulturní politika.

Rozpočty a rozpočtový proces obcí. Možnosti financování odvětví kultury na municipální úrovni.

3. Metodika

Financování kultury z rozpočtů obcí ve vybraných lokalitách v dostupné časové řadě.

Analýza vlivů působících na výdaje obcí na kulturu.

4. Výsledky a diskuse

5. Závěry

Rozsah pracovní zprávy: **60**

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Krbová, J.: Moderní management ve veřejné správě. Nové, inovativní a kreativní přístupy v managementu veřejné správy: Výzvy a možnosti. Wolters Kluwer 2018. 144 s. ISBN 978-80-7552-744-8

Provazníková, R.: Financování měst, obcí a regionů –teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada 2015. 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0

Škodová Parmová, D., Dvořáková Lišková, Z. Ed.: Regions in Context. 1st ed. České Budějovice: EF JU 2019. 195 p. ISBN 987-80-7394-759-0

Nieto – Rodrigues, Antonio.: Lead successful projects. London: Penguin Books, 2019. Penguin business experts series. ISBN 978-0-241-39547-9.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová**
Katedra aplikované ekonomie a ekonomiky

Datum zadání diplomové práce: **20. února 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2022**

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 370 05 České Budějovice

prof. Ing. Eva Kislingerová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 22. února 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to Víceleté dotační tituly v odvětví kultury na municipální úrovni v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. srpna 2022

.....
Bc. Michaela Růžičková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní doc. Dr. Ing. Dagmar Škodové Parmové za odborné vedení, její ochotu a čas, který mi věnovala. Dále děkuji své rodině, která mi byla oporou po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Kultura a její financování	3
1.1. Definice kultury	3
1.2. Odvětví kultury a jeho ekonomické charakteristiky	6
1.3. Kulturně dotační politika EU.....	8
1.3.1. Kreativní Evropa	11
1.4. Role státu a územních samosprávných celků v oblasti kultury	12
1.4.1. Státní kulturní politika 2021–2025+	13
2. Možnosti financování odvětví kultury	16
2.1. Vymezení ekonomických pojmů dotací a grantů	18
2.2. Rozlišení jednoletých a víceletých dotací v kulturní oblasti	19
2.3. Evropské dotace.....	19
2.4. Státní fond kultury České republiky	20
2.5. Dotace Středočeského kraje.....	21
2.6. Dotace na municipální úrovni.....	21
3. Metodika a cíle práce	23
3.1. Cíl práce.....	23
3.2. Metodika.....	24
3.2.1. Sběr dat.....	24
3.2.2. Metody vyhodnocení hypotéz	25
3.2.3. Seznam hypotéz.....	26
4. Situační analýza vybraných regionů	27
4.1. Působnost Středočeského kraje v oblasti financování kultury	27
4.1.1. Středočeský Fond kultury a obnovy památek	36
4.2. Město Beroun	38

4.2.1.	Instituce zřizované krajem	39
4.2.2.	Instituce zřizované městem	41
4.2.3.	Poskytnuté dotace.....	43
4.3.	Město Příbram	44
4.3.1.	Instituce zřizované krajem	44
4.3.2.	Instituce zřizované městem	46
4.3.3.	Poskytnuté dotace.....	49
4.4.	Město Rakovník.....	50
4.4.1.	Instituce zřizované krajem	51
4.4.2.	Instituce zřizované městem	53
4.4.3.	Poskytnuté dotace.....	55
4.5.	Financování kultury z rozpočtů obcí ve vybraných lokalitách v dostupné časové řadě	55
4.6.	Analýza vlivů působících na výdaje obcí na kulturu.....	68
4.6.1.	Ověření a vyhodnocení hypotéz.....	70
4.7.	Standardizované rozhovory	80
4.7.1.	Rozhovory s představiteli kulturních středisek a orgánů města Beroun, Příbram a Rakovník.....	80
4.7.2.	Rozhovor s radním Středočeského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu Mgr. Václavem Švendou	83
5.	Výsledky a diskuse, doporučení	85
Závěr.....		89
I.	Summary	93
II.	Seznam použitých zdrojů	94
III.	Seznam obrázků, tabulek a grafů	101
IV.	Přílohy	105

Úvod

Předpokladem každé lidské činnosti je alokace peněžních a jiných zdrojů potřebných ke splnění zadaných cílů. V tomto případě se jedná o zachování a rozvoj multikulturního prostředí celé naší společnosti. Kultura má svá specifická kritéria, kdy je možno vhodnou formou při účelném programovém a zejména koordinovaném zaměření zpětně působit na aktivaci ekonomického potenciálu společnosti. Účinnost vynaložených peněžních prostředků v závislosti na alokační funkci veřejných financí bývá spojována s efektivností, a to celospolečenskou, která v sobě zahrnuje atributy nejen obecně ekonomické, ale např. i historické, politické, sociální a jiné. Alokace zdrojů programově určených k podpoře kultury má především v českých zemích významný historický podtext. Nedílnou a důležitou součástí je samozřejmě i významný vliv na příslušné území, které konkrétně zahrnuje kulturní prostředí. Vliv cestovního ruchu, místního podnikatelského prostředí může významnou měrou navracet zpět vynaložené finanční náklady.

Aby studie co nejlépe ilustrovala, jak je kultura financována, vysvětluje údaje v širokém rámci kulturní politiky včetně analýzy priorit politiky, vzorců rozhodování a administrativní organizace. Návrh, zaměření a provádění kulturních politik se v jednotlivých regionech projevuje odlišně. To vyžaduje neustálý průzkum kulturních politik a také neustálý sběr souvisejících údajů. Studie se zaměřuje na tři hlavní zdroje financování kultury: vládu, trh a třetí sféru (neziskový sektor). Každý z nich má své vlastní opodstatnění podpořené danými zákonnými kompetencemi. Studie se snaží dodržet rozlišení těchto tří hlavních zdrojů financování tím, že data pozičně člení, ale zároveň i souhrnně integruje. Diplomová práce se zabývá analýzou veřejné přímé rozpočtové finanční podpory (zejména dotacemi poskytovaných ústředními a nižšími úrovněmi státní správy). Data jsou velmi důležitá pro analýzu kulturní politiky, jelikož ilustrují rozdíly v tom, jaká je finanční náročnost v jednotlivých regionech. Úpravy peněžních prostředků věnovaných tomuto sektoru, jejich zdroje (veřejné nebo soukromé), jejich rozdělení mezi různé úrovně vlády a různé umělecké sektory – to vše je užitečné pro odhalení způsobu, jakým jsou kulturní politiky skutečně implementovány.

Dle běžných parametrů nelze jednoduchým ekonomickým rozborem kvantifikovat kulturu. Ta má svá pravidla a zákonitosti. Ekonomický charakter veřejných služeb

místní a regionální kultury je existenčně závislý na peněžních prostředcích z veřejných rozpočtů. Nelze opomenout ani význam národohospodářského hlediska, a to především z pohledu zaměstnanosti obyvatel, jejich příjmové stránky, ze které jsou prováděny odvody, z hlediska symbiózy kultury a cestovního ruchu, která přináší další důležité zdroje do rozpočtů, a jistě nezanedbatelný je i ekonomický efekt výdajů příspěvkových organizací kultury nutných pro svou vlastní samotnou činnost.

Cílem diplomové práce je analyzovat a zhodnotit variabilitu dotačních titulů v odvětví kultury v časovém a průřezovém srovnání, determinovat faktory ovlivňující velikost a dynamiku dotací, a definované problematické oblasti pak následně porovnat s vybranými městy Středočeského kraje.

Teoretická část se zabývá definicí kultury, vymezením celospolečenského přínosu a popisem organizačního a institucionálního zajištění kultury v České republice. Dále se věnuje dotacím a dotačním systémům na národní, regionální a místní úrovni z hlediska organizačního a finančního zajištění, z hlediska vývoje kulturní politiky i strategických materiálů z oblasti kultury.

V praktické části je ukázáno, jakým způsobem probíhá vývoj dotací. Dále je zkoumán podíl poskytovatelů dotací na dotačních příjmech obcí. Následně je provedeno srovnání celkových výdajů a výdajů na kulturu obcí. Pro zvýšení názornosti a objektivity je proveden v analytické části přepoččet dotací na jednoho obyvatele a jeho zhodnocení v čase. Klíčovou částí diplomové práce je nalezení faktorů, které působí na výdaje obcí na kulturu. Vliv těchto faktorů je zkoumán prostřednictvím stanovených hypotéz. Při sběru informací bylo realizováno také několik strukturovaných rozhovorů. Rozpracovány jsou zde dlouhodobé problémy a obtíže, se kterými se kultura ve vybraných okresních městech potýká včetně témat týkajících se financování kulturní politiky a formování koncepce rozvoje kultury.

1. Kultura a její financování

1.1. Definice kultury

Vlastní pojem kultury není možné konkrétně a přesně definovat. Kulturní dědictví se skládá ze zdrojů zděděných z minulosti ve všech formách a aspektech. Jevové formy mohou být hmotné, nehmotné a digitální s rozmanitým souborem včetně památek, krajin, dovedností, postupů, znalostí, projevů lidské tvořivosti a také sbírek. Mohou být uchovávané a spravované veřejnými a soukromými subjekty. Vznikají z interakce mezi lidmi a místy v průběhu času a neustále se vyvíjí. Tyto zdroje mají pro společnost neocenitelnou hodnotu z kulturního, environmentálního, sociálního a ekonomického hlediska, a proto jejich udržitelné řízení představuje důležitou strategickou volbu pro 21. století.

V nejširší rovině lze kulturu vnímat dle Patočky a Hermanové (2008) jako *„společenský přínos k organizaci přírodních jevů a procesů, pro individuální a společenské potřeby člověka, jako nahlížení na přírodu z perspektivy vývoje člověka a společnosti.“* Soukup (2011) uvádí, že *„v daném smyslu se kultura může považovat za podstatu člověka, která není geneticky přenositelná z jedné generace na druhou. Stává se negenetickou kolektivní pamětí lidstva.“*

Dále Mockovčiaková (2008) prostřednictvím Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu zmiňuje: *„kultura podstatnou měrou napomáhá identifikaci a rozvoji jednotlivce a zároveň integraci občanské společnosti, významná je její sociální a komunikační funkce.“* Může tedy působit jako duchovní základ společnosti, který má nepochybný, avšak obtížně měřitelný význam pro rozvoj osobnosti jednotlivce. Přispívá ke vzdělanosti, tvořivosti, inovaci i k vyšší úrovni výkonnosti člověka.

Lukášová (2010) vnímá kulturu jako *„konstrukt, jenž existuje „v každém jednotlivci“ v podobě jeho názorů, hodnot, postojů a vzorců chování, které si jedinec osvojil jako součást určitých sociálních celků a více či méně je sdílí s jinými členy těchto celků. Každý jedinec je jak tvůrcem, tak produktem.“*

Význam kultury je dále vymezen ve Všeobecné deklaraci UNESCO o kulturní diverzitě a Akčním plánu, které byly přijaty na Generální konferenci UNESCO v Paříži roku 2001. Všeobecná deklarace UNESCO o kulturní diverzitě hovoří o tom, že *„kultura musí být považována za soubor distinktivních duchovních a hmotných, intelektuálních*

i citových rysů, které charakterizují společnost nebo společenskou skupinu; kultura zahrnuje vedle umění a písemnictví také způsoby života, způsoby soužití, hodnotové systémy, tradice a přesvědčení.“ (UNESCO, 2001)

Mockovčiaková (2008) dále kulturu vnímá jako „*vysoce rozsáhlou a strukturovanou oblast různorodých individuálních, skupinových i společenských zájmů, aktivit a činností, která zahrnuje ochranu a propagaci dědictví ve všech jeho formách.*“ Vede k rozvoji intelektuální, citové i morální úrovně jedince a podílí se na vzájemném porozumění prostřednictvím mezikulturního dialogu. Je součástí národní identity a duchovního základu, který zvyšuje kvalitu života, přispívá k vytváření respektovaných hodnot a je předpokladem pro udržitelný rozvoj. Právě proto kultura patří k mezinárodně uznávaným ukazatelům vyspělosti společnosti.

Kultura na základě historických skutečností a vývoje v sobě reflektuje velmi obsáhlou škálu mnohých projevů, produktů, zvyklostí včetně projevů tradiční lidové kultury. Nedílnou součástí představují aktivity subjektů jako jsou především kulturní instituce, občanská sdružení a další nevládní neziskové organizace. Nesmí se zapomenout ani na urbanismus a rozdílnost architektury řešení sídelních oblastí a progresi vystihnout nové inovativní a zároveň atraktivní a účelné potřeby obyvatel. Ostatně toto široké pojetí kultury je ztotožňováno se Závěrečnou deklarácí Světové konference o kulturních politikách z roku 1982. (ČSÚ & NIPOS, 2019)

Přibližně od roku 1998 bylo téma kultury a její rozmanitosti mnohdy diskutováno na úrovni mezinárodních a regionálních organizací. Touto problematikou se zabývala řada dalších orgánů: G8, Rada Evropy, Komise Evropského společenství, OSN a Visegrádská skupina. Na podporu kulturní spolupráce v rámci tzv. V4 byl založen v roce 2000 Mezinárodní visegrádský fond s cílem napomáhat národnímu i nadnárodnímu rozvoji vědy, výzkumu a spolupráce v oblasti kultury, školství, výměně mládeže a rozvoji přeshraniční spolupráce. Pilířem tohoto záměru je ve většině případů financování nevládních subjektů, což podporuje občanskou dimenzi Visegrádské spolupráce. Dlouhodobě rostoucí přebytek vykazuje fond V4, který financují členské země stejně vysokými příspěvky. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2021)

Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) si klade za cíl stále užší spojení mezi evropskými národy a ukládá Unii mimo jiné úkol, jakým je rozvoj kultur členských zemí při respektování jejich národní a regionální různorodosti a zajištění existence

podmínek nezbytných pro konkurenceschopnost průmyslu Unie. V tomto ohledu Unie v případě potřeby podporuje a doplňuje opatření členských států ohledně respektování kulturní a jazykové rozmanitosti v souladu s článkem 167 SFEU a Úmluvou UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů z roku 2005. (Úřední věstník Evropské unie, 2012)

Evropa byla postavena na různých kulturách, a to má skutečně velký význam pro současnou podobu a vlastnosti našeho kontinentu. Kontinent tvořený historií, tradicemi, místy, památkami a téměř nesrovnatelnými přírodními a kulturními zdroji, jehož cílem je jejich zachování a lepší podpora pro udržitelnější, inkluzivnější a smysluplnější budoucnost. Podpora kulturního dědictví je přínosná nejen pro dobré porozumění našim regionům či sousedním zemím, ale také pro místní ekonomiku z hlediska kulturní potřeby, zvýšení zaměstnanosti a příjmů. Kulturní dědictví je považováno za neobnovitelný zdroj, který je jedinečný, nenahraditelný a nezaměnitelný. Je důležitým projevem kulturní rozmanitosti, která je třeba chránit. Kulturní dědictví, jeho obnova a neustálá podpora, sebou váže zefektivňování a rozšiřování prostoru i pro cestovní ruch, a tím navyšuje i hospodářský růst a mezinárodní spolupráci.

Kulturní dědictví hraje důležitou roli při vytváření a posilování sociálního kapitálu, protože má schopnost inspirovat a podporovat účast občanů ve veřejném životě, zlepšit kvalitu života a blahobyt jednotlivců a jejich komunit, podporovat rozmanitost a mezikulturní dialog tím, že přispívá k silnějšímu pocitu sounáležitosti a lepšímu porozumění a respektu mezi národy. Pomáhá snižovat sociální rozdíly, usnadňuje sociální začleňování, podporuje mezigenerační dialog, nabízí možnosti rozvoje dovedností, znalostí, kreativity a inovací. Je označován jako efektivní vzdělávací nástroj pro formální i neformální vzdělávání, celoživotní učení a odbornou přípravu.

Kulturní participace lidí spojuje. Kultura je ideálním prostředkem pro komunikaci přes jazykové bariéry, posiluje postavení lidí a usnadňuje sociální soudržnost. Kultura je transformační silou pro regeneraci komunity. Dokazuje to úspěšná historie Evropských hlavních měst kultury, stejně jako projekty kulturní infrastruktury financované z evropských strukturálních a investičních fondů. Sociální a finanční překážky kulturní participace však přetrvávají, navzdory snahám kulturních organizací přizpůsobit se měnícím se vzorcům kulturní spotřeby a složení obyvatelstva. (Evropská komise, 2018)

Kulturní dědictví se prolíná několika veřejnými politikami nad rámec kultury, jako jsou ty, které se týkají regionálního rozvoje, sociální soudržnosti, zemědělství, námořních záležitostí, životního prostředí, cestovního ruchu, vzdělávání, digitální agendy, výzkumu a inovací. Tyto politiky mají přímý nebo nepřímý dopad na kulturní dědictví a zároveň kulturní dědictví nabízí silný potenciál pro dosažení jejich cílů. Proto by měl být tento potenciál plně uznán a rozvinut.

Ve světě, který čelí mnoha výzvám a konfliktům, má kultura velký potenciál překonat rozdělení, posílit křehké společnosti a zlepšit mezinárodní vztahy. V dnešní době je konfrontována důležitými výzvami souvisejícími s kulturními, environmentálními, sociálními, ekonomickými a technologickými transformacemi, které ovlivňují všechny aspekty současného života. Česká republika je ve světě vnímána jako země bohatá na kulturní dědictví a živé tvůrčí síly. (Rada Evropské unie, 2014)

1.2. Odvětví kultury a jeho ekonomické charakteristiky

“Ne vše, co se dá spočítat, se počítá; ne vše, co se počítá, se dá spočítat.”

(Albert Einstein)

Z ekonomického pohledu je patrné, že kultura, ať už v podobě hmotného kulturního dědictví či prostřednictvím živé kultury, vytváří výrazné stimuly pro rozvoj cestovního ruchu a dalších podnikatelských aktivit. V roce 2006 byla pro Evropskou komisi vypracována studie „*The Economy of Culture in Europe*“, jejímž cílem bylo dokázat, že kulturní a kreativní průmysly na úrovni Evropské unie výrazně přispívají nejen k sociálnímu, ale také k ekonomickému růstu, a podporují zaměstnanost. Z tohoto hlediska má velký potenciál oblast kulturního dědictví, místa, kde se nacházejí hrady, zámky, muzea, sakrální objekty, a kde se konají výstavy či divadelní představení, jež zvyšují atraktivnost lokality, podporují cestovní ruch, a v souvislosti s tím také zvyšují zaměstnanost. (Patočková, Čermák, Vojtišková & kol., 2012)

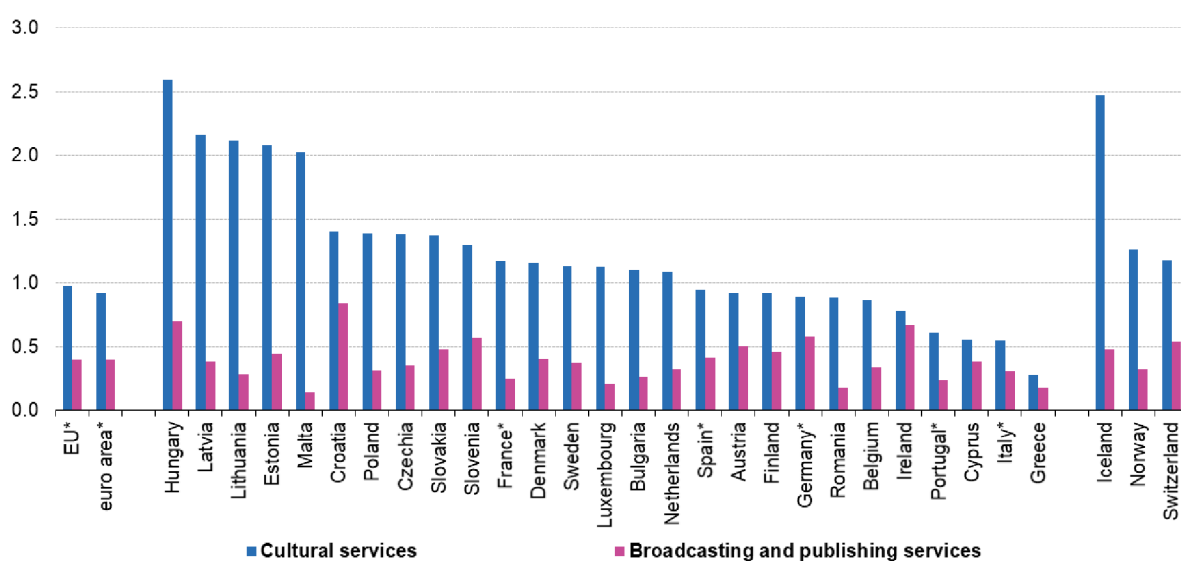
Kultura je ústředním prvkem nové ekonomiky poháněné kreativitou, inovacemi a přístupem ke znalostem. Kulturní a kreativní průmysly představují přibližně 3 % celosvětového HDP a 30 milionů pracovních míst. Jen v EU tvoří tato odvětví více než 7 milionů pracovních míst. V Evropské unii je zaměstnáno více než 300 000 lidí v sektoru kulturního dědictví a 7,8 milionu pracovních míst je nepřímo spojeno

s historickým dědictvím (např. pohostinství, tlumočení a bezpečnost). (Evropská komise, 2017)

Kulturní a kreativní sektory jsou stále více považovány za hnací síly ekonomického růstu, zejména slouží jako zdroj pro tvorbu pracovních míst. Hlavní finanční prostor pro uskutečňování kultury představuje v České republice a v celé Evropě podpora z veřejných zdrojů. Ministerstvo kultury, kraj a municipální samosprávné celky plánují a schvalují ve svých rozpočtech finanční náklady na progresivní uplatnění strategických záměrů v oblasti kultury. (Ledvinová, 2013)

V následujícím grafu je znázorněno financování kulturních služeb, vysílání a vydavatelských služeb z veřejných zdrojů (zahrnují centrální a místní zdroje) evropských zemí v roce 2020. Modré sloupce vyjadřují kulturní služby a růžové vysílání a vydavatelské služby. Graf vychází z údajů o vládních výdajích shromážděných Eurostatem podle klasifikace funkcí vládních institucí (COFOG). Podíl veřejných výdajů EU na kulturní služby činil průměrně 1 %, přičemž nejnižší podíl byl zaznamenán v Řecku (0,5 %) a nejvyšší v Maďarsku (2,6 %). Celková finanční částka České republiky věnovaná kulturním službám v roce 2020 představovala přibližně 1,4 % výdajů veřejných rozpočtů. Podíl výdajů z veřejných rozpočtů na kulturní služby se v České republice pohybuje nad evropským průměrem. (Eurostat, 2022)

Graf 1: Podíl vládních výdajů zemí EU na kulturní služby, vysílání a vydavatelské služby v roce 2020 z celkových výdajů (v %)

Zdroj: Eurostat, 2022

Předchozí vlády, a i současná vláda Petra Fialy (ODS) iniciovala snahu těchto vedoucích politických garnitur dosáhnout výše finanční podpory do kultury v objemu jednoho procenta ze státního rozpočtu. Záměr současné vlády předpokládá letošní podíl výdajů v částce 18,9 miliardy korun. Církevní podíl nákladů z celkového objemu poníží tuto částku o přibližně 3,2 miliardy korun ročně. Vyspělé evropské státy však na oblast kultury věnují cca 1 % ze státního rozpočtu. Na základě grafu je patrné, že v některých evropských zemích je tato částka ještě mnohonásobně vyšší (např. Maďarsko). Česká republika a její situace svědčí o příznivé situaci, kdy se podílem výdajů na kulturu nachází v lepší průměru tohoto hodnocení.

Kulturní a kreativní sektor je velice náchylný k různým výkyvům, ať už se jedná o společenské, politické, kulturně-historické a zejména ekonomické změny. Státní zdroje nejsou neomezené. Zvyšující se nároky na další nevyhnutelné části státního rozpočtu představují odklon od prosazení priorit programů vládnoucích stran v oblasti kulturního dění a mají za následek snížení rozpočtů do této kapitoly. Tato situace je obdobná i na nižším stupni řízení státu. Upřednostňuje se financování zejména sociálních a zdravotnických oblastí, obrany vlasti a mezinárodní spolupráce a pomoci. (Ministerstvo kultury, 2021)

1.3. Kulturně dotační politika EU

Maastrichtská smlouva z roku 1992, která vedla k vytvoření Evropské unie, se rovněž zabývá významem kultury. Evropská unie přidala v roce 1993, kdy smlouva vstoupila v platnost, poprvé v historii do své právní struktury článek o kultuře. Do té doby nebyla kultura uznávána jako evropská kompetence. Článek 151 (bývalý článek 128) upravuje kulturní činnosti na evropské úrovni a je základem pro iniciativy, jakým je například program Kultura. Článek 151 o přístupu EU ke kultuře vyzývá Společenství, aby kladlo do popředí „společné kulturní dědictví evropských národů“, a přitom respektovalo jejich národní a regionální rozmanitost. (cultureactioneurope.org, 2015)

Kulturní politika se obvykle zaměřuje na otázky identity, diverzity a postavení umění a médií – témata, která jsou v politické agendě hluboko pod financemi a ekonomikou. EU uznává potřebu údajů a věnovala jim značnou pozornost financováním několika iniciativ a institutů pro průzkum kulturní politiky. Tyto iniciativy upozorňují na existující rozdíly mezi různými zeměmi s ohledem na kulturní politiku a na potíže se sběrem dat v tomto sektoru. Poukazují na potřebu harmonizovaného systému indikátorů

pro vyhodnocování na úrovni Společenství, redefinici národních statistik a sledování a hodnocení jednotlivých členských států. (Fink-Hafner & Kustec-Lipicer, 2003)

Eurostat, statistický úřad Evropské unie, je přímo zapojen do procesu harmonizace kulturních statistik a kulturní statistika Leadership Group (LEG) pracuje na standardizaci evropské statistiky o výdajích na kulturu, zaměstnanosti atd. Mezinárodní federace uměleckých rad a kulturních agentur (IFACCA) byla založena v prosinci 2000, aby vytvořila „*mezinárodní zdroj a místo pro setkávání všech, jejichž veřejnou odpovědností je podporovat dokonalost a rozmanitost v uměleckém úsilí.*“ Brzy poté se její členská základna rozšířila o ministerstva kultury v zemích, kde neexistují umělecké rady. (IFACCA, 2016)

V roce 2007 Komise navrhla politickou strategii nazvanou „Evropská agenda pro kulturu v globalizujícím se světě“, která zahrnovala podporu kultury v mezinárodních vztazích Unie. Od této doby vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která spolu s Evropskou službou pro vnější činnost (ESVČ) vytváří novou architekturu, která může dále posílit příspěvek EU k mezinárodním kulturním vztahům. (Evropská komise, 2007)

O koordinovanější přístup EU k mezinárodním kulturním vztahům se v minulých letech snažili členské země, Evropský parlament a zástupci občanské společnosti, proto v roce 2015 Rada vyzvala Komisi a vysokou představitelku, aby připravily strategický přístup ke kultuře ve vnějších vztazích EU, který pro tento účel nastíní soubor hlavních zásad. (Evropská komise, 2016)

Postupně se měnící legislativou a společenským vývojem dochází ke znatelnému posunu klasického původního financování ze státního rozpočtu i na podporu ze strany soukromých zdrojů. Mezinárodní spolupráce představuje jednu z perspektivních cest, jak vytvářet nové kulturní hodnoty a držet krok s moderními trendy. Na podporu těchto cílů vznikl program Kreativní Evropa a další programy v rámci Evropské unie, které integrují podporu subjektů z různých zemí z pohledu širších vazeb, dále nabízejí spolufinancování projektů jak začínajícím umělcům, tak také podnikatelským subjektům, a to jak formou grantů, tak poskytováním záruk bankovních úvěrů. (kreativnievropa.cz, 2016)

Úkolem Evropské unie je napomáhat aktivitám členských států a doplňovat jejich činnost při ochraně a podpoře evropského kulturního dědictví. Podporou pro uplatňování těchto strategických cílů je vypracování řady příslušných politik

a programů, které vedou zúčastněné aktéry k většímu prosazování politické spolupráce v rámci jednotlivých členských států, ale i programů národních. (Evropská komise, 2022)

Organizace zabývající se kulturním dědictvím by se měly chopit příležitostí programů a politik financování Evropské unie, aby pomohly řešit výzvy, kterým tento sektor čelí. Odvětví kultury se nachází na „křižovatce“ se sníženými veřejnými rozpočty, klesající účastí na tradičních kulturních aktivitách a diverzifikací potenciálního publika v důsledku urbanizace, globalizace a technologických změn. Zároveň však zdůrazňuje příležitosti pro členské státy a zúčastněné strany k užší přeshraniční spolupráci s cílem zajistit, aby kulturní dědictví více přispívalo k udržitelnému růstu a zaměstnanosti. Evropa potřebuje maximalizovat vnitřní, ekonomický a společenský význam a dosah kulturního dědictví. Měla by být centrem inovací založených na dědictví, chopit se příležitostí vytvořených digitalizací a propagovat odborné znalosti v oblasti dědictví po celém světě. V celé EU je nezbytné podporovat přístup vstřícnější k památkám, muzeím a dalším kulturním zařízením s využitím nových technik a technologií, aby se zvýšila atraktivnost pro návštěvníky a došlo k oslovení zejména mladých lidí.

Kulturní dědictví již získalo značné finanční prostředky EU včetně 3,2 miliardy eur z Evropského fondu pro regionální rozvoj v letech 2007-2013. Mezi programy, které získaly podporu, byly velké konzervační práce v Parthenónu a Pompejích. Programy EU poskytly dalších 1,2 miliardy eur na dědictví venkova a přibližně 100 milionů eur na výzkum související s dědictvím. Kulturní dědictví těžilo z ještě vyšších investic EU v letech 2014-2020 například prostřednictvím evropských strukturálních a investičních fondů (s celkovým rozpočtem 351 miliard eur na regionální politiku), Horizontu 2020 (80 miliard eur na výzkum) a Kreativní Evropy (1,5 miliardy eur na kulturní a kreativní průmysl). (epthinktank.eu, 2014)

Prostřednictvím Evropských strukturálních a investičních fondů a zejména Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) má asi 100 evropských regionů kulturní a kreativní průmysl nebo kulturní dědictví zahrnutý ve svých výzkumných a inovačních strategiích pro inteligentní specializaci, a to jak v rámci regionálních, tak národních priorit S3 (strategie systémové podpory inovačního podnikání a konkurenceschopnosti kraje).

V rámci Interreg, jednoho z klíčových nástrojů EU na podporu regionální spolupráce přes hranice prostřednictvím projektů spolufinancovaných z ERDF, představuje kultura

jedno z nejoblíbenějších témat. V období let 2014-2020 bylo v rámci Interregu věnováno na kulturní dědictví a umění více než 1 miliarda eur.

Existují také významné možnosti financování v mnoha oblastech souvisejících s kulturním dědictvím, jako je místní a regionální rozvoj, vzdělávání, podpora malých a středních podniků a cestovní ruch. Cestovní ruch v EU má hodnotu 415 miliard eur ročně a představuje 15 milionů pracovních míst – mnoho z nich přímo či nepřímo souvisí s kulturním dědictvím. Přibližně 27 % cestovatelů z EU, kteří se zúčastnili průzkumu Eurobarometru o cestovním ruchu, uvedlo, že kulturní dědictví je klíčovým faktorem při výběru destinace. (eumonitor.eu, 2014)

1.3.1. Kreativní Evropa

Žádný ze zakládajících dokumentů Evropské unie nenavrhuje striktní definici toho, co kultura je, a ponechává na uvážení členských států a jednotlivců, aby ji vymezili na základě své národní, místní a individuální citlivosti. Právní základ programu Kreativní Evropa, jediného programu Evropské unie, který se specificky věnuje podpoře kultury, nicméně poskytuje otevřenou definici kulturních a kreativních odvětví. Podle nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení programu Kreativní Evropa (2021-2027) lze kulturními a tvůrčími odvětvími označit všechna odvětví, jejichž činnost je založena na kulturních hodnotách a/nebo uměleckých a jiných individuálních nebo kolektivních tvůrčích projevech nehledě na to, zda jsou tyto činnosti tržně nebo netržně orientované, bez ohledu na typ struktury, která je provádí a na to, jak je tato struktura financována. (Rada Evropské unie, 2018)

V Evropské unii byly kulturní a kreativní sektory vždy bohatým aspektem každodenního života. Významně přispívají k sociální soudržnosti a rozmanitosti Evropy a k jejímu hospodářství, neboť představují 4,2 % celkového HDP EU a 3,7 % pracovní síly EU. Z toho důvodu Smlouva o fungování EU (SFEU) definuje kulturu jako průřezovou oblast, která staví vstřícné mosty a synergie s ostatními oblastmi politiky. V důsledku toho je pro kulturní a kreativní projekty otevřena široká škála evropských nástrojů financování s významnou podporou Kreativní Evropy. (Brütt, 2020)

Kreativní Evropa v programovém období 2021-2027 podporuje evropské kulturní a kreativní sektory s rozpočtem 2,44 miliardy eur. Ve srovnání s předchozím programem Kreativní Evropa 2014-2020 se jedná o 60% navýšení rozpočtu. Program je postaven na třech složkách:

- Kultura - pokrývá kulturní a kreativní sektory s výjimkou audiovizuálního sektoru
- MEDIA - podporuje audiovizuální sektor a evropskou kinematografii
- Mezioborová část - zahrnuje činnosti napříč všemi kulturními a tvůrčími odvětvími

Každá společnost či organizace, jež splní stanovená kritéria pro přidělení podpory, může získat peněžní prostředky. Žádat mohou ziskové i neziskové subjekty a veřejné či soukromé organizace s minimální existencí dva roky, nikoliv jednotlivci. (kreativnievropa.cz, 2016)

Kulturní a kreativní odvětví je třeba začlenit do strategií regionálního a místního rozvoje s cílem propagovat tradiční kulturní statky, stimulovat rozvoj kreativních podniků, podporovat investice do infrastruktury a lidského kapitálu. (Evropská komise, 2022)

1.4. Role státu a územních samosprávných celků v oblasti kultury

Ekonomickým pohledem se kultura neodlišuje od ostatních odvětví, jejichž fungování je založeno na interakci nabídky a poptávky za účelem směny. Je to proces, při kterém vznikají statky, které uspokojují lidské potřeby na základě vzácnosti zdrojů. (Škarabelová, Neshybová & Rektořík, 2007)

Umění existuje díky lidem, kteří se na něm podílejí, mají zájem a angažují se. Výzvou je zvýšit zapojení a rozšířit okruhy světa umění a kultury. Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout, je vyvinout alternativní způsoby financování umění. Zejména je požadováno zvýšení soukromé podpory (individuálních příspěvků, darů, sponzoringu) bez snižování vládní podpory. Obecně proběhl a stále probíhá proces decentralizace. Většina zemí zahájila proces zaměřený na reorganizaci správy odpovědné za kulturní záležitosti a obrátila se k aktivnějšímu zapojení nižších úrovní vlády a nezávislých orgánů. Národní vlády podporují kulturní aktivity prostřednictvím přímých a nepřímých dotací. Každá vláda si stanovuje ve svém programovém prohlášení svoji kulturní politiku.

Tabulka 1: **Oblasti podporované Ministerstvem kultury ČR**

památková péče a ochrana	média a audiovize	výzkum a vývoj
živé umění	muzea a galerie	zahraniční spolupráce
literatura a knihovny	regionální a národnostní kultura	círky a náboženské společnosti

Zdroj: vlastní zpracování dle výroční zprávy Ministerstva kultury, 2021

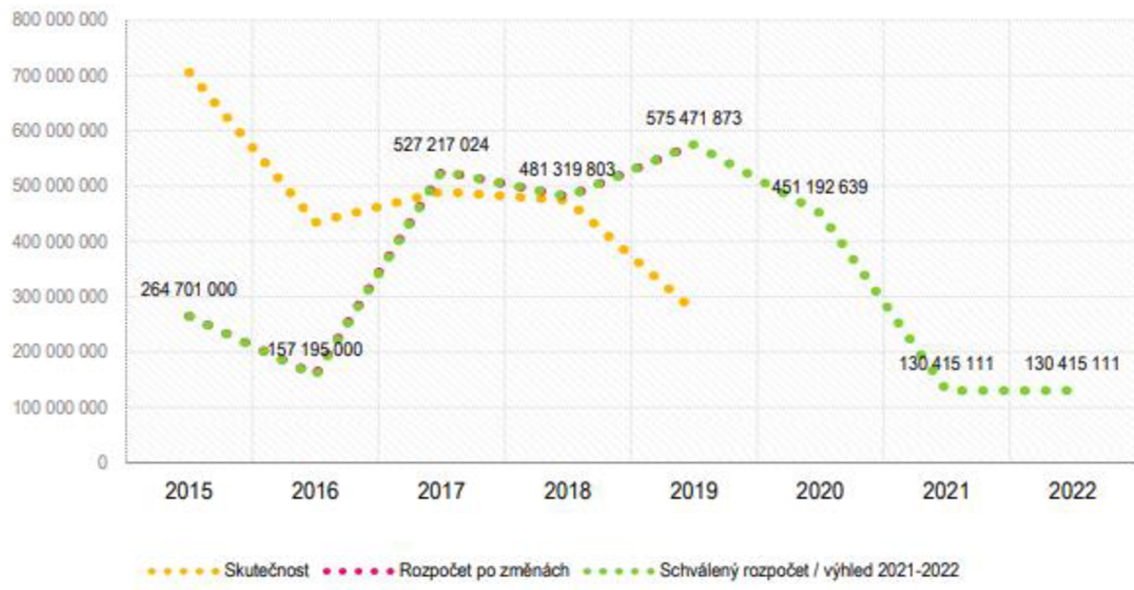
1.4.1. Státní kulturní politika 2021–2025+

Státní kulturní politika se stala novým a důležitým strategickým rámcem pro kulturní a kreativní sektor v ČR. Vlivem pandemie Covid-19 se ještě více projevila potřeba propojit kulturní a tvůrčí odvětví s podnikatelským sektorem, sociálními oblastmi, školstvím, samosprávami i zdravotnictvím.

V rámci státní kulturní politiky bylo vytyčeno šest strategických cílů. Jednak je to zvyšování dostupnosti kultury, efektivní péče o kulturní dědictví s ohledem na jeho nedostatečné financování, řešení problematiky klimatických změn a dále technologického zastarávání. Cílem této politiky je rozvíjet živé umění a dosáhnout širší role kultury v ČR v souladu s transformací Ministerstva kultury.

Strategie si zakládá na významu kultury, která v dnešní době neplní jen společenskou funkci, ale i ekonomickou, na kterou má zásadní vliv. Předkládaná strategie je resortním dokumentem Ministerstva kultury. Předpokládá se její rozšíření i do dalších orgánů státní správy a institucí. Na poměrně novou Státní kulturní politiku a Strategii rozvoje kulturních a kreativních odvětví také navazuje Národní plán obnovy, který má Česku přinést z fondů EU cca 182 mld. Kč na obnovu ekonomiky po pandemii. Z toho cca 7-8 mld. Kč má plynout do oblasti kulturních a kreativních odvětví. (Ministerstvo kultury, 2020)

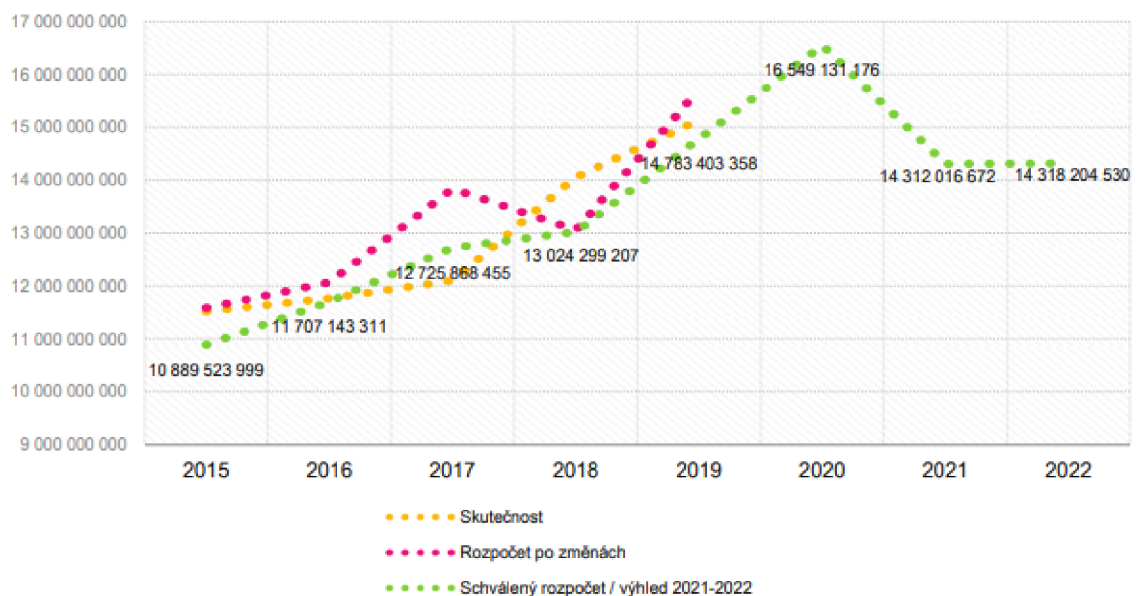
Graf 2: Vývoj příjmů kapitoly 334 Ministerstva kultury od roku 2015 do roku 2022 (v Kč)

Zdroj: Ministerstvo kultury, 2020

Vývoj příjmů v grafu 2 indikuje pohyblivý stav obdržených peněžních prostředků ze strany Ministerstva kultury včetně negativních vlivů v tomto hodnoceném období.

Graf 3: Vývoj výdajů kapitoly 334 Ministerstva kultury od roku 2015 do roku 2022 (v Kč)

Zdroj: Ministerstvo kultury, 2020

Z hlediska výdajů graf porovnává situaci v kultuře ČR, která však byla v posledních dvou letech negativně ovlivněna pandemií Covid-19. Do té doby měla křivka rostoucí exponenciální trend.

V rámci porovnání výdajů českých domácností na kulturu s ostatními členskými státy EU, se Česká republika umístila před pandemií na čtvrtém místě. Na kulturu vydávají vyšší výdaje v poměru pouze občané Švédska, Dánska a Německa.

Kulturní participace v ČR je velmi vysoká, například divadelní představení shlédlo před pandemií téměř 6,5 milionu diváků. Hrady, zámky a další památkové objekty navštíví okolo 14 mil. návštěvníků ročně a knihovny mají přes 1,4 milionu registrovaných čtenářů. (Ministerstvo kultury ČR, 2021)

2. Možnosti financování odvětví kultury

Oblast kultury integruje spoustu edukačních, reprezentačních, společenských a materiálních funkcí, které dále vedou k uspokojování hospodářské a podnikatelské sféry. Na udržení její úrovně jsou vynakládány nemalé peněžní prostředky ze státního rozpočtu a z rozpočtů municipálních. Tyto náklady jsou zpětně poskytovány do těchto adresných rozpočtů, a to ve formě daňových výnosů z tohoto odvětví. Důležitým aspektem kulturní oblasti a daňových výnosů je nedílná symbióza s cestovním ruchem. Naše kulturní dědictví je cenným zdrojem a umožňuje tak propojit kulturu s cestovním ruchem.

Každý sektor financování kultury se řídí na základě svých specifických institucí, mechanismů a charakteristik svou vlastní cestou. Schválený zákon o státním rozpočtu konkretizuje rozdělení peněžních toků do sektorových oblastí. Jednou z nich je oblast kultury, která je centrálně řízena samostatným ministerstvem. Toto ministerstvo má stanoveny dlouhodobé, ale i krátkodobé strategické cíle a dle důležitosti a významu přiděluje peněžní prostředky. Rozpočty jsou stanovovány obdobným způsobem i na úrovni krajů a municipalit. K těmto základním peněžním prostředkům jsou přidružovány i tržní peněžní toky od soukromých organizací a institucí, a v neposlední řadě i od vlastních účastníků. Tyto způsoby vyžadují zcela jiné strategie než klasické žádání o státní finance. Finanční podpora rozvoje kulturní oblasti je poskytována ústředními a municipálními orgány přímou formou veřejné podpory prostřednictvím dotací, cen, grantů a loterijních fondů. Nepřímou formou je podpora realizována daňovými úlevami ve prospěch sponzorů a dárců. (Ministerstvo kultury, 2008)

Tabulka 2: **Zdroje financování kultury**

Přímá podpora	Nepřímá podpora
dotace	sociální podpory
daně a poplatky	daňové úlevy poskytovatele
příjmy z vlastní činnosti	daňové úlevy příjemce
dárcovství a sponzorství	
veřejné sbírky	
loterie a sázky	
nadace a nad. fondy	
jiné fondy	

Zdroj: Škarabelová, S., Neshybová, J. & Rektořík, J., 2007

Postupně nabývá na účelnosti a významu společné působení kulturních institucí nejen uvnitř České republiky, ale zejména v příhraničních oblastech, kde se daří realizovat kulturní a společenský život i s podporou sousedících států. V zahraničí je daleko více obvyklé umožnění přístupu veřejnosti do svých soukromých objektů, kdy zcela soukromý objekt je využíván vlastníky, ale zároveň slouží i návštěvníkům.

Tabulka 2 znázorňuje soubor makroekonomických ukazatelů v časové ose 2015-2020 analyzovaných dle jednotlivých strukturálních sektorů.

Tabulka 3: Časové řady vybraných ukazatelů sektoru kultury za léta 2015-2020

	2015	2016	2017	2019	2020	Index 2020/2019 (%)	Index 2020/2010 (%)
Veřejné zdroje celkem v mil. Kč	34 282	33 600	35 789	43 046	46 746	108,6	128,8
Náklady celkem v mil. Kč	201 846	209 835	224 664	244 269	228 481	93,5	103,9
Výnosy celkem v mil. Kč	218 448	225 133	240 273	262 119	248 835	94,9	108,6
Stupeň soběstačnosti (v %)	87,9	88,6	89,5	90,3	87,5	96,9	100,5
Počet zaměstnanců v osobách	89 330	90 946	84 622	83 113	79 976	96,2	91,9
Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč	25 966	26 279	27 643	32 835	34 639	105,5	141,9
Investice v mil. Kč	13 578	14 266	13 703	17 334	14 627	84,4	106,4
Hrubá přidaná hodnota v ml. Kč	89,5	91,4	95,1	122,8	121,2	98,7	140,8
Hrubý domácí produkt v ml. Kč	62,7	62,9	68,9	93,1	88,7	95,3	149,1
Podíl kultury na hrubé přidané hodnotě (v %)	2,16	2,13	2,1	2,35	2,34	99,6	97,5
Podíl kultury na HDP (v %)	1,36	1,32	1,37	1,61	1,56	96,9	104,0

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2022

Veřejná podpora kulturních a kreativních sektorů je důležitá vzhledem k přímým i nepřímým přínosům, které přinášejí pro ekonomiku a společnost. Tento sektor

produkuje kreativní výstupy, vytváří pracovní místa a generuje daňové příjmy. Je účinný při revitalizaci venkovských oblastí a vnitřních měst. Umění a kultura mají také moc vymýtit marginalizaci ve společnosti a umožňují vytvářet kvalitní pracovní síly se silnými kognitivními a socio-emocionálními schopnostmi. Veřejná podpora je také důležitá pro usnadnění spravedlivého přístupu ke kulturním zdrojům. To zahrnuje přístup ke kulturním zdrojům pro všechny věkové kategorie a zároveň zachování kulturních zdrojů pro budoucí generace. (OECD, 2021)

Financování kultury v ČR probíhá tak, že ekonomické subjekty, které poskytují a zajišťují kulturní statky, v převážné míře fungují na pozici příspěvkových organizací (PO). Městský úřad, resp. magistrát, je zřizovatelem příslušných kulturních PO, který do rozpočtu příslušné kulturní organizace přiděluje určitou částkou, jež je zpravidla rozhodujícím příjmem příslušného kulturního zařízení. Zřizovatel poskytuje organizaci příspěvek na úhradu provozní činnosti včetně nákladů na opravy a údržbu majetku v případě, že tyto potřeby nelze pokrýt z jejích vlastních příjmů. Zbývající část nákladu zabezpečuje formou své činnosti. Záleží na rozhodnutí vedení města, zda vlastní příjmy reinvestuje do dalšího rozvoje činnosti, nebo se tyto příjmy stanou součástí rozpočtu města. (moderniobec.cz, 2001)

2.1. Vymezení ekonomických pojmů dotací a grantů

Při hodnocení ekonomického prostředí včetně kultury se lze setkat se základními pojmy dotace a grant, které se velmi často navzájem zaměňují a používají jako synonyma. Grant je determinován jako zájem vyšší složky, než která požaduje finanční příjem tzn. zpravidla kraj, ministerstvo. Na rozdíl od dotace, o kterou žádá potenciální příjemce s konkrétním cílem, určuje účel grantu poskytovatel peněžních prostředků. Grant je označován jako účelový příspěvek na veřejně prospěšný účel od státních institucí, regionálních a obecních samospráv, Evropské unie a nadací, který se obvykle získává ve více méně veřejné soutěži na základě předloženého projektu. Často se uplatňují více kolové odborné soutěže. (Skovajsa, 2010)

Všechny dotace jsou prioritně účelové a jsou vázány na konkrétní subjekt a záměr, který má žadatel realizovat. Kulturní subjekty provádějí umělecko-společenskou činnost ve prospěch veřejného zájmu s konkrétními cíli a záměry. (Ngo, 2014)

2.2. Rozlišení jednoletých a víceletých dotací v kulturní oblasti

V rámci dotačního programu jsou časově rozlišeny jednoleté a víceleté dotace. O jednoleté dotaci uvažují subjekty, které jí požadují na realizaci činnosti, jejíž průběh je omezen zpravidla na dobu maximálně jednoho roku a je předpokladem, že se provedenou akcí tento záměr ukončí a nebude se již v pozdější době opakovat. Bude jednorázový. Tento typ dotace funguje již dlouhodobě nejen v oblasti kultury.

Víceletou dotací se rozumí situace, kdy je finanční příjem poskytován na delší časový horizont a je nutný kontinuální průběh činnosti. Z tohoto důvodu je hlavní výhodou pro žadatele jistota dotace (zajištění činnosti) na dva roky místo roku jednoho. Víceleté dotace obecně přinášejí větší stabilitu a možnost dlouhodobého plánování pro nezávislé žadatele. Program pro víceletou podporu kopíruje pravidla standardního programu na podporu kultury, a to včetně maximální možné dotace a dalších podmínek.

V současnosti převládá princip vícezdrojového financování prostřednictvím grantových systémů na různých úrovních (od státu až po obec) a pro různé sektory a obory na principu víceletých grantů. (Ngo, 2014)

2.3. Evropské dotace

Kvůli šíření Covid-19, Brexitu a dalším politickým a společenským transformacím v Evropě a ve světě představovaly předchozí léta mimořádně náročné období. V důsledku toho orgány EU projednávaly rozpočet určující finanční nařízení na období 2021–2027 v souladu s podporou obnovy po Covid-19.

V rámci EU je hlavním a stěžejním programem již zmíněný projekt Kreativní Evropa s platností na období 2021–2027. S vyhrazeným rozpočtem ve výši více než 2,4 miliardy eur bude nadále podporovat kulturní a jazykovou rozmanitost a její konkurenceschopnost se snahou oslovit širší publikum, řešit aktuální společenské otázky, spolupracovat přes hranice a podporovat začínající umělce. Složka MEDIA bude nadále podporovat projekty s evropským a mezinárodním rozměrem, stejně jako využívání nových technologií k posílení konkurenceschopnosti odvětví. (Evropská komise, 2020)

K hlavnímu programu Kreativní Evropy přistupují další a četné dílčí projekty jako je například Erasmus+, Evropa pro občany, Horizont Evropa, COSME a programy

meziregionální, nadnárodní či příhraniční spolupráce. Hlavní smysl těchto programů je podpora mezinárodní spolupráce, výměna zkušeností, budování mezinárodních sítí v průřezu všech činností vyjma investičních projektů.

Další způsoby financování kulturních projektů představují například Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF), do kterých patří i Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF). Na podporu významných národních i evropských projektů je možno z těchto investičních fondů získat peněžní zdroje na udržování a rozvoj kulturních objektů, budování kulturních a vzdělávacích center a podobně. Tyto fondy jsou hlavním nástrojem investiční politiky Evropské unie v kulturní oblasti. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2016)

S cílem podpořit růst umění, kultury a kreativního průmyslu a také otevřít nové mezinárodní příležitosti a trhy zveřejnilo Creative Europe Desk Kultur přehled poskytující první pohled na nové generace programů financování EU na období 2021-2027, které jsou dostupné pro kulturní a kreativní sektor. Publikace obsahuje náhled do Kreativní Evropy a také do 13 programů financování EU a jejich příležitostí pro kulturu. (Brütt, 2020)

2.4. Státní fond kultury České republiky

Státní fond kultury ČR byl zřízen jako mimorozpočtový finanční zdroj Ministerstva kultury České republiky pro podporu všech kulturních oblastí. Peněžní prostředky fondu mohou být poskytovány prostřednictvím účelových dotací, půjček nebo návratných finančních výpomocí na:

- *„podporu vzniku, realizaci a uvádění umělecky hodnotných děl*
- *ediční počiny v oblasti neperiodických i periodických publikací*
- *získávání, obnovu a udržování kulturních a sbírkových předmětů*
- *výstavní a přednáškovou činnost*
- *propagaci české kultury v zahraničí*
- *pořádání kulturních festivalů, přehlídek a obdobných kulturních akcí*
- *podporu kulturních projektů sloužících k uchování a rozvíjení kultury národnostních menšin v ČR*
- *podporu vysoce hodnotných neprofesionálních uměleckých aktivit*
- *ochranu, údržbu a doplňování knihovního fondu.“* (Ministerstvo kultury, 2021)

Tabulka 4: **Prostředky ze Státního fondu kultury ČR vyčleněné na podporu kulturních projektů v letech 2019–2022 (v Kč)**

Položka	Skutečnost roku 2019	Skutečnost roku 2020	Skutečnost roku 2021	Schválený rozpočet na rok 2022
FO	2 185 000	3 234 000	4 770 000	5 500 000
PO	2 765 000	2 808 000	5 720 000	4 000 000
o.p.s.	3 025 000	2 499 000	4 325 000	3 500 000
spolky	17 025 000	16 592 000	30 870 000	14 500 000
p.o.	1 290 000	1 244 000	2 110 000	2 500 000
Celkem	26 290 000	26 377 000	47 795 000	30 000 000

Zdroj: vlastní zpracování dle Ministerstva kultury, 2022

Nejvýznamnější částí položky výdajů Státního fondu kultury ČR jsou poskytované podpory příjemcům právní formy spolků, jak je uvedeno v tabulce 4.

2.5. Dotace Středočeského kraje

Vyšší územní samosprávné celky naplňují svou společenskou činnost finanční podporou na udržitelnost a rozvoj kulturního dění ve svém teritoriu tím, že vytváří různorodé programy, kterými kontinuálně podporují prostředí pro růst kulturních akcí a umění.

Příspěvkové organizace můžeme rozdělit dle úrovně zřizovatele na celostátní, krajská a obecní. V případě kraje jsou v gesci zejména knihovny, muzea, galerie, a v některých případech krajská divadla apod. V souladu s koncepcemi vlády ČR a doporučením Ministerstva kultury reagují kraje na aktuální potřeby a spoluvytváří finanční, koncepční a legislativní předpoklady pro rozvoj kultury na daném území. Podstatnou a rozhodující složkou je rozložení priorit a potřeb obyvatel kraje, kdy prostřednictvím svých zvolených veřejných orgánů udávají směr a cíle v celkové oblasti kultury i v jejích jednotlivostech. V rámci kraje však není nutně finanční podpora na stejné úrovni v jednotlivých oblastech a městech. Priority kulturní oblasti jsou zpravidla stanovovány v programovém prohlášení příslušných stran a hnutí. (Ministerstvo kultury, 2008)

2.6. Dotace na municipální úrovni

Na základě zákona o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů se dotací na municipální úrovni rozumí peněžní prostředky plynoucí ze státního rozpočtu nebo ze státních fondů, které mohou čerpat jak fyzické, tak i právnické osoby. Pilný (2007) popisuje dotace jako „*nenávratné peněžní převody ze státních nebo jiných*

veřejných zdrojů do rozpočtů krajů, municipalit nebo jiným subjektům, které patří do soukromého i veřejného sektoru.“ Dotací se rozumí peněžní pomoc, nikoliv věcné plnění. Tato slouží k realizaci aktivit, jež přináší užitek obyvatelům obce. Podle Pekové (2008) mají „dotace zajistit občanům určitý standard základních druhů veřejných statků v celé republice bez ohledu na rozdílnou daňovou kapacitu v obcích a v regionech. Úkolem města je poskytovat veřejné služby občanům žijícím na svém území prostřednictvím příjmů, které plynou do rozpočtů formou dotací. Dotace získávají zejména organizace zřizovaná městem.“

3. Metodika a cíle práce

Diplomová práce se v dalších částech soustředí především na analýzu financování subjektů působících na municipální úrovni, a na akce zde realizované nebo potenciálně uskutečnitelné. K analýze byla záměrně zvolena území tří okresních měst, a to Berouna, Příbrami a Rakovníka. Tato okresní města byla vybrána pro srovnání financování kultury proto, že pocházejí ze stejného kraje, jsou sousedící okresy a leží v blízkosti hlavního města Prahy. V práci jsou představena vybraná města a je uvedena základní charakteristika kulturních organizací působících v nich, kdy se většinou jedná o příspěvkové organizace. Předmětem analýzy bylo zkoumání a porovnávání strukturovaných finančních nákladů, zejména rozboru jejich rozpočtů a způsobu hospodaření v několikaletém vývojovém období. To znamená porovnání výnosů z transferů u shodné organizace v období několika po sobě jdoucích let, a dále i v porovnání s podobným subjektem působícím v jiném zkoumaném městě.

Každá obec se maximálně snaží rozvíjet kulturní podvědomí a podporovat rozvoj kultury, kdy je možné toto provádět různými způsoby, například poskytováním finančních prostředků jak jednotlivcům, tak i organizacím či zakládáním vlastních sdružení. Jsou využívány i další možnosti jako bezplatný pronájem prostor, zařízení a technologií sloužících k uskutečňování kulturních aktivit. Různé formy podpory kultury jsou uvedeny právě na příkladech vybraných obcí.

3.1. Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je srovnání a zhodnocení financování kultury v rámci zvolených obcí ve Středočeském kraji. Účelem je zejména postihnout všechny finanční toky v časové řadě několika let, které do kultury na jedné straně vcházejí a na straně druhé z kultury částečně spotřebované vycházejí. Nemalý význam mají také informace o postavení a váze sektoru kultury v ekonomice jako celku.

Cílem kvantitativního mapování kulturních a kreativních odvětví na území správního obvodu ORP Příbram, Rakovník a Beroun, je znázornit strukturu a prostorové rozložení subjektů těchto odvětví, a představit základní souvislosti s přihlédnutím k ekonomickým a etnografickým prostorovým vazbám v území. Následně pak vyhodnotit na základě identifikovaných klíčových aktérů a popisu jejich struktury, potřeby těchto subjektů, vliv jejich činnosti na ekonomiku vymezeného území, a v neposlední řadě prezentovat cíle a opatření vedoucí k naplnění hlavního cíle strategie, tj. vize rozvoje

kulturně-kreativního kapitálu měst včetně definování kultury v rámci strategického směřování měst. Kvantitativní mapování kulturních a kreativních odvětví odpovídá na otázky: co jsou kulturní a kreativní odvětví, jaká je jejich struktura, jaké jsou jejich základní ukazatele ekonomické výkonnosti, resp. spotřeby v případě veřejných subjektů, kdo jsou klíčoví aktéři, a jaké jsou současné trendy v tomto odvětví ekonomiky. Pro přehled o vývoji v jednotlivých kulturních oblastech jsou přiloženy tabulky s vybranými ukazateli od r. 2010 do roku 2021 s přelivem do současného období.

Dílčím cílem je charakteristika kulturních institucí vybraných měst z pohledu finančních možností ze státní a soukromé sféry. Práce zároveň navrhuje možnosti, doporučení a způsoby čerpání peněžních prostředků na jejich rozvoj a inovaci tak, aby se služby těchto kulturních institucí více přiblížily potřebám obyvatelů města.

3.2. Metodika

Aby bylo postižení uvedených charakteristik spolehlivé, je třeba splnit následující předpoklady:

- jasné vymezení kulturních aktivit a jejich nositelů
- přesná definice jednotlivých faktorů (dimenzí) pohybu finančních toků
- sestavení standardních tabulek umožňujících klasifikovat finanční toky ve formě příjmů a výdajů dle různých faktorů

3.2.1. Sběr dat

Ekonomický rozměr kultury je mnohem snáze kvantifikovatelný než jeho sociální rozměr. Prvním krokem byl pilotní průzkum, jehož cílem bylo posoudit dostupnost dat v okresních městech a Středočeském kraji. Tyto údaje lze použít k analýze vzorců veřejných výdajů, zejména trendů ve výdajích na konkrétní funkce v průběhu času, a k porovnání mezi jednotlivými regiony.

Zdroje informací potřebných k porovnání financování kultury na okresní úrovni jsou různorodé, zahrnují administrativní data i údaje ze statistického zjišťování. Do první skupiny patří především údaje o čerpání veřejných rozpočtů na různých úrovních řízení, a dále informace z odborů kultury, případně městských kulturních center. Relevantními zdroji dat jsou také pravidelné roční výkazy. Statistické údaje za jednotlivé oblasti byly

poskládány tak, aby poskytly co nejkomplexnější pohled na rozmanitý kulturní sektor. Základní ukazatele vycházejí z Monitoru, informačního portálu Ministerstva financí.

Finanční hospodaření v oblasti kultury je sledováno pomocí soustavy tabulek zachycujících různě členěné výdaje příslušných činností, zdroje jejich financování, potřebu a tvorbu kapitálu v časovém vývoji. Zpracování výše zmíněných dat poskytuje důležité informace pro ekonomická a politická rozhodování týkající se dané oblasti. V měřítku širším vytváří základ pro porovnávání a analytická hodnocení.

Důležité informace pro zpracování praktické části jsou získány prostřednictvím strukturovaných rozhovorů a konzultacemi s vedoucími zaměstnanci jednotlivých odborů kultury a Městských kulturních center v Berouně, Příbrami a Rakovníku. Na doplnění byl zakomponován i osobní rozhovor s radním Středočeského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu.

3.2.2. Metody vyhodnocení hypotéz

Ke zpracování a vyhodnocení dat byl využit tabulkový procesor Microsoft Excel 365. Ke zhodnocení stanovených hypotéz, které zkoumají závislost mezi dvěma veličinami, byl užit test (t-test) významnosti výběrového korelačního koeficientu. S ohledem na předpoklad, že data sledují normální rozdělení, se jednalo o Pearsonův korelační koeficient. V tomto případě byla testována pozitivní korelace, tedy situace, kdy jedna veličina roste spolu s druhou. Všechny hypotézy byly hodnoceny na typicky volené hladině významnosti 5 %. Standardním výstupem korelační analýzy, která se zabývá mírou závislosti náhodných dat, je nejčastěji korelační koeficient, jenž se značí písmenem „r“. Vztah mezi znaky či veličinami x (výdaje na kulturu) a y (celkové výdaje) může být kladný nebo záporný. Základní vlastností Pearsonova korelačního koeficientu je, že nabývá pouze hodnot z intervalu $\langle -1; 1 \rangle$. Pokud je hodnota korelačního koeficientu rovna -1 , vyznačuje se zcela nepřímou závislostí (antikorelací). Příkladem je vztah mezi uplynulým a zbývajícím časem, kdy se zvyšujícími se hodnotami v první skupině znaků, se snižují hodnoty ve druhé skupině znaků. Hodnota korelačního koeficientu rovna 1 značí zcela přímou závislost v takovém případě, kdy jedna veličina roste spolu s druhou. Čím se zvětší hodnoty v první veličině, tím se zvýší hodnoty ve druhé veličině. Pokud je hodnota korelačního koeficientu blízká 0 , značí to lineární nezávislost (nekorelovanost). Pearsonův korelační koeficient je možné spočítat například v programu EXCEL pomocí funkce CORREL.

3.2.3. Seznam hypotéz

Na základě dosavadních teoretických poznatků byly vzhledem k cílům této práce stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtů obcí rostou výdaje na kulturu těchto obcí.

Hypotéza č. 2: S ekonomickým rozvojem naší společnosti rostou výdaje do kulturních oblastí.

4. Situační analýza vybraných regionů

V návaznosti na klíčové cíle strategie rozvoje kultury okresních měst Středočeského kraje byla zmapována kulturní a kreativní odvětví, která jsou představena v této analýze. Analyzovaná a zkoumaná odvětví jsou ve vyspělých kulturách považována za silné stránky území, směřující k udržení kreativní třídy v kontextu přítomnosti regionálně významné kulturní infrastruktury v oblasti památkových institucí, scénických umění, a dalších komerčně orientovaných subjektů činných v oblasti médií, designu a architektury. Kultura měst je produktem jedinečné geografie a jedinečné historie. I přes tuto rozmanitost existují patrné vzorce v úrovni veřejného financování kultury.

Cílem následující kapitoly je podat komplexní popis kulturní politiky vybraných okresních měst. V rámci této charakterizace nelze opominout ani činnost Středočeského kraje v oblasti kultury, jelikož je zřejmé, že úroveň spolupráce města s krajem v odvětví kultury ji samotnou značně ovlivňuje a je významná. První kapitola této části se tedy nejprve zaměří na kulturní politiku Středočeského kraje.

Jsou šetřeny následující činnosti, a to divadelní, knihovnické, hudební, muzejní, galerijní, výstavní, vydavatelské, filmové a týkajících se zachování a obnovy památek a dalších záležitostí kultury.

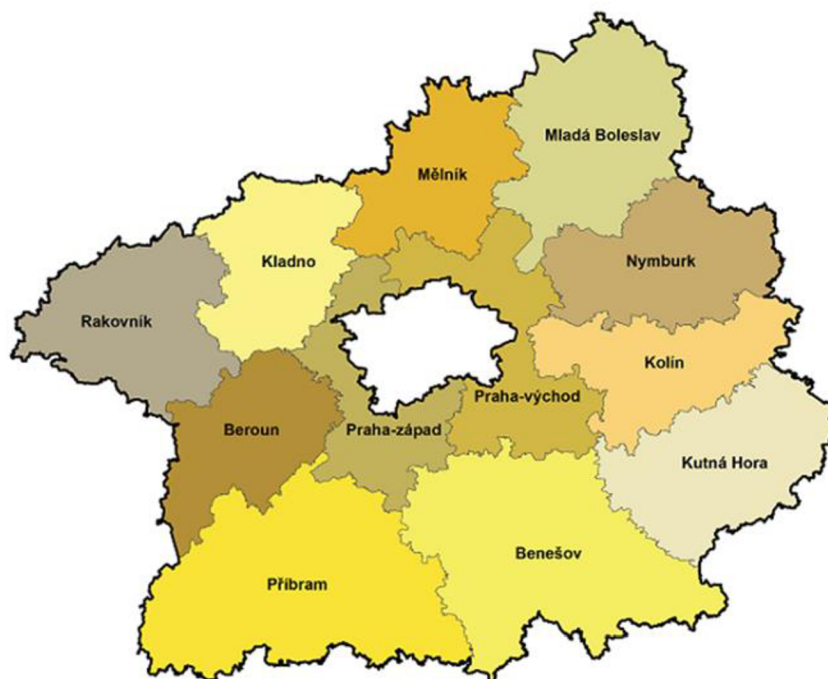
4.1. Působnost Středočeského kraje v oblasti financování kultury

Středočeský kraj je co do územní rozlohy i počtu obyvatel největší kraj České republiky. Na počátku roku 2021 v něm žilo 1 397 997 osob. Středočeský kraj je úzce propojen s Prahou, poskytuje hlavnímu městu služby, pracovní sílu a rekreační potenciál. Střední Čechy nabízí přirozeně atraktivní geografickou polohu v okolí Prahy a vysoce rozvinutou významnou dopravní síť. Na rozdíl od jiných krajů nemá sídlo na svém území. Ve Středočeském kraji se nachází řada významných a historicky cenných památek, zajímavých muzeí, galerií, knihoven (největší počet knihoven v České republice), divadel, kin a dalších kulturních zařízení, turistických cílů a několik chráněných krajinných oblastí. Každé větší město disponuje profesionálně řízeným kulturním centrem, v některých obcích tuto roli plní občanská sdružení. Pořádají se zde

tradiční hudební a divadelní festivaly, které obohacují kulturní život na území středních Čech.

Kulturní projekty jsou podporovány také v rámci Středočeského kraje, který každoročně vypisuje dotační programy, jež jsou prioritně zaměřeny na vyvážený rozvoj samosprávného celku. Odbor kultury a památkové péče spravuje Středočeský Fond kultury a obnovy památek. Pro rok 2022 byly vypsány celkem tři dotační programy v rámci Středočeského Fondu kultury a obnovy památek vztahující se na oblast podpory základních knihoven, památek a kultury. Rovněž je vyhlášen Program 2022 pro poskytování dotací na podporu regionálních funkcí statutárních divadel na území Středočeského kraje. (kr-stredocesky.cz, 2022)

Obrázek 1: Okresy Středočeského kraje

Zdroj: ČSÚ, 2022

Středočeský kraj zřizuje v oblasti kulturních služeb, cestovního ruchu a památkové péče dvacet příspěvkových organizací. Patří k nim sedmnáct příspěvkových organizací zaměřených na činnost muzeí, galerií či památníků, Středočeská vědecká knihovna, Ústav archeologické a památkové péče a nově zřízená Středočeská centrála cestovního ruchu. Tyto příspěvkové organizace se rovněž svým programem podílí na projektu s názvem Středočeské kulturní léto, který si klade za cíl oživit kulturu po koronavirové pandemii. V roce 2021 byla pod Odbor kultury a památkové péče začleněna

příspěvková organizace Středočeská centrála cestovního ruchu, jejíž hlavní činností je rozvoj a propagace cestovního ruchu v největším regionu České republiky. Středočeský kraj ze všech krajů financuje a spravuje nejvíce vlastních organizací z oblasti kultury a zásadně se tak podílí na kulturním životě regionu výkonem zřizovatelské funkce.

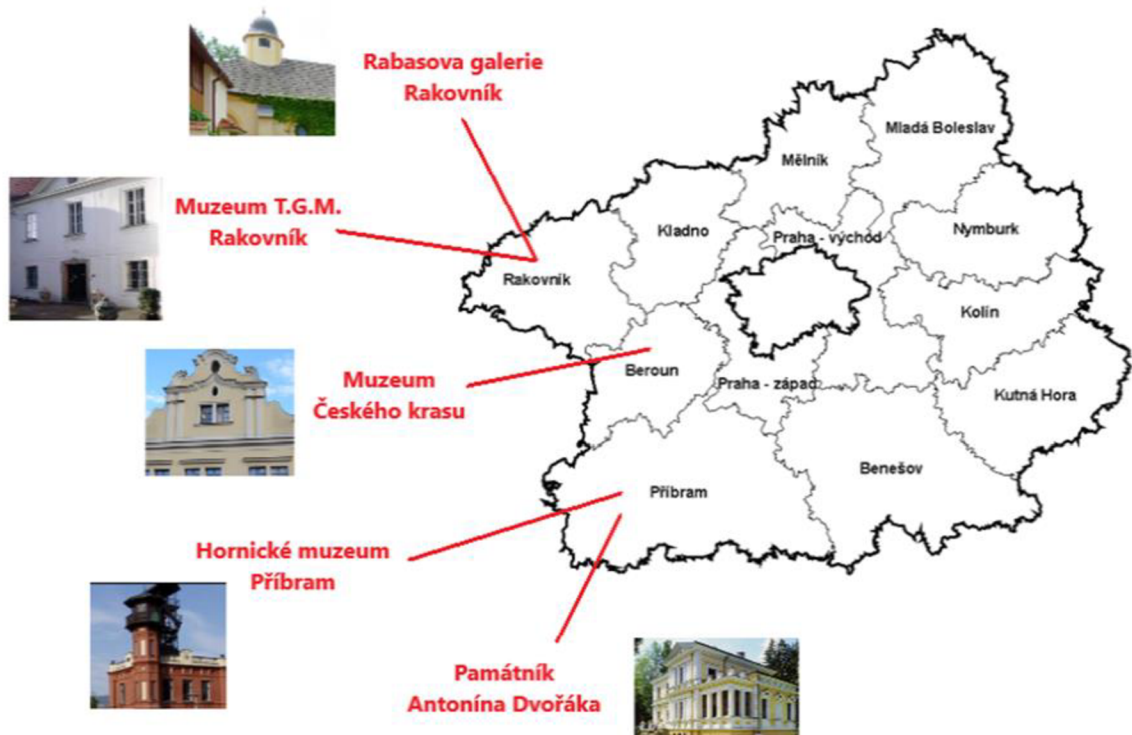
Tabulka 5: **Příspěvkové organizace vybraných měst ve Středočeském kraji**

Beroun	Příbram	Rakovník
Muzeum Českého krasu	Památník Antonína Dvořáka ve Vysoké u Příbrami	Muzeum T.G.M. Rakovník
-	Hornické muzeum Příbram	Rabasova galerie Rakovník

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Výraznou finanční pomocí byly poskytnuté dotace Ministerstva kultury na zmírnění negativních dopadů souvisejících s opatřeními proti Covid-19. Příspěvkové organizace se aktivně zapojily do přípravy jednotlivých kulturních programů včetně Středočeského kulturního léta, které se podařilo uskutečnit. Realizovaly se také nové výstavy, pracovalo se na vydání publikací a některé organizace přesunuly návštěvnickou komunikaci do online prostředí.

Obrázek 2: Příspěvkové organizace Středočeského kraje na úrovni vybraných municipalit

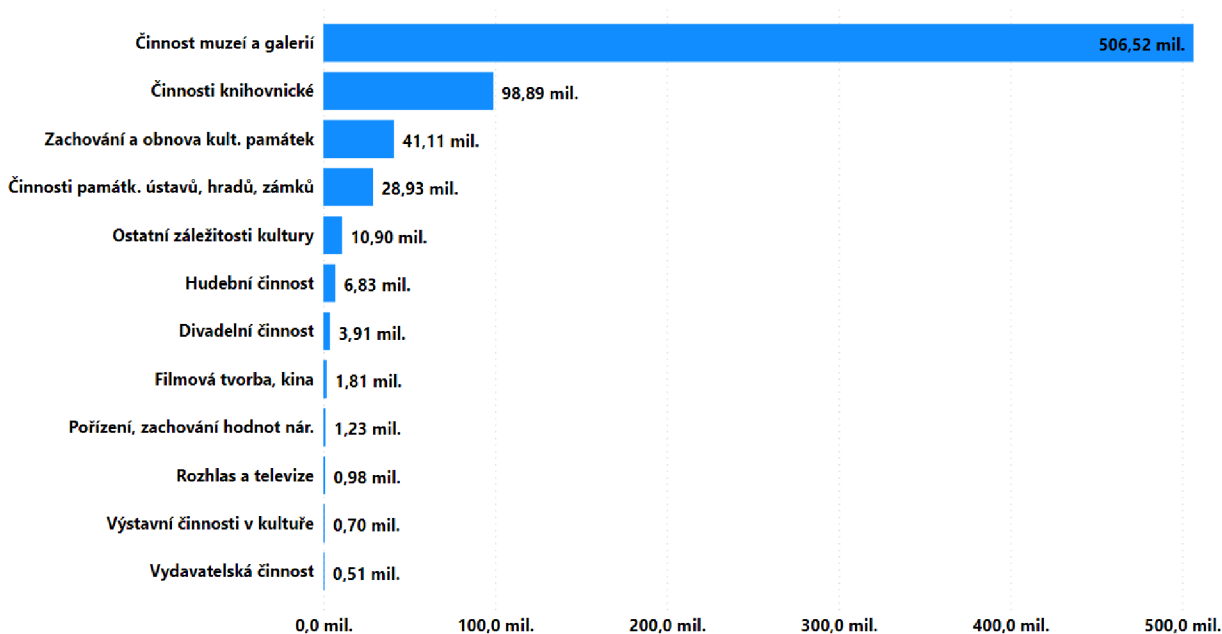

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Na území analyzovaných měst působí v oblasti kultury celkem pět příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je Středočeský kraj. Celkové výnosy z transferů těchto organizací činily v roce 2021 více než 88 mil. Kč. Zhoršený hospodářský výsledek nevykázala žádná příspěvková organizace.

S nižšími hospodářskými výsledky zaviněnými pandemií Covid-19 a následnými několikanásobnými lockdowny došlo ke snížení peněžních prostředků určených pro kulturu. Středočeský kraj tak v posledních letech podporuje především nejvýznamnější kulturní instituce, události a projekty. V roce 2021 v porovnání s předchozím rokem snížil celkový objem finančních zdrojů vstupujících do kultury o 14,9 %, zejména pak těch, které pocházely z činnosti knihovnické.

Graf 6: Čerpání peněžních prostředků v jednotlivých odvětví kultury Středočeského kraje za rok 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle rozpocet.kr-stredocesky.cz, 2022

Veřejné výdaje Středočeského kraje směřovaly zejména do tradiční kultury (památek, muzeí, divadel, knihoven, kulturních domů a hudebních těles), která byla ze všech oblastí kultury nejvíce postižena vládními opatřeními proti šíření koronavirové pandemie. Mezi sledovanými oblastmi kultury dosáhly nejvyšší hodnotu výdaje v oblasti muzeí a galerií (507 mil. Kč), následovány činností knihovnickou (99 mil. Kč). Dále směřovaly značné zdroje Středočeského kraje do oblasti zachování a obnovy kulturních památek (41 mil. Kč) a činnosti památkových ústavů, hradů a zámků (29 mil. Kč). Celková finanční částka věnovaná kultuře v roce 2021 představovala 1,7 % výdajů z krajského rozpočtu.

Z uvedených grafů vyplývá, že nejvíce peněžních prostředků je každoročně vkládáno do oblasti tradičního umění orientovaného spíše na publikum a návštěvnost, pro které je

nepostradatelná finanční podpora z veřejných zdrojů (kulturní dědictví, divadla, soubory, festivaly atd.). Právě tradiční kultura byla pandemií zasažena nejvíce. Na rozdíl od oblasti médií či tisku nemohli poskytovatelé kulturních služeb orientovaný na publikum kvůli vládním opatřením nabízet tyto služby vůbec nebo pouze v omezené míře. Úroveň hospodaření jednotlivých oblastí kultury a poskytovatelů kulturních služeb je tradičně značně rozdílná. Zvláště patrné to bylo na výsledcích roku 2020, který negativně zasáhla pandemie. Zatímco v kulturním dědictví a ve scénickém umění došlo k nemalým ztrátám (knihovny, divadla, festivaly, hudební soubory a kulturní domy), jiná odvětví byla naopak značně zisková (tisk, média, reklama, architektura).

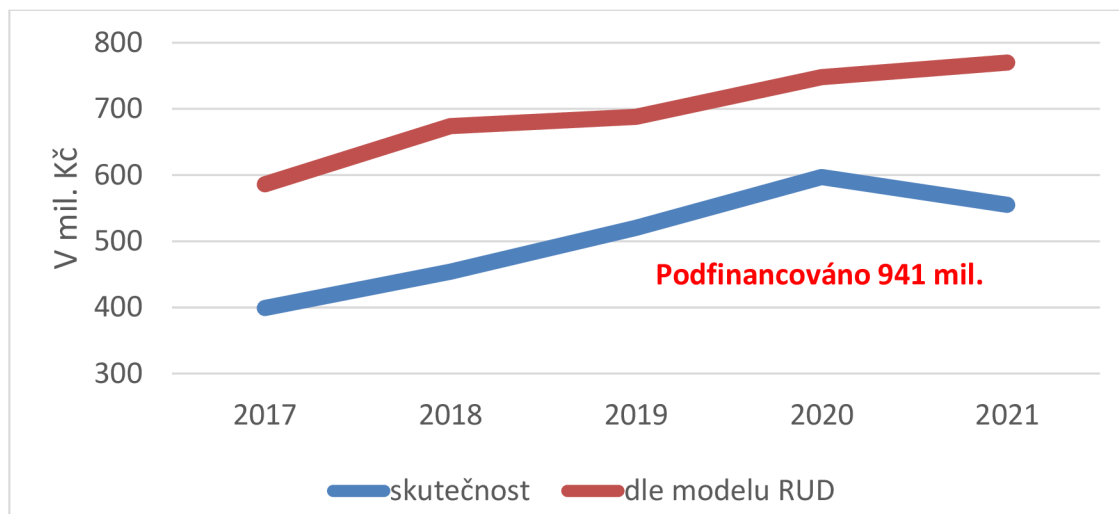
Graf 7: Daňové výnosy jednotlivých krajů v roce 2021

Název kraje	RUD	Počet obyvatel	Výnos na obyvatele
Středočeský kraj	11 242 436 151	1 397 997	8 042
Jihočeský kraj	7 025 099 671	643 551	10 916
Plzeňský kraj	5 916 319 648	591 041	10 010
Karlovarský kraj	3 079 471 574	293 311	10 499
Ústecký kraj	6 727 436 491	817 004	8 234
Liberecký kraj	3 820 747 971	442 476	8 635
Královehradecký kraj	5 258 077 386	550 803	9 546
Pardubický kraj	4 534 065 010	522 856	8 672
Kraj Vysočina	5 989 673 786	508 852	11 771
Jihomoravský kraj	7 775 057 867	1 195 327	6 505
Olomoucký kraj	5 510 664 916	630 522	8 740
Moravskoslezský kraj	7 855 109 649	1 192 834	6 585
Zlínský kraj	4 286 217 087	580 119	7 389

Zdroj: vlastní zpracování dle financnisprava.cz, 2022

Daňové příjmy obcí a krajů v České republice jsou definovány zejména zákonem č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní. Současný systém rozpočtového určení daní pro obce je používán od roku 2008, kdy vyšla v platnost novela tohoto zákona. (financnisprava.cz, 2021)

Graf 8: Výdaje na kulturu Středočeského kraje dle skutečnosti a modelu RUD v letech 2017-2021

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Ve Středočeském kraji se nachází početná síť muzeí a galerií a tyto organizace mají své nezastupitelné místo v kulturní infrastruktuře regionu. Nachází se zde 68 galerií, muzeí a památníků, což je nejvíce ze všech krajů. V porovnání s ostatními kraji disponuje také nejhustší sítí veřejných knihoven. I přesto z důvodu rozpočtového určení daní nezískává Středočeský kraj potřebný objem peněžních prostředků vzhledem ke své velikosti. U krajů je procentuální podíl pro přerozdělení stanoven fixně zákonem, tudíž neodráží aktuální demografickou a ekonomickou situaci a sílu regionů. Rozdíly mezi kraji se díky nárůstu mandatorních výdajů zvětšují a některým krajům chybí peníze na investice. Například Středočeský kraj, kde žije přibližně o 250 tisíc lidí více od schválení rozpočtového určení daní, získal v roce 2021 přibližně 8 000 Kč na obyvatele, zatímco Kraj Vysočina dosahuje více než 11 000 Kč na obyvatele a nastavení RUD zůstává stále stejné.

Tabulka 6: **Přehled celkových výdajů a výdajů na kulturu jednotlivých krajů za rok 2021**

Kraje	Celkové výdaje	Výdaje na kulturu	Procentuální podíl
Hlavní město Praha	89 649 359 757	2 743 330 128	3,06
Středočeský kraj	41 570 701 132	702 303 890	1,69
Jihočeský kraj	21 153 268 513	495 438 905	2,34
Plzeňský kraj	19 514 438 486	681 654 201	3,49
Karlovarský kraj	9 465 532 263	528 302 763	5,58
Ústecký kraj	24 768 248 321	371 851 138	1,50
Liberecký kraj	13 046 270 648	210 232 782	1,61
Královehradecký kraj	18 054 467 819	478 769 441	2,65
Pardubický kraj	16 777 199 896	351 582 331	2,10
Kraj Vysočina	18 057 734 357	274 547 951	1,52
Jihomoravský kraj	31 946 204 618	338 678 068	1,06
Olomoucký kraj	19 757 511 936	399 668 834	2,02
Moravskoslezský kraj	32 443 105 128	581 238 781	1,79
Zlínský kraj	16 832 057 688	555 604 894	3,30

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Problematickou skutečností zůstává, že výdaje na kulturu dosahují v roce 2021 cca 1-3 % z celkových výdajů rozpočtů vyšších územně samosprávných celků vyjma krajů Plzeňského a Karlovarského. Středočeský kraj ze svého rozpočtu přispívá na kulturu méně, než je státní průměr, a to i navzdory faktům, že má nejhustší síť kulturní infrastruktury a zřizuje nejvíce příspěvkových organizací. Při pohledu do rozpočtu na rok 2021 je evidentní, že většina financí směřuje příspěvkovým organizacím. Jejich podpora formou provozních příspěvků tvoří 76,8 % běžných výdajů na kulturu a památkovou péči kraje. Tím se samozřejmě významně ovlivňuje jak celkové výše podpory pro jednotlivé kulturní sektory, tak strukturální podíl financí plynoucí z jednotlivých vládních/samosprávných úrovní. Nutno však podotknout, že u příspěvkových organizací tvoří více než polovinu výdajů mzdové náklady, které představují nejdůležitější položku rozpočtu kapitoly Středočeského kraje. To znamená, že ani příspěvkové organizace příliš prostředků na rozvoj své činnosti nemají. Průměrný provozní příspěvek z rozpočtu kraje v roce 2021 činil přibližně 19 mil. Kč na jednu příspěvkovou organizaci.

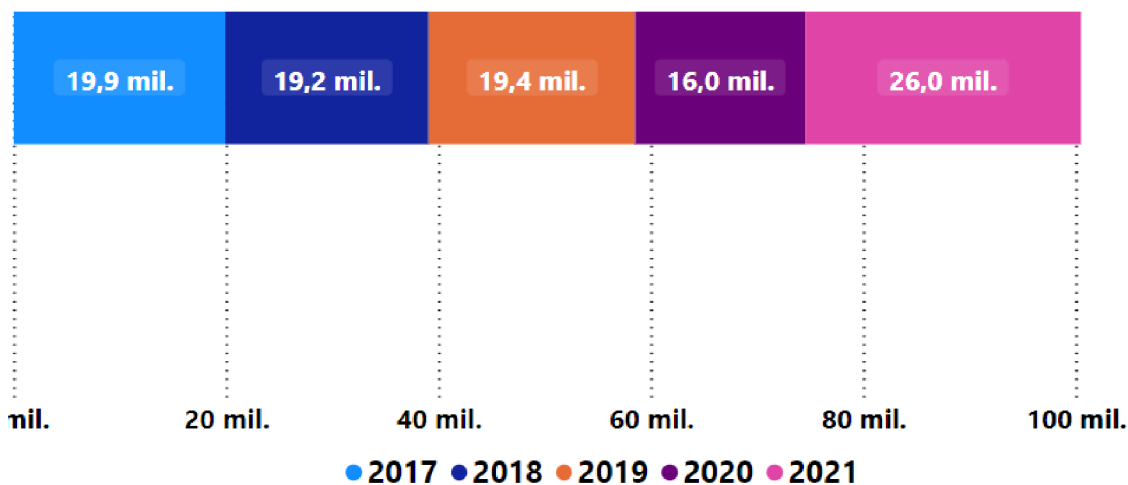
4.1.1. Středočeský Fond kultury a obnovy památek

Významným nástrojem podpory kultury a kulturního dědictví je Fond kultury a obnovy památek, do kterého kraj vyčlenil v roce 2022 peněžní prostředky v celkové výši 56 831 866 Kč. Radní pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu Mgr. Václav Švenda k tomu uvádí: „*Po letech nejistoty, nabízíme finanční prostředky v předstihu. Obce, knihovny, fyzické, či právnické osoby, organizátoři kulturních akcí, ti všichni mohou žádat celkem z 8 vyhlášených programů, které Kraj připravil na podporu kultury či cestovního ruchu.*“ (kr-stredocesky.cz, 2021) O finanční podporu z Fondu mohou žádat pořadatelé kulturních, společenských a sportovních akcí za podmínky splnění minimální návštěvnosti 1000 osob, s nadregionálním významem a s prokazatelným dopadem na cestovní ruch.

Dotační programy 2022 definují osm tematických zadání:

- a) *„Podpora kultury*
- b) *Podpora významných výročí*
- c) *Podpora činnosti organizace*
- d) *Podpora publikační činnosti, audiovizuálních projektů a nových médií*
- e) *Obnova kulturních památek*
- f) *Obnova památek určených ke společenskému využití*
- g) *Základní knihovny – vybavenost*
- h) *Základní knihovny – S knížkou do života“* (kr-stredocesky.cz, 2022)

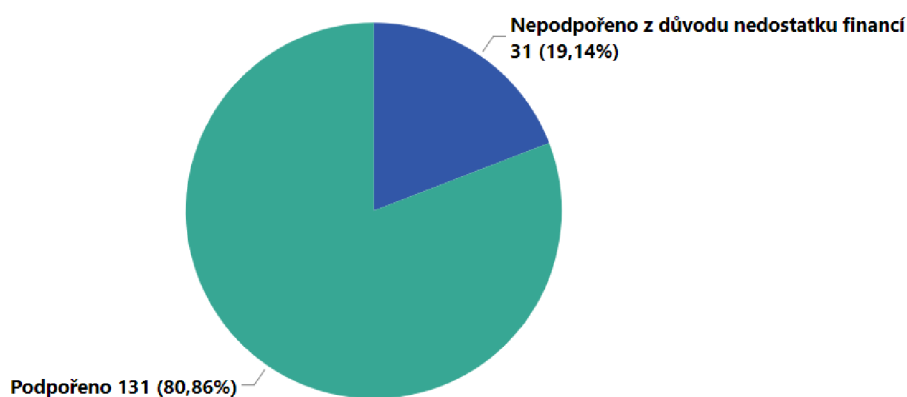
Graf 9: Čerpání Středočeského Fondu kultury a obnovy památek v letech 2017-2021 (zaokrouhлено v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle kr-stredocesky.cz, 2022

Rozpočet pro rok 2021 byl upraven na částku 47 600 000 Kč. Z této částky se skutečně vyčerpalo pouze 54,5 %, jak je znázorněno v grafu 9. Mezi pravidelně podpořenými projekty z analyzovaných měst v rámci Středočeského Fondu kultury a obnovy památek je například Příbramská svatohorská šalmaj, Městská knihovna Rakovník, Divadlo A. Dvořáka Příbram a další. Peněžní prostředky jsou určeny pro poskytování dotací z rozpočtu Středočeského kraje na podporu kultury, základních knihoven, na obnovu kulturních památek a památek určených ke společenskému využití.

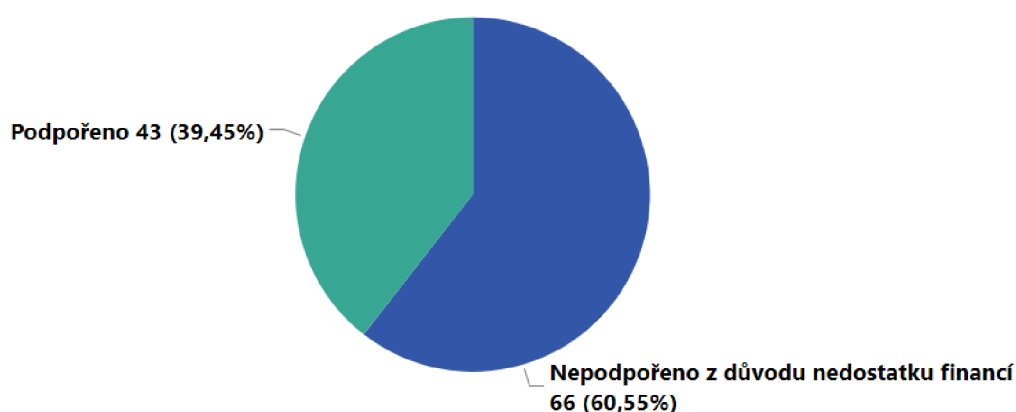
Graf 10: Úspěšnost žadatelů v rámci Programu 2022 pro poskytování dotací na podporu kultury ze Středočeského Fondu kultury a obnovy památek

Zdroj: vlastní, 2022

Celková předpokládaná částka na program podpory kultury v roce 2022 je 11 475 283 Kč a rozdělena je mezi 131 úspěšných žadatelů. 31 žadatelů s požadovanou dotací ve výši 2 577 910 Kč není podpořeno kvůli nedostatku peněžních prostředků.

Graf 11: Úspěšnost žadatelů v rámci Programu 2022 pro poskytování dotací na obnovu památek ze Středočeského Fondu kultury a obnovy památek

Zdroj: vlastní, 2022

Na podporu obnovy kulturních památek v roce 2022 je realizováno vyplacení dotací v celkovém objemu 43 831 866 Kč. Tato finanční podpora je přidělena celkem 43 žadatelům s úspěšností 39,5 %. Více jak polovina žadatelů nedosáhne na dotaci z rozpočtu Středočeského kraje. Z vyhodnocení a grafického vyjádření bylo vyřazeno 17 žadatelů, kteří žádost nepodali řádně, anebo jejich žádost neodpovídala pravidlům Programu 2022 pro poskytování dotací ze Středočeského Fondu kultury a obnovy památek.

Na podporu knihoven je v roce 2022 rozděleno 39 žadatelům 1 524 717 Kč a na podporu kultury, audiovizí, nových médií a činnosti organizací je realizováno vyplacení dotací v celkovém objemu 11 475 283 Kč. Z rozpočtu kapitoly Kultura a památková péče se v roce 2021 celkově vyčerpalo 715 139 548 Kč, z toho běžně výdaje činily 470 493 686 Kč. (kr-stredocesky.cz, 2022)

4.2. Město Beroun

Město Beroun disponuje dlouholetou historií. Již ve středověku bylo toto sídlo významným centrem i z důvodu své polohy, kdy leží na soutoku dvou řek Berounky a Litavky, a je v krátkém dosahu hlavního města Prahy. Významným jej činí i rozsáhlé hmotné a nehmotné dědictví především nedalekých státních hradů Karlštejna

a Křivoklátu. Ve městě se nachází zachovaná městská památková zóna a mnoho dalších významných památek, které jej činí atraktivním místem k životu.

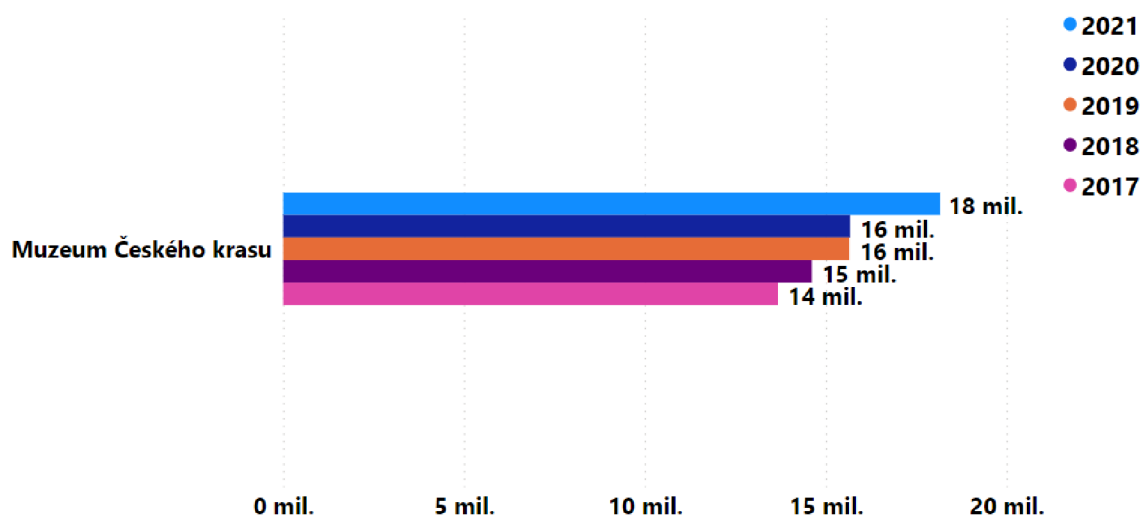
Mezi instituce, které vytvářejí kulturní infrastrukturu města, patří Městské kulturní centrum Beroun a Odbor školství a volnočasových aktivit, jež má na starosti tvorbu strategií v oblasti kultury, poradenství, činnost příspěvkových organizací a dotační řízení. Nelze opomenout ani tradiční poskytovatele kultury ve městě, a sice spolky, obecně prospěšné společnosti či podnikající subjekty, které svou činností výrazně přispívají k pestrosti nabídky. Municipální úroveň je mnohdy překračována a zasahuje i do přeshraniční a mezinárodní spolupráce zejména v oblasti kultury, a to prostřednictvím naplňování a uskutečňování vzájemných vztahů s partnerskými městy ze zahraničí. V případě Berouna se jedná o mezinárodní spolupráci s německým Goslarem a polským Brzegem zejména stran vzájemné propagace kulturních akcí.

Beroun se může pyšnit organizací a pořádáním akcí s přesahem do dalších regionů, kdy nabízí účastníkům pestrý kulturně-spoločenský program jako například každoroční konání Mezinárodního hudebního festivalu Talichův Beroun, vyhlášení audiovizuálních cen Trilobit, tradičně konané Hrnčířské trhy, Berounské hradby, Den dětí – Štulec, BeKuLe – Berounské Kulturní Léto, Závodí Fest a jiné. Významnou úlohu zde sehrává i spolková činnost, jež doplňuje a rozvíjí kulturní život ve městě a zahrnuje širokou škálu zájmových tvůrčích aktivit a akcí, které zároveň generují své vlastní publikum. (mesto-beroun.cz, 2018)

4.2.1. Instituce zřizované krajem

Na území města Beroun je provozována Středočeským krajem důležitá kulturně-historická instituce Muzeum Českého krasu, jehož počátky sahají až do roku 1892. Muzeum nabízí návštěvníkům celkem pět objektů. Hlavním sídlem muzea jsou dva měšťanské domy na berounském náměstí – Jenštejnský a Salátovský dům. Další oblast zájmu se nalézá v okruhu cca 30 km od města Berouna. (muzeum-beroun.cz, 2022)

Graf 12: Výnosy Muzea Českého krasu z transferů v letech 2017–2021 (zaokrouhleno v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

V grafu 12 dochází k nárůstu výnosů z transferů, které byly v roce 2021 pozitivně ovlivněny nárůstem účelového příspěvku od Středočeského kraje. V letech 2016-2021 čerpalo muzeum nad rámec příspěvku zřizovatele peněžní prostředky určené na projekt IROP Centrální depozitář, jehož hlavním cílem byla rekonstrukce stávajícího objektu a zefektivnění ochrany sbírkového fondu Muzea Českého krasu. Projekt byl spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj, státního rozpočtu a rozpočtu Středočeského kraje.

Tabulka 7: Neinvestiční dotace Muzeu Českého krasu v roce 2021

	Město Beroun	Středočeský kraj	Ministerstvo kultury	Ministerstvo pro místní rozvoj	Celkem
Muzeum Českého krasu	58 700	14 844 873	278 609	377 087	15 559 269

vlastní zpracování dle závěrečných účtů jednotlivých orgánů, 2022

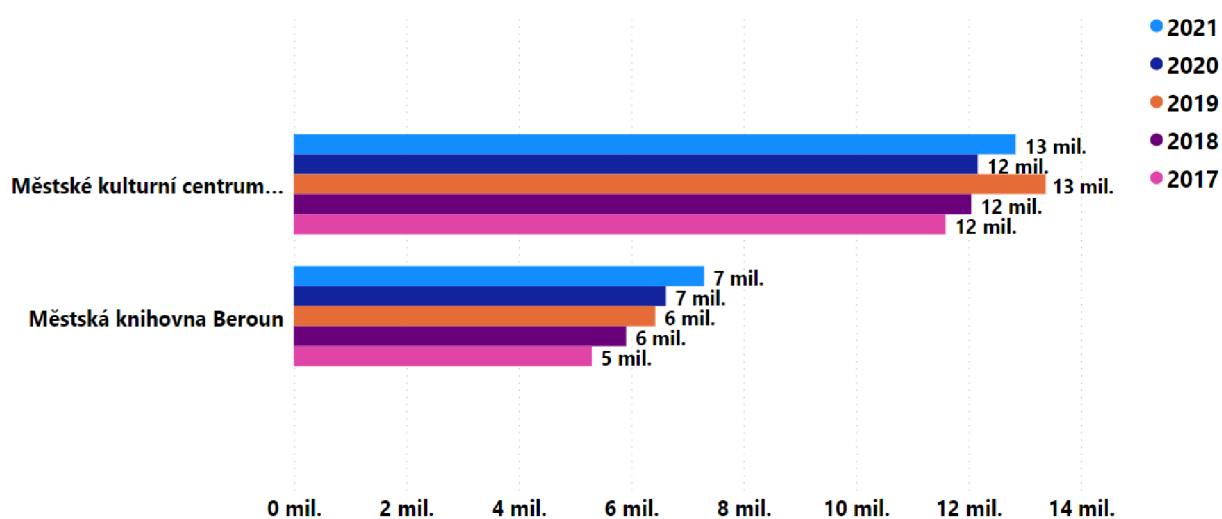
Pro analýzu dotací v oblasti kultury nelze na rozdíl od rozboru převodů na provoz příspěvkovým organizacím použít jeden zdroj dat, proto je každá z úrovní vlády, kraje a obce zkoumána samostatně. To má do jisté míry vliv na objektivitu srovnatelnosti prezentovaných dat. Vzhledem k tomu, že není k dispozici jednotný systém sledování všech dotací poskytovaných z veřejných rozpočtů, je to jediný možný způsob, jak tuto analýzu provést.

Provozní dotace Muzea Českého krasu od Středočeského kraje činila 14 844 873 Kč. Vklad do kultury vykazuje i rozsah dotací na kulturní činnost poskytovaných městem Beroun, který podpořil dva projekty s názvem Setkávání v muzeu 2021 a Muzejní noc 2021 na téma "ANTIKA". Ministerstvo kultury ČR rovněž muzeu přispělo v rámci Programu udržitelnosti pro muzea II. za účelem minimalizace dopadů pandemie koronaviru na sektor kultury. Z tohoto programu čerpaly všechny muzejní instituce sledovaných municipalit. Účelová neinvestiční dotace byla dále poskytnuta od Ministerstva pro místní rozvoj ČR na zmíněný projekt rekonstrukce centrálního depozitáře

4.2.2. Instituce zřizované městem

Prioritním aktérem na poli kulturního dění v Berouně se stalo Městské kulturní centrum, které poskytuje, řídí, organizuje a provozuje Městské a letní kino Beroun, Městskou galerii Beroun, Dětskou galerii V podloubí, Holandský dům, Městské informační centrum, Muzeum berounské keramiky, Kulturní dům Plzeňka a venkovní pódium na Náměstí Joachima Barranda. Město prostřednictvím svého kulturního centra uskutečňuje a realizuje významnou většinu společenských a kulturně prospěšných akcí, a díky tomu se Beroun dostalo na úroveň srovnatelných měst v ČR. Od roku 1896 zde nepřetržitě funguje Městská knihovna Beroun, jež je také příspěvkovou organizací města. (mkcberoun.cz, 2021)

Graf 13: Výnosy vybraných místních institucí Berouna z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Graf 13 znázorňuje výnosy z transferů v jednotlivých letech, a to u Městské knihovny Beroun a Městského kulturního centra. Z tohoto grafického vyjádření je zřetelný fakt, že se výnosy každoročně posunují.

Tabulka 8: Neinvestiční dotace městským příspěvkovým organizacím Berouna v roce 2021

	Město Beroun	Středočeský kraj	Ministerstvo kultury	Celkem
Městské kulturní centrum Beroun	12 596 000	100 000	41 395	12 746 295
Městská knihovna Beroun	7 286 000	-	-	7 286 000

Zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů jednotlivých orgánů, 2022

Všechna kulturní zařízení v okresních městech jsou více nebo méně ekonomicky závislá na dotacích z veřejných rozpočtů, nejčastěji z rozpočtu příslušné municipality. Největší podíl finanční podpory představují mzdové náklady. Městské kulturní centrum Beroun získalo na provoz Muzea Berounské keramiky dotaci k eliminaci ztrát vzniklých u kulturních akcí muzeí z mimořádného Programu udržitelnosti pro muzea II. od Ministerstva kultury. Z kraje byla kulturnímu centru poskytnuta finanční podpora na projekt BeKuLe (Berounské kulturní léto).

Tabulka 9: **Přehled kulturní infrastruktury obce Beroun**

Divadlo/divadelní sál	<ul style="list-style-type: none"> • v Berouně chybí
Společenský sál pro plesy a velké společenské akce	<ul style="list-style-type: none"> • KD Plzeňka • sál České Pojišťovny • Sokolovna
Kino	<ul style="list-style-type: none"> • Městské kino Beroun • Letní kino Beroun
Galerie	<ul style="list-style-type: none"> • Městská galerie • Holandský dům • Galerie V Podloubí • Galerie Pěší zóna • Výstavní síň Jiřího Jeníčka v Pražské bráně
Knihovna	<ul style="list-style-type: none"> • Městská knihovna + pobočka • Knihovna Muzea Českého krasu
Muzeum	<ul style="list-style-type: none"> • Muzeum Českého krasu • Muzeum Berounské keramiky
Hudební klub	<ul style="list-style-type: none"> • Metro Club Beroun • Rock Club Prdel
Spolková a umělecká činnost	<ul style="list-style-type: none"> • ZUŠ Václava Talicha • ZUŠ Dr. Lidinské • Beroun sobě

Zdroj: vlastní zpracování dle Koncepce podpory kultury města Beroun 2018-2030, 2022

4.2.3. Poskytnuté dotace

V roce 2022 byla na základě schváleného rozpočtu přidělena částka ve výši 1 542 207 Kč na kulturní činnost města Beroun včetně části víceletých dotací s působností i na rok 2022. V roce 2017 byly stanoveny základy pro objektivnější a přehlednější poskytování dotačních titulů z rozpočtu města. Jedná se o Obecné zásady pro poskytování dotací z rozpočtu města Beroun a Dotační program na kulturní činnost. Jednou z obligatorních podmínek je výše požadované finanční podpory. V případě jednoleté dotace je maximální výše poskytnuté dotace 150 000 Kč a u víceleté (dvouleté) dotace je to 300 000 Kč. Ze sledovaných měst Beroun jako jediné uplatňuje víceleté municipální dotace pro oblast kultury. Ty slouží na podporu mnohonásobně opakujících se akcí, které jsou realizovány nejméně po sobě tři jdoucí roky. (mesto-beroun.cz, 2022)

Specifickým a stálým žadatelem jednoleté dotace na kulturní činnost je zapsaný ústav Talichovo Berounsko, který organizuje Mezinárodní hudební festival Talichův Beroun. Hudební festival se koná tradičně již od roku 1983, kdy si od této doby vydobyl vysoké

renomé a patří mezi vrcholy kulturního dění ve městě, ale i okolních regionů. Dříve spadala organizace festivalu pod Městské kulturní centrum Beroun, ale z důvodu vyššího rozvoje a zkvalitnění přípravy organizace festivalu se zastupitelstvo města Beroun rozhodlo v roce 2020 založit společnost Talichovo Berounsko, zapsaný ústav. Komise pro kulturu a kulturní dotace města Beroun mu každoročně navrhuje dotaci ve výši 850 000 Kč. (talichuveroun.eu, 2021)

4.3. Město Příbram

V jihozápadní části Středočeského kraje se nachází jeden z regionů řešený v této práci, a to město Příbram. Historie tohoto města sahá až do roku 1216. V roce 1525 dochází ke sloučení osady Březové Hory s částí Příbrami. Celé město je proslulé významnou hornickou činností, která byla završena etapou působením rudných a zejména uranových dolů Příbram. Potřeba rozšiřování pracovníků v důlních profesích dala vzniknout jednomu z největších měst Středočeského kraje. Počtem 31 651 obyvatel převyšuje Příbram průměr analyzovaných měst ve své velikostní kategorii.

Příbram se pyšní jedním z nejvýznamnějších poutních míst v Čechách, a to barokním areálem Svatá Hora. Je unikátní památkou raného českého baroka 17. století. Na její výzdobě se podílela řada umělců v čele se světoznámým sochařem J. Brokoffem a slavným architektem Carlem Luragem. Postupem času se stala nejslavnějším českým poutním místem a významným centrem mariánského kultu v Evropě. Příliv poutníků pak poskytoval Příbramským vítaný zdroj zisku. (Růžičková, 2019)

Příbram podobně jako i jiná průmyslová města nedisponovala kvalitní kulturní infrastrukturou odpovídající jejím potřebám a požadavkům. Případně tato infrastruktura byla poplatná době svého vzniku.

4.3.1. Instituce zřizované krajem

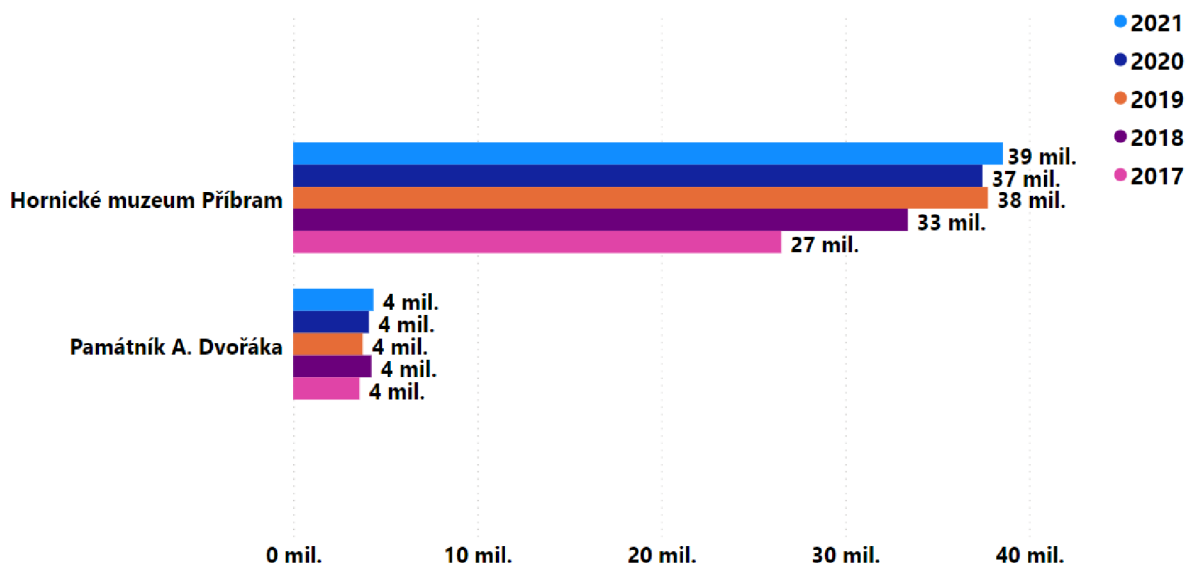
V Příbrami se nachází největší hornické muzeum v ČR co do rozsáhlosti a počtu expozic připomínající bohatou důlní činnost tohoto regionu. V roce 1875 bylo hornickou činností s využitím jednoho lana dosaženo hloubky 1 000 m podzemí. Důl Vojtěch bylo tak první místo na světě, kde se horníci dostali do takové unikátní hloubky. V areálu se nachází další hlubinné doly, které sloužily k těžbě barevných kovů, zejména stříbrné rudy. Svoji těžbou stříbra předčilo násobně i kutnohorský revír. Ložisko Březové Hory bylo největším ložiskem stříbra v Českém masivu a v 19. století

se stalo hlavním producentem tohoto kovu ve střední Evropě. Těžba olovnato-stříbrných rud představovala 97,7 % celé rakousko-uherské produkce. (Růžičková, 2019)

Hornické muzeum Příbram přivítalo v roce 2021 ve svých expozicích celkem 80 051 návštěvníků. Pro srovnání je možné uvést návštěvnost některých dalších středočeských státních či krajských památek: Karlštejn 104 077, České muzeum stříbra Kutná Hora 77 848. Počtem prohlídkových tras se řadí k největším hornickým muzeím v ČR i v Evropě.

Památník Antonína Dvořáka sídlí v novorenesančním zámečku ve Vysoké u Příbrami. Expozice muzea přibližuje osobnosti původních majitelů, hraběte Václava Roberta Kounice a jeho manželky Josefiny, významné pražské herečky. Podstatně rozsáhlejší část prostor je věnovaná životu, dílu a pobytu Antonína Dvořáka ve Vysoké. Samostatná část se pak zaměřuje na Dvořákovu nejnámější operu Rusalka. (antonindvorak.cz, 2022)

Graf 14: Výnosy vybraných krajských institucí z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Z grafu 14 je zřetelný nepoměr příspěvků pro Hornické muzeum Příbram a Památník A. Dvořáka. Hornické muzeum Příbram však představuje soubor několika významných historicko-důlních institucí a objektů. Hornické muzeum Příbram se rovněž zapojilo do soutěže o získání peněžních prostředků v rámci participativního rozpočtu Středočeského

kraje a uspělo s projektem určeným na revitalizaci nádvoří Ševčinského dolu ve výši 393 238,- Kč.

Tabulka 10: Neinvestiční dotace krajským příspěvkovým organizacím v roce 2021

	Město Příbram	Středočeský kraj	Ministerstvo kultury	Nadační příspěvek	Celkem
Hornické muzeum Příbram	393 238	37 014 578	1 135 409	20 000	38 563 225
Památník A. Dvořáka ve Vysoké u Příbrami	-	4 105 913	-	-	4 346 298

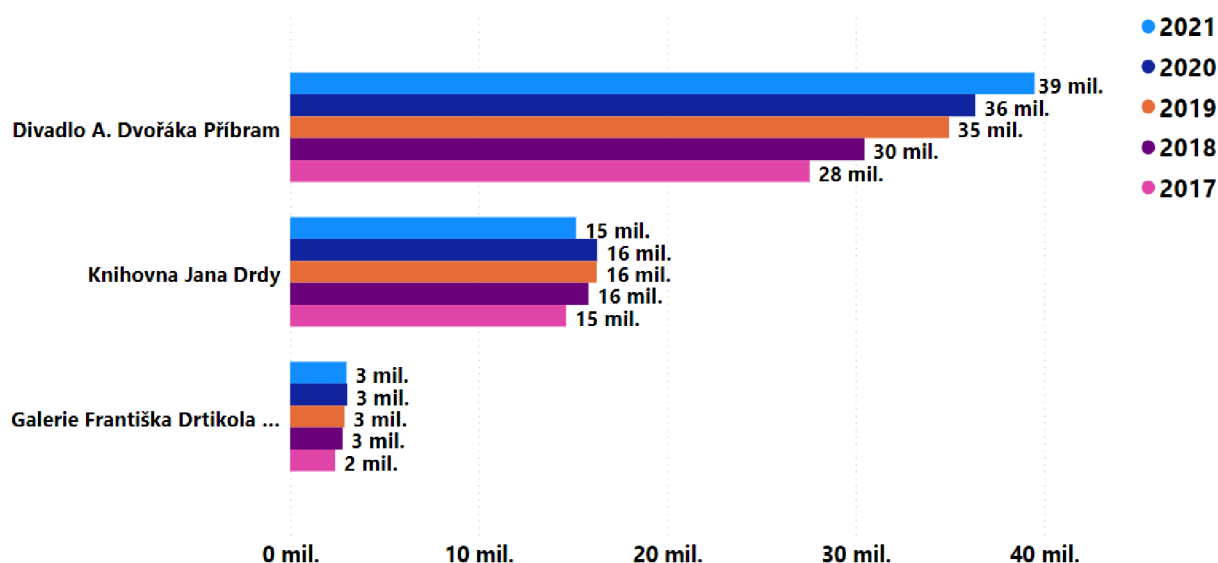
Zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů jednotlivých orgánů, 2022

Středočeský kraj přispěl Hornickému muzeu Příbram v roce 2021 z rozpočtu na příspěvkové organizace 11,4 %. Z kraje získává třetí nejvyšší příspěvek po Galerii Středočeského kraje a Středočeské vědecké knihovně v Kladně. Hornické muzeum Příbram získalo finanční spoluúčast na realizovaných aktivitách rovněž od Ministerstva kultury ČR, města Příbrami a příspěvku nadace Landek Ostrava. Také bylo zapojeno spolu s dalšími analyzovanými muzei, která musela v době pandemie přímo omezit provozování své hospodářské činnosti, do Programu udržitelnosti pro muzea II. vytvořeného Ministerstvem kultury v roce 2021. Památník Antonína Dvořáka hospodařil v roce 2021 s finančními prostředky ve výši 4 636 310 Kč, kdy příspěvek na provoz činil 4 346 298 Kč.

4.3.2. Instituce zřizované městem

Na území Příbrami působí v oblasti kultury tři příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem je město Příbram. Jsou jimi Divadlo A. Dvořáka v Příbrami, Galerie Františka Drtikola a knihovna Jana Drdy financované i za podpory Ministerstva kultury ČR a Středočeského kraje.

Graf 15: Výnosy vybraných místních institucí Příbrami z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Hospodaření Divadla A. Dvořáka Příbram bylo v roce 2020 a 2021 stejně jako v případě dalších institucí ovlivněno omezeními v souvislosti s pandemií Covid-19 a následnými kompenzacemi ze státního rozpočtu, které zvýšily objem přijatých transferů divadlem.

Tabulka 11: Neinvestiční dotace městským příspěvkovým organizacím Příbrami v roce 2021

	Město Příbram	Středočeský kraj	Ministerstvo kultury	Celkem
Divadlo A. Dvořáka Příbram	28 400 000	1 281 520	9 630 000	39 311 520
Knihovna Jana Drdy	12 995 000	2 092 000	10 000	15 097 000
Galerie Františka Drtikola Příbram	2 800 000	-	185 000	2 985 000

Zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů jednotlivých orgánů, 2022

Peněžní příspěvky poskytnuté Středočeským krajem pomáhají zkvalitnit tvorbu jednotlivých institucí. Doplňují příspěvky od měst jako zřizovatelů a příspěvky od Ministerstva kultury ČR, které významně podporuje i profesionální divadla v republice. Mezi přední krajské divadlo patří již zmíněné Divadlo A. Dvořáka v Příbrami. Příbramské divadlo představuje profesionální organizaci s vlastním souborem, proto tvoří jeho výnosy z transferů největší položku rozpočtu příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je město. Poskytnutí příspěvku v takové výši znamená zařazení

statutárního divadla do skupiny prioritních kulturních aktivit, kterými se okresní město, potažmo kraj charakterizuje a zviditelňuje. Peněžní prostředky města byly a jsou určeny především na vlastní tvorbu tak, aby okresní divadlo obstálo v konkurenci ostatních scén, zejména pražských. V neposlední řadě finanční podpora města a kraje ovlivňuje i výši ministerské dotace, která je závislá na podrobných výkazech činnosti divadel dle stanovených parametrů.

Dotace z rozpočtu Středočeského kraje slouží také knihovnám k uhrazení nákladů spojených s plněním regionálních funkcí. Knihovna Jana Drdy užívá jako jediná z analyzovaných měst statut regionální knihovny a získává od Středočeského kraje neinvestiční příspěvek na provoz a výkon krajských regionálních funkcí. Dotace z Ministerstva kultury byla knihovně poskytnuta na projekt „S knížkou do života“. Galerie Františka Drtikola rovněž čerpala od ústředního orgánu kultury nemalou částku na obrazovou publikaci Ladislava Sitenského.

Tabulka 12: **Přehled kulturní infrastruktury obce Příbram**

Divadlo/divadelní sál	<ul style="list-style-type: none"> • Divadlo A. Dvořáka Příbram • Lesní divadlo Skalka
Společenský sál pro plesy a velké společenské akce	<ul style="list-style-type: none"> • KD Příbram • Sokolovna Příbram
Kino	<ul style="list-style-type: none"> • Letní kino Příbram • Kino Příbram
Galerie	<ul style="list-style-type: none"> • Galerie Františka Drtikola Příbram • Galerie v PotočnÍ
Knihovna	<ul style="list-style-type: none"> • Knihovna Jana Drdy + 3 pobočky • Knihovna Hornického muzea Příbram
Muzeum	<ul style="list-style-type: none"> • Hornické muzeum Příbram • Památník Antonína Dvořáka
Hudební klub	<ul style="list-style-type: none"> • Junior klub
Spolková a umělecká činnost	<ul style="list-style-type: none"> • Spolek Prokop Příbram • Základní umělecká škola Příbram • Základní umělecká škola Antonína Dvořáka

Zdroj: vlastní, 2022

Oblast kultury ve městě zajišťují Městské kulturní centrum (MKC), Odbor školství, kultury a sportu MěÚ Příbram a některé příspěvkové organizace města. Náplní práce MKC Příbram je organizace, realizace a koordinace kulturních a společenských akcí

pořádaných na území města Příbram. Pod MKC Příbram spadá také program Junior klubu, Lesního divadla Skalka nebo Letního kina. Dále spolupracuje s příspěvkovými organizacemi města Příbram. I přes vládní restrikce připravovalo MKC kulturní program po celý rok. Tradiční akce byly doplněny promítáním sportovních přenosů v letním kině, vystoupením Cirk la Putyka nebo autokinem. Nedílnou součástí činnosti centra je také zajišťování pravidelného víkendového programu v Junior klubu. Primárně jsou akce zaměřeny na mladou generaci, ale nejsou výjimkou i akce určené pro seniory.

Dlouhodobě mezi spřátelená partnerská města Příbrami patří Altötting (jedno z nejvýznamnějších evropských mariánských poutních míst), Anor (studentské stáže), Freiberg (moderní vysokoškolské město s bohatou důlní tradicí), Hoorn (spolupráce napříč všemi oblastmi), Kežmarok (přední slovenské město s bohatou historií), Königs Wusterhausen (město s environmentálním zaměřením), Villerupt (zpracovatelské město rud a oceli), Valle di Ledro (v období před 1. světovou válkou bylo na Příbramsku mnoho italských přistěhovalců) a Lešnica (středoevropské poutní město). (příbram.eu, 2022)

4.3.3. Poskytnuté dotace

Největší podíl na výdajích kapitoly rozpočtu Odboru školství, kultury a sportu mají programové, individuální dotace a příspěvky, dále pak výdaje na školství a zahraniční styky. Odbor školství, kultury a sportu v samostatné působnosti zajišťuje v oblasti kultury agendu dotací, přípravu a realizaci oslav významných výročí, pietních aktů a dalších akcí ceremoniálního rázu. Odbor koordinuje komisi kulturní, letopiseckou a památkovou.

Příbram vyhlašuje dotační program Kulturní aktivity a Památky místního významu. Dotační program Kulturní aktivity byl vytvořen výlučně pro neinvestiční projekty, které mají za cíl obohatit a rozšířit kulturní život ve městě. Maximální požadovaná částka uvedená v žádosti nesmí přesáhnout 200 000 Kč. V roce 2021 podpořilo město Příbram dotační program Kulturní aktivity částkou ve výši 1 358 424 Kč. Dotační program Památky místního významu 2021 byl zaměřen na podporu restaurování, oprav a technického zhodnocení vedoucího k obnově a zachování památkově významných objektů především na území města Příbram. V tomto dotačním programu podpořilo město Příbram v roce 2021 projekty částkou ve výši 96 378 Kč. Výše finančních

prostředků doporučená k alokaci pro rok 2022 je na Kulturní aktivity 1 800 000 Kč a Památky místního významu 500 000 Kč. (přibram.eu, 2022)

Město Příbram nepodporuje oblast kultury víceletými dotacemi. Výjimkou je schválení víceleté dotace na roky 2020–2023 subjektu Dvořákovo Příbramsko, a to na realizaci již zmíněného projektu s názvem Hudební festival Antonína Dvořáka. Festival vznikl v roce 1969 z iniciativy Společnosti Antonína Dvořáka a Okresního kulturního střediska v Příbrami. Po roce 1990 převzalo jeho pořádání město Příbram, které festival realizovalo prostřednictvím různých subjektů. V roce 2015 došlo k transformaci festivalu a přesunu pořadatelských práv na neziskovou organizaci Dvořákovo Příbramsko, zapsaný ústav. Město Příbram zůstává v pozici prioritního partnera festivalu a výrazně se podílí na jeho rozvoji v součinnosti s různými subjekty. Komise kulturní, letopisecká a památková schválila festivalu dotaci ve výši 1 700 000 Kč na každý kalendářní rok v letech 2020–2023, tj. v celkové výši 6 800 000 Kč. Další významné příspěvky na festival plynuly ze Středočeského kraje (1 400 000 Kč) a Ministerstva kultury ČR (520 000 Kč). Do roku 2017 byla finanční podpora festivalu řešena dvouletou dotací z důvodu ověření si životaschopnosti nově vzniklé organizace. (přibram.eu, 2013)

Podobně jako je každoročně finančně podpořen Talichův Beroun a Hudební festival Antonína Dvořáka, je stálým žadatelem o jednoletou dotaci i Příbramská Svatohorská šalmaj, která od města Příbram získává každý rok průměrně 540 000 Kč a od Středočeského kraje 100 000 Kč. Jedná se o tradiční rozsáhlou akci zdůrazňující tradiční řemesla, dobovou hudbu, rytířská klání, středověká tržiště a podobně.

4.4. Město Rakovník

Vznik města Rakovník je datován od roku 1252. Statut královského města byl udělen císařem Rudolfem II. v roce 1588. Centrum Rakovníka představuje významné a zachovalé prostředí různých památek s poměrně velkou mírou autenticity. Charakter se postupně přeměňoval zejména v období rozvíjejícího se průmyslu ve druhé polovině 19. století, kdy v této době vznikla na území mydlárna, cukrovar a další nové průmyslové a keramické závody, rozvíjela se těžba černého uhlí a zpracování šamotu.

Význam tohoto území byl zvýšen vyhlášením městské památkové zóny v roce 1992. Architektonicky zajímavá je budova městské radnice s jejím gotickým slohem, chrám svatého Bartoloměje se zvonící a do dnešního dne zachované měšťanské domy na

Husově náměstí. Město se dále pyšní částmi původního městského opevnění se dvěma dochovanými branami a unikátní synagogou.

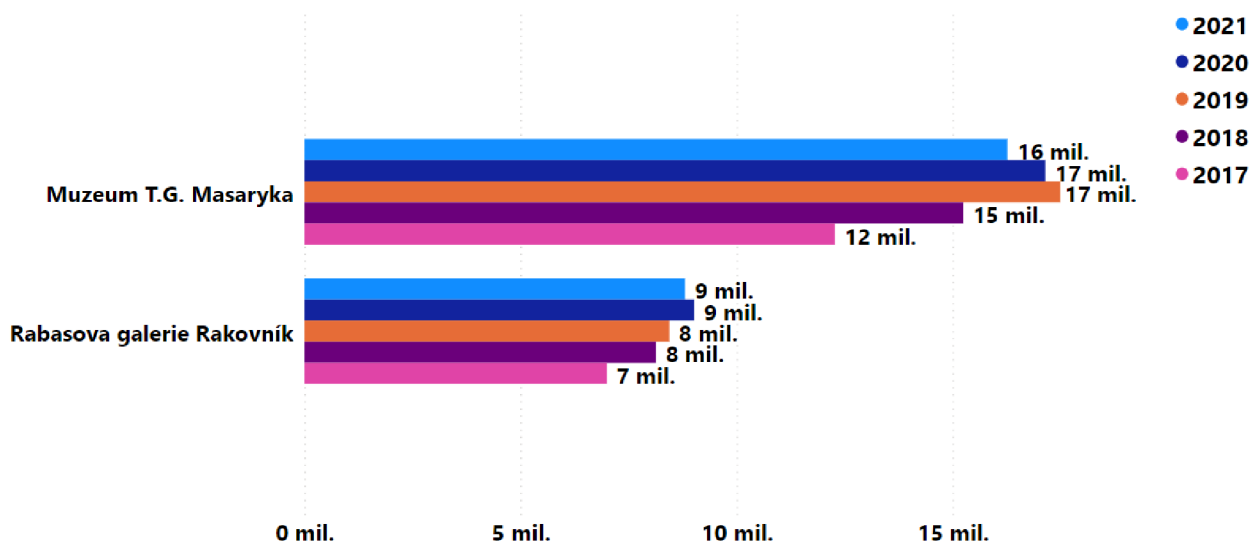
Forma kulturní spolupráce probíhá napříč hranicemi s Dietzenbachem od roku 1986, kdy je každoročně realizován vzájemný projekt s cílem propagace a reprezentace měst. Kulturní aktivity jsou spojené i s dalšími partnerskými městy, jako je Kościan a Královský Chlmec. (mesto-rakovnik.cz, 2022)

4.4.1. Instituce zřizované krajem

Vznik v počátcích nejprve městského muzea Rakovník, který se vývojem své doby přeměnil na krajské muzeum, se datuje od roku 1898. V současné době nosí název Muzeum T.G.M. Rakovník. Součástí krajského muzea je expozice umístěná ve významné historické budově řádu cisterciáků. Nosnou linií současných expozic v tomto muzeu je život, význam a dílo osobností regionu jako byl T.G. Masaryk, Alice G. Masaryková, Joachim Barrande a Jaroslav Franěk. Mnoho akcí, výstav a přednášek bylo během pandemie prezentováno virtuálně a překvapivě se setkaly s velkým zájmem. (muzeumtgm.cz, 2022)

Další příspěvkovou organizací Středočeského kraje na území Rakovníka je Rabasova galerie, která se nachází hned v několika budovách. V hlavní budově bývalé synagogy je umístěna stálá expozice díla Václava Rabase, a mimo to se zde konají příležitostné krátkodobé výstavy. Rakovnický komorní orchestr využívá prostor pro svou přínosnou činnost na místě bývalé modlitebny, kde se nachází koncertní Heroldova síň. Galerie dále pořádá výběrovou přehlídku nejnovějších prací výtvarníků ze Středočeského kraje tzv. Středočeské Trienále a organizuje abonentní cyklus koncertů vážné hudby. (rabasgallery.cz, 2022)

Graf 16: Výnosy vybraných krajských institucí z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

V roce 2019 získalo Muzeum T. G. M. Rakovník peněžní prostředky z dotačních programů Ministerstva kultury ČR na vybudování nové expozice ve Vlastivědném muzeu Jesenice a na rekonstrukci fasády muzea prostřednictvím Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. O rok později čerpalo finance ze stejného programu na regeneraci schodiště na Vysoké bráně a také získalo dotaci v hodnotě více než 11 milionů korun na dlouhodobý projekt rekonstrukce Pamětní síně Alice G. Masarykové v rámci Integrovaného regionálního operačního programu. Rabasova galerie získává každoročně granty na výstavu Středočeské trienále, restaurování grafik a kreseb, festival Heroldův Rakovník a doprovodné a vzdělávací aktivity.

Tabulka 13: Neinvestiční dotace krajským příspěvkovým organizacím v roce 2021

	Město Rakovník	Středočeský kraj	Ministerstvo kultury	Celkem
Rabasova galerie Rakovník	120 000	8 685 119	-	8 805 119
Muzeum T.G. Masaryka Rakovník	-	15 757 020	270 474	16 270 494

Zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů jednotlivých orgánů, 2022

Co se týká vkladu územních samosprávných celků do činnosti kulturních institucí, jsou tyto organizace pravidelně podporovány i ze strany města. Rabasova galerie získává od města pravidelně dotaci na organizaci známého festivalu komorní hudby a výtvarného

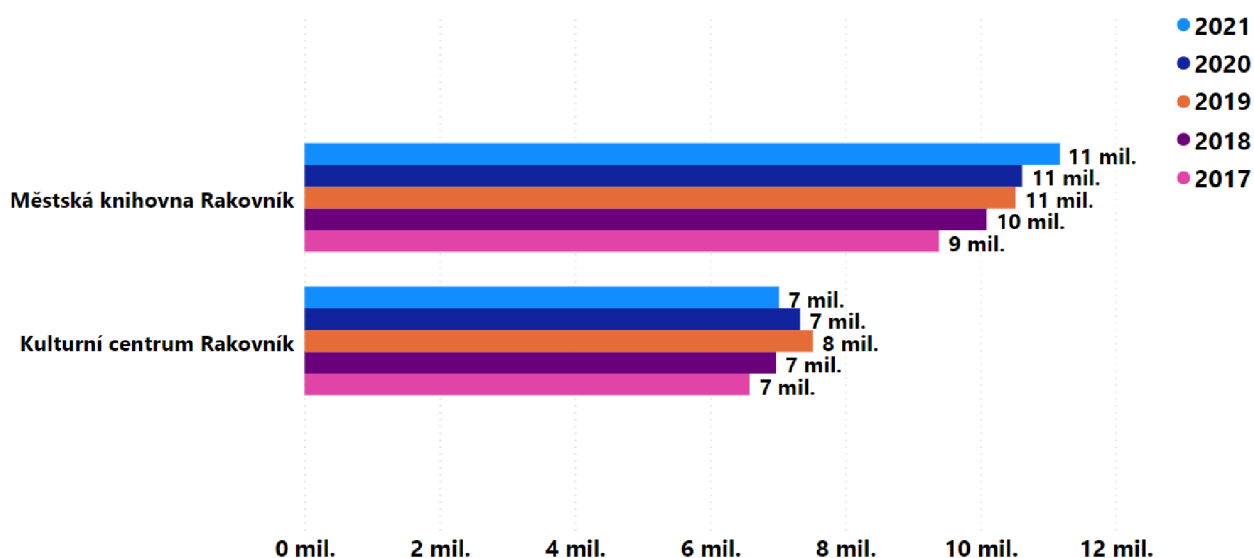
umění Heroldův Rakovník. Z rozpočtu Ministerstva kultury opět plyne neinvestiční transfer muzeu za účelem zmírnění negativních dopadů koronavirové pandemie.

4.4.2. Instituce zřizované městem

O kulturní a společenský život ve městě Rakovník se stará Kulturní centrum, příspěvková organizace města, která zajišťuje a organizuje například známou přehlídku amatérských divadelních souborů Středočeského kraje s názvem Wintrův Rakovník a každoročně konající se národní přehlídku her pro děti Popelku Rakovník. Mimo to zajišťuje pronájem svých prostor, a to jak samotného kulturního centra, tak Tylova divadla a letního kina. (kulturnicentrum.cz, 2022)

Městská knihovna Rakovník je veřejnou knihovnou, jež zřizuje Město Rakovník jako svou příspěvkovou organizaci. Městská knihovna Rakovník dále spravuje a provozuje dům s názvem Roubenka Lechnýřovna, kde je návštěvníkům k dispozici stálá expozice loutek a výstavní síň s hlavním zaměřením na děti. (knihovna-rakovnik.cz, 2022)

Graf 17: Výnosy vybraných místních institucí Rakovníka z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Na základě grafu 17 je patrné, že Kulturní centrum Rakovník mělo nejvyšší výnosy z transferů v období před pandemií Covid-19. Následující roky vykazují částečně snížené hodnoty. Městská knihovna Rakovník i přes pandemii provozovala svou činnost se stejnými příspěvky za použití jiných alternativních způsobů.

Tabulka 14: **Neinvestiční dotace městským příspěvkovým organizacím Rakovníka v roce 2021**

	Město Rakovník	Středočeský kraj	Ministerstvo kultury	Celkem
Kulturní centrum Rakovník	7 015 060	-	330 000	7 345 060
Městská knihovna Rakovník	11 178 000	-	-	11 178 000

Zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů jednotlivých subjektů, 2022

Kulturní centrum Rakovník obdrželo ve sledovaném období, jak ukazuje tabulka 14, dotace od Ministerstva kultury na celostátní přehlídku amatérského činoherního divadla pro děti a mládež s názvem Popelka. Vysoký vklad peněžních prostředků města do Městské knihovny Rakovník je způsoben tím, že knihovna zajišťuje rozsáhlé aktivity i v oblasti cestovního ruchu.

Tabulka 15: **Přehled kulturní infrastruktury města Rakovník**

Divadlo/divadelní sál	<ul style="list-style-type: none"> • Tylovo divadlo • Loutkové divadlo
Společenský sál pro plesy a velké společenské akce	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní centrum Rakovník • Heroldova síň – Rabasova galerie • Muzeum T.G.M. Rakovník
Kino	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní centrum Rakovník • Letní kino
Galerie	<ul style="list-style-type: none"> • Galerie Samson – Café • Rabasova galerie Rakovník • Nová síň Pod Vysokou branou • Výstavní síň na radnici
Knihovna	<ul style="list-style-type: none"> • Městská knihovna Rakovník • Knihovna Muzea T.G.M. Rakovník
Muzeum	<ul style="list-style-type: none"> • Roubenka "Lechnýřovna" • Muzeum T.G.M. Rakovník
Hudební klub	<ul style="list-style-type: none"> • Astacus MC Rakovník
Spolková a umělecká činnost	<ul style="list-style-type: none"> • Dům dětí a mládeže Rakovník • Kulturní centrum Rakovník • Kreativní kroužek Agátka • Centrum pro děti, mládež a dospělé DRAK, z. s. • ZUŠ Rakovník

Zdroj: vlastní, 2022

4.4.3. Poskytnuté dotace

Odbor školství, památkové péče, kultury, tělovýchovy a cestovního ruchu koordinuje v rámci kultury rozvoj knihoven a knihovnictví, vydavatelské činnosti, kulturně-výchovné činnosti a neprofesionální umění pro správní obvod města. Zajišťuje agendu vyplývající ze zřizovatelské funkce vůči Kulturnímu centru Rakovník a Městské knihovně Rakovník včetně jejich metodického řízení a finanční kontroly.

Na území města se upřednostňují projekty lokálního charakteru a dotace se přiděluje na jednorázové akce. Povinná minimální finanční spoluúčast žadatele na celkových nákladech projektu činí 20 %. V roce 2022 byla v rozpočtu na podporu stanoveného účelu vyčleněna částka 1 000 000 Kč. (mesto-rakovnik.cz, 2022)

4.5. Financování kultury z rozpočtů obcí ve vybraných lokalitách v dostupné časové řadě

Jednou z nejsložitějších oblastí společenského života je oblast kultury. Kultura je vícečetná a mnohostranná. Její projevy jsou nehmotné, přináší vnitřní uspokojení, ale její dosahy nejsou zcela finančně souměřitelné. Zájem o kulturu v obcích je limitován rozpočtem, ale hlavně potřebou občanů žijících na daném území. Navyšované finanční náklady se odrážejí v rostoucí kvalitě životního standardu. Z tohoto pohledu lze ve zjednodušeném výkladu považovat vyšší nebo rostoucí výdaje za pozitivní jev. V analýzách je nutné zohlednit další indikátory a kvalitativní charakteristiky podporovaných akcí. Neexistuje konkrétní přesně ohraničený cíl ani limit. K interpretaci je možné využít benchmarking, sledování vývoje indikátoru v čase (trend), nebo vyjádření jako podíl z celkového rozpočtu obce.

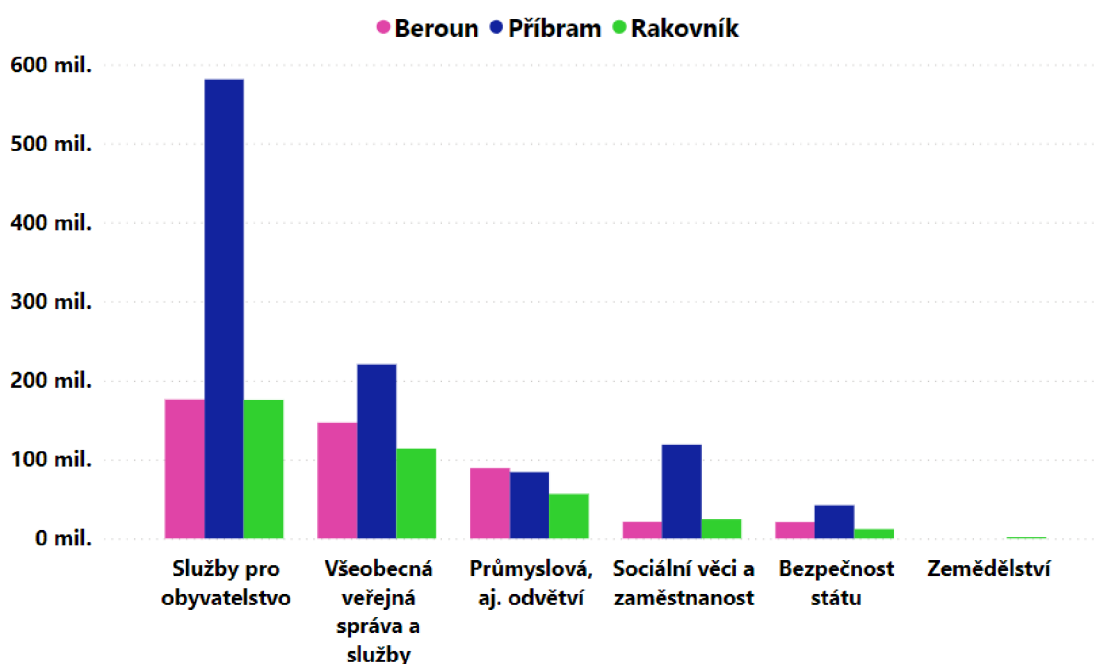
Při uskutečňování aktivit municipální kultury je základním předpokladem, aby občané příslušných obcí měli potřebu místní kultury a není rozhodné, zda jsou jejími tvůrci. Co je však podstatné na uskutečňování cílů, je nezbytný předpoklad zabezpečení potřebného rozsahu peněžních prostředků na úhradu výdajů vznikajících při realizaci kulturních činností.

Zvolení zástupci municipalit prostřednictvím schválené koncepce rozvoje a stanovení a schválení obecního rozpočtu uskutečňují cílové směřování i v oblasti kultury. Ovlivňují rozvoj a směřování jednotlivých kulturních odvětví a dle potřeb a efektivity určují výši dotační účasti rozpočtu obce. Úkolem základních územních samosprávných

celků (zastupitelstev obcí a rad obcí) je v rámci každoročního sestavování a schvalování rozpočtu obcí rozhodnout, které druhy kulturních činností a v jakém rozsahu se budou v rámci působnosti obce provozovat, a zejména je důležité určit, jaká se předpokládá finanční účast obecního rozpočtu. Vzhledem k odlišným podmínkám obcí z hlediska jejich současného vybavení různými kulturními zařízeními a existencí rozličných kulturních objektů, nejsou stanovena žádná pravidla, které kulturní akce nebo kulturní zařízení mají být více či méně podporovány z rozpočtu obce.

Ekonomické aspekty kultury je potřeba vnímat v kontextu celého kulturního prostoru. Oblasti spadající do tradičního odvětví kultury produkují statky, které bez podpory z veřejných zdrojů nejsou často schopny obstát na trhu. Mají nicméně pro společnost také jinou než finanční hodnotu. Většina českých uměleckých organizací je zcela závislá na dotacích pro zabezpečení svého provozu. Tyto dotace však nejsou schopny sledovat tempo růstu mezd, neboť je jejich výše ovlivňována spíše záměry politickými než výhradně ekonomickými.

Graf 18: Porovnání výdajové struktury vybraných měst v roce 2021

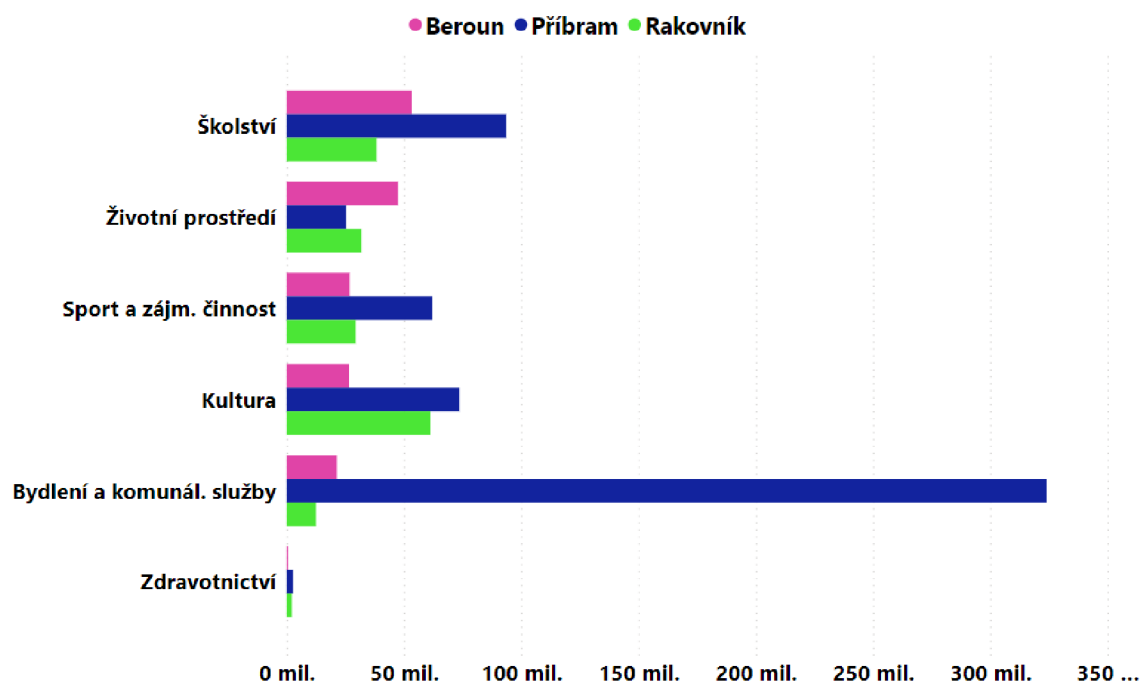

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Graf 18 porovnává jednotlivé skupiny rozpočtu zvolených měst. Z výše uvedených dat je patrné, že největší objem finančních prostředků je vynakládán na služby pro obyvatelstvo a všeobecnou veřejnou správu. U všech velikostních kategorií se položky

těchto dvou skupin podílejí na celkových výdajích z 68-80 %. Jak je očividné z převažující modré barvy, analyzovaná obec Příbram vynakládá v roce 2021 nejvíce finančních prostředků právě do odvětví s názvem Služby pro obyvatelstvo, ve kterých je zahrnuta mimo jiné i kultura, církve a sdělovací prostředky. Naopak výdaje na bezpečnost regionu a právní ochranu jsou u všech velikostních kategorií pod hranicí 5 %. I přes společné prvky odhalila provedená analýza rozdíly ve vynakládání veřejných prostředků, kdy jednotlivé činnosti jsou zastoupeny v rozpočtech obcí rozdílně. V grafu lze vysledovat, že pouze u města Rakovník jsou uvedeny hodnoty výdajů v odvětví zemědělství, kdežto ostatní obce v tomto roce nevykládají své finanční prostředky na činnosti s tím související. Je tomu tak zřejmě proto, že obce nedisponují peněžními prostředky souvisejícími s tímto sektorem, které by bylo potřeba v tomto směru dále udržovat a zhodnocovat.

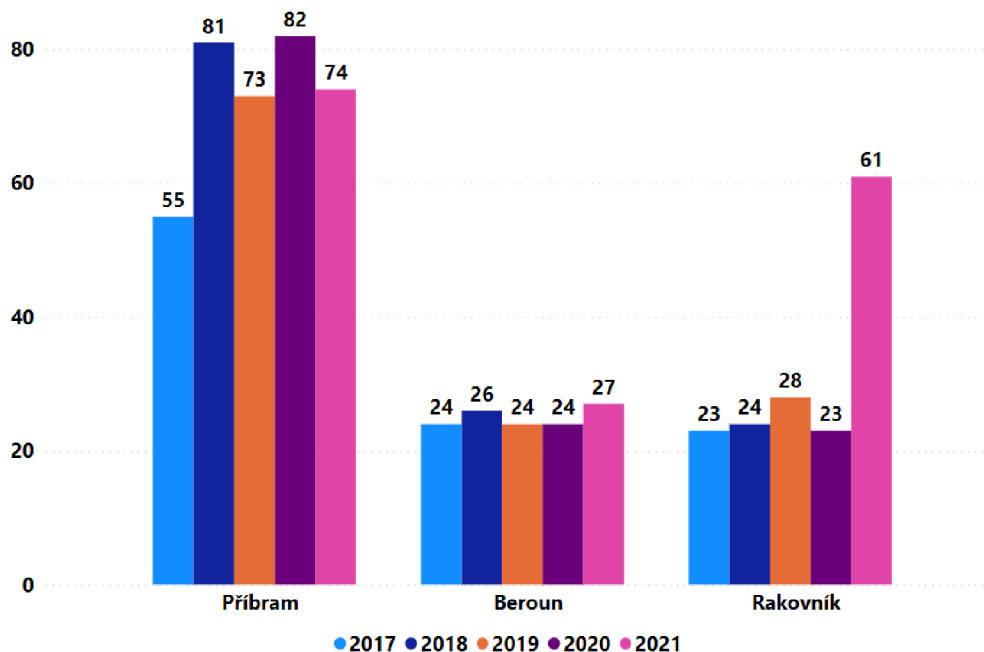
Graf 19: Služby pro obyvatelstvo v roce 2021 ve vybraných městech

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Na kulturu dle grafu 19 vydává Příbram a Rakovník v roce 2021 více než 50 mil. Kč oproti městu Beroun, jež se zaměřuje zejména na oblast školství a životního prostředí, kam vkládá nejvíce peněžních prostředků. Příbrami lze největší podíl přičíst výdajům na bydlení a komunální služby, kdy došlo k výrazným investicím v oblasti kanalizace a výstavby bytů.

Graf 20: Celkové výdaje vybraných měst na kulturu v období 2017–2021 (zaokrouhлено v mil. Kč)

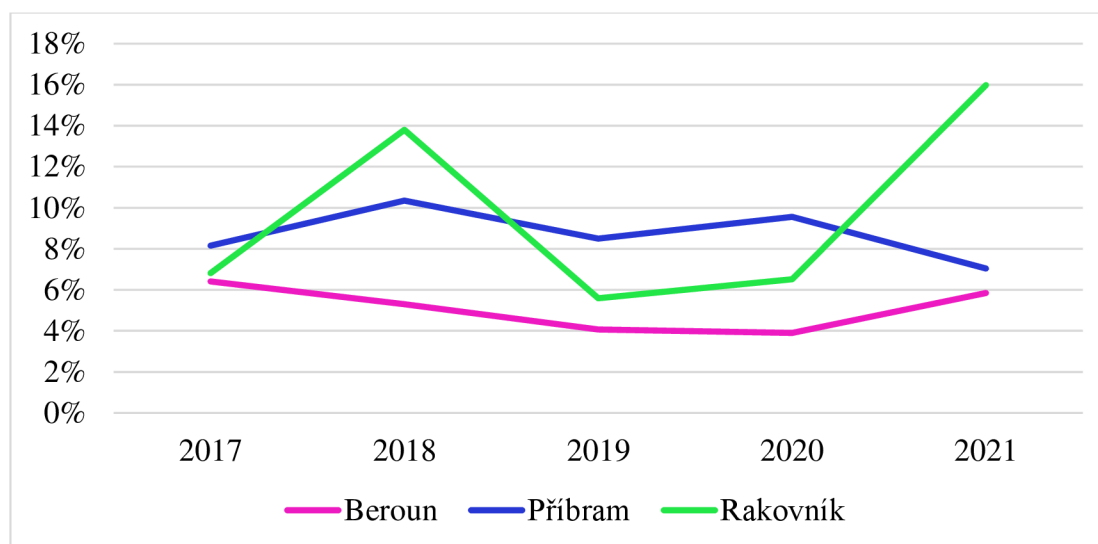
Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Finanční podpora města Příbram směřovaná do kultury se pohybuje v posledních letech okolo 73 mil. Kč, což je průměrně o 48 mil. Kč více oproti městu Beroun. Dle monitoru státní pokladny se kulturní výdaje města Příbrami mezi roky 2017 a 2018 zvýšily z 55 mil. Kč na 81 mil. Kč, což bylo dáno řadou faktorů, mimo jiné rekonstrukcí Junior klubu na víceúčelový objekt a knihovny Jana Drdy na prostor s bezbariérovým přístupem. Od této doby výdaje na kulturu Příbrami prudce vzrostly. Za téměř trojnásobným nárůstem výdajů na kulturu z rozpočtu města Rakovník v roce 2021 stojí výstavba víceúčelového společenského centra, kdy celkové náklady na stavební práce a vybavení budou stát přibližně 100 milionů korun. Stavba by měla být dokončena v roce 2023.

Bylo zjištěno, že poměr peněžních prostředků přidělovaných městem příspěvkovým organizacím a nezřizované scéně je značně nevyvážený. Město Příbram v roce 2021 hospodařilo v oblasti kultury s celkovými výdaji 73 714 213 Kč uvedenými po zaokrouhlení v grafu 20, přičemž těmito výdaji se podílelo pouhými 2,8 % na veřejné finanční podpoře ve výši 2 082 784 Kč dle údajů ze závěrečného účtu města. Tento podíl byl nejnižší ze všech analyzovaných měst. Naopak vyšší podíl veřejné finanční podpory poskytoval v roce 2021 Beroun, jehož příspěvkové organizace obdržely od

města 21 299 570 Kč včetně investičních dotací. Na nezřizovanou scénu v Berouně tak zbylo 6 508 422 Kč, tj. 24,5 % z celkového rozpočtu na kulturu města. Ve městě Rakovník bylo určeno 13 % prostředků na kulturu městem nezřizovanou z celkových kulturních výdajů.

Graf 21: Srovnání podílu kulturních výdajů na celkových výdajích měst v letech 2017-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Z grafu 21 je patrné, že nejstrmějšího procentního růstu podílu kulturních výdajů na celkových výdajích jednoznačně dosáhlo okresní město Rakovník v roce 2018 a 2021. Rozdílný nárůst ve prospěch města Rakovník představuje údaj o výstavbě kulturního a společenského centra. Křivka s výraznými odchylkami dosáhla svého maxima v bodě s 16 % podílem kulturních výdajů na celkových výdajích Rakovníka. Vývoj křivek v ostatních hodnocených obcích je pak téměř totožný s tím rozdílem, že procentní podíl kulturních výdajů města Příbrami převyšuje z jeho celkového rozpočtu Beroun průměrně o téměř 4 %. Tento rozdíl plyne zejména z geografické polohy obcí, kdy Beroun využívá blízkosti a výhodného napojení na infrastrukturu hlavního města České republiky.

Tabulky 16, 17 a 18 byly použity k testování hypotéz.

Tabulka 16: Výdajová struktura okresního města Beroun v letech 2010-2021

Rok	Celkové výdaje	Výdaje na kulturu	Počet obyvatel	Výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele	Průměr na obyvatele za 2010-2021
2010	487 350 110	18 546 460	18 794	987	1 277
2011	391 161 729	10 376 362	18 778	553	
2012	299 559 046	10 522 377	18 919	556	
2013	310 364 878	26 678 410	18 958	1 407	
2014	327 109 077	26 506 825	19 145	1 385	
2015	468 356 007	60 259 892	19 207	3 137	
2016	341 343 683	19 006 616	19 307	984	
2017	374 599 766	24 028 627	19 439	1 236	
2018	487 333 768	25 823 762	19 510	1 324	
2019	587 613 660	23 894 355	19 641	1 217	
2020	616 787 901	24 079 648	19 988	1 205	
2021	453 551 145	26 535 142	19 984	1 328	

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny a ČSÚ, 2022

Průměrné výdaje byly vytvořeny jako skutečné výdaje vydělené počtem obyvatel v daném roce. Přepočet rozpočtových výdajů na jednoho obyvatele umožňuje lépe porovnat vynaložené výdaje na oblast kultury u konkrétních územních samospráv.

Ve sledovaném období vydalo město Beroun z výdajů na kulturu průměrně 24 688 206 Kč, tj. 5,76 % z průměru celkových výdajů. V přepočtu na obyvatele průměrné výdaje na kulturu tvořily částku 1 277 Kč na jednoho obyvatele města, což je nejnižší částka ze všech analyzovaných měst.

Tabulka 17: Výdajová struktura okresního města Příbram v letech 2010-2021

Rok	Celkové výdaje	Výdaje na kulturu	Počet obyvatel	Výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele	Průměr na obyvatele za 2010-2021
2010	657 621 230	48 015 750	34 068	1 409	1 785
2011	727 240 303	43 946 427	33 793	1 300	
2012	637 178 795	46 824 440	33 553	1 396	
2013	570 939 894	43 492 146	33 450	1 300	
2014	638 410 656	46 179 764	33 160	1 393	
2015	605 972 675	47 785 408	33 058	1 446	
2016	568 130 122	62 622 856	32 897	1 904	
2017	670 931 353	54 702 236	32 867	1 664	
2018	785 830 267	81 367 511	32 642	2 493	
2019	857 369 227	72 910 074	32 503	2 243	
2020	856 342 647	81 874 480	32 248	2 539	
2021	1 046 557 354	73 714 213	31 651	2 329	

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny a ČSÚ, 2022

Průměrně výdaje na kulturu Příbrami za posledních dvanáct let činily 58 619 609 Kč, což je 8,16 % z průměru celkového rozpočtu města. Za sledované období výdaje Příbrami na kulturu v přepočtu na jednoho obyvatele surčitými výkyvy rostly. Průměrné výdaje na obyvatele v obci na kulturu byly 1 785 Kč.

Tabulka 18: Výdajová struktura okresního města Rakovník v letech 2010-2021

Rok	Celkové výdaje	Výdaje na kulturu	Počet obyvatel	Výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele	Průměr na obyvatele za 2010-2021
2010	487 126 660	27 589 330	16 661	1 656	1 747
2011	475 872 149	24 276 251	16 611	1 461	
2012	284 154 972	44 746 351	16 427	2 724	
2013	257 890 866	21 703 608	16 289	1 332	
2014	283 570 801	18 967 827	16 228	1 169	
2015	316 946 182	18 078 363	16 081	1 124	
2016	274 957 090	20 238 366	15 975	1 267	
2017	333 577 149	22 715 851	15 919	1 427	
2018	385 498 907	23 920 393	15 846	1 510	
2019	492 045 431	27 509 033	15 709	1 751	
2020	360 028 547	23 476 099	15 652	1 500	
2021	383 051 025	61 196 609	15 142	4 042	

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny a ČSÚ, 2022

Za posledních dvanáct let došlo k výrazným změnám v celkových výdajích a výdajích na kulturu města Rakovník. Průměrné výdaje na kulturu (27 868 173 Kč) se podílely na celkovém rozpočtu ze 7,71 %. Dle počtu obyvatel výdaje na kulturu na jednoho obyvatele činily v průměru 1 747 Kč.

Tabulka 19: Procentuální podíl výdajů na kulturu v porovnání s celkovými výdaji měst a výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele za období 2010-2021

	Beroun	Příbram	Rakovník
Podíl výdajů na kulturu na celkových výdajích (v %)	5,9	8,2	8,0
Výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele	1 277	1 785	1 747

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Pro lepší přehlednost byla vytvořena tabulka 19, z níž lze vyčíst, že Příbram a Rakovník měli vyšší výdaje na kulturu než město Beroun. Z uvedeného srovnání jednotlivých měst vyplývá, že město Příbram vydalo na oblast kultury nejvíce prostředků ze svého rozpočtu jak v průměrném procentuálním podílu, který činil ve sledovaném období dvanácti let 8,2 %, tak v přepočteném stavu na obyvatele, který dosahoval průměrné výše 1 785 Kč na jednoho občana města. Což je ve srovnání s městem Beroun o více než 28,5 % jeho částky na obyvatele. Druhou nejvyšší částku v přepočtu na obyvatele vynaložil na kulturu také Rakovník. Jeho částka se pohybovala v analyzovaném období v průměrné výši 1 747 Kč. Procentuální podíl výdajů na kulturu z celkových výdajů města Rakovník představoval průměrně 8 %, zatímco město Beroun vydalo z rozpočtu na kulturní oblast průměrně 5,9 % peněžních prostředků. Srovnání výdajů měst na kulturu ve vztahu k počtu obyvatel a procentuálnímu podílu ukazuje, že výdaje Příbrami na kulturu byly srovnatelné s výdaji Rakovníka za sledované období. Beroun měl oproti nim relativně nízký podíl výdajů na kulturu vzhledem ke svému celkovému rozpočtu.

Tabulka 20: Průměrný podíl výdajů na jednotlivých sektorech kultury vybraných měst za období 2018-2021 (v %)

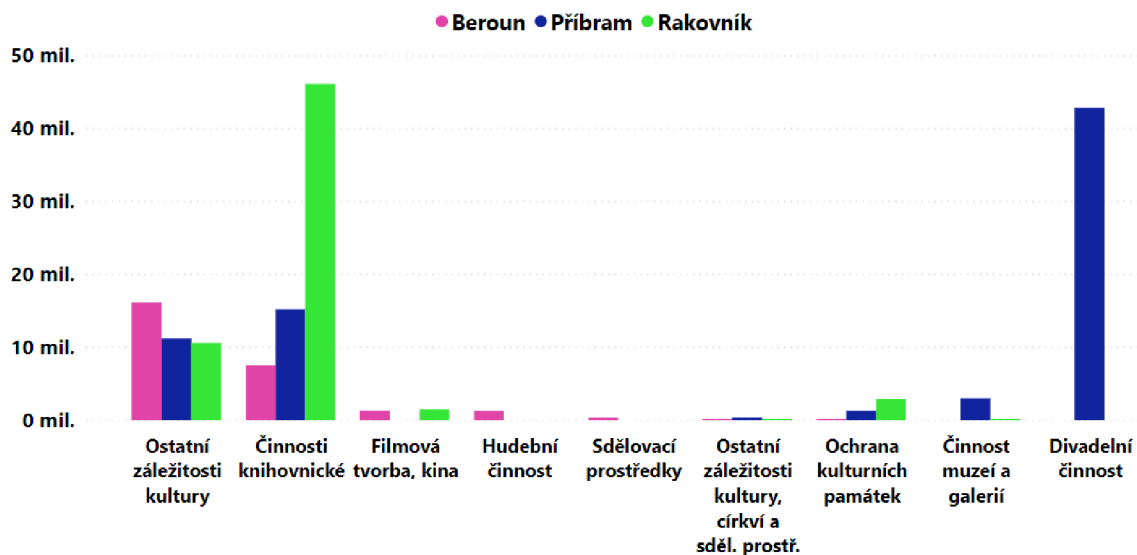
Oblasti	Beroun	Příbram	Rakovník
Divadelní činnost	0	51,1	0,4
Hudební činnost	2,3	0	0,2
Filmová tvorba, kina	1,2	0	5,0
Činnosti knihovnické	26,5	22,9	52,1
Ostatní záležitosti kultury	68,3	20,8	33,5
Činnost muzeí a galerií	0	3,8	0,2
Zachování a obnova kulturních památek	0,2	1,1	8,4
Sdělovací prostředky	1,0	0	0
Ostatní záležitosti kultury, církví a sděl. prostředků	0,5	0,3	0,4

Zdroj: vlastní, 2022

Soubor kulturních institucí není zdaleka homogenní, a proto byl vývoj vynaložení peněžních prostředků v letech 2018-2021 v jednotlivých kulturních oblastech velmi odlišný. V tabulce 20 je znázorněno, jak půlku z celkového rozpočtu na kulturu města Příbram spotřebovává provoz stálé divadelní scény. Divadelní činnost se v průběhu let podílela na výdajích na kulturu Příbrami z 39-60 %. Druhý největší podíl v tomto městě zastávaly knihovnické činnosti, na které se vynakládalo v průměru sledovaného období 23 % výdajů města na kulturu a třetí nejvyšší příspěvek města, tj. 21 % výdajů na kulturu patřil zachování a obnově kulturních památek. Z výše uvedených dat je dále patrné, že největší objem finančních prostředků byl vynakládán v Berouně na ostatní záležitosti kultury s 68 % výdajů na kulturu a druhým největším výdajem bylo 27 % výdajů na činnosti knihovnické. V případě Rakovníka největší část výdajů na kulturu v průměru sledovaného období tvořily činnosti knihovnické z 52 %, jelikož pod knihovnu spadá také infocentrum, a knihovna tak hradí výdaje města spojené s rozvojem cestovního ruchu. Druhou největší položkou byly ostatní záležitosti kultury, které představovaly průměrně 34 % výdajů města na kulturu a souvisí zejména s bohatým spolkovým životem ve městě. Pod ostatními záležitostmi kultury si lze představit dokumentační, informační, ediční a výstavní činnost, přednášky, semináře, kulturní večery, výstavy a soutěže. Naopak výdaje na ostatní záležitosti kultury, církví a sděl. prostředků byly u všech obcí pod hranicí 1 %. V posledních čtyřech letech nevynaložil Beroun žádné peněžní prostředky na činnost divadelní, muzejní a galerijní, což je důsledkem snadné návaznosti na hl. m. Praha, která svou spádovostí zajišťuje

kulturu ve velkém rozsahu. Příčiny těchto rozdílů lze také spatřit v počtu, velikosti a významnosti jednotlivých kulturních zařízení, aktivit, památek apod. Nejvíce se na těchto rozdílech podílely výdaje na divadla, knihovnickou činnost, ostatní záležitosti kultury a zachování a obnovu kulturních památek.

Graf 22: Výdaje na jednotlivé kulturní oblasti vybraných měst v roce 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitoru státní pokladny, 2022

Provedená analýza odhalila společné prvky měst ve vynakládání veřejných prostředků mezi jednotlivými kategoriemi kultury. Všechny obce vynaložily vysoké částky z rozpočtu na ostatní záležitosti kultury a knihovnické činnosti. Vysoký podíl rozpočtu Rakovníka na knihovnické činnosti byl způsoben výstavbou již zmíněného víceúčelového studijního a společenského centra.

Tabulka 21: **Dotace v oblasti kultury na obyvatele v jednotlivých městech za období 2019-2021**

	Dotace v oblasti kultury	Počet obyvatel	Dotace v oblasti kultury na obyvatele
2019			
Beroun	1 395 900	19 641	71
Příbram	1 610 576	32 503	50
Rakovník	501 000	15 846	32
2020			
Beroun	1 500 000	19 988	75
Příbram	916 065	32 248	28
Rakovník	311 000	15 709	20
2021			
Beroun	1 493 300	19 984	75
Příbram	1 454 802	31 651	46
Rakovník	475 000	15 652	30

Zdroj: vlastní zpracování dle usnesení a závěrečných účtů měst, 2022

V tabulce 21 jsou zahrnuty oba dotační programy Příbrami s názvem Kulturní aktivity a Památky místního významu a zároveň i dvouleté dotace Berouna. Závislost města na dotacích vymezuje prostor pro samostatné rozhodování zastupitelů, protože většina dotací má jasně vymezený účel, který nelze nahrazovat. Rozpočet kulturní oblasti Berouna ovlivnily dotace z 5,89 %, a to je o čtyři procentní body více než u města Příbram. Vynaložené prostředky na kulturní dotace města Příbram měly kolísavý charakter. Dotace Rakovníka představovaly 3,44 % z obecního rozpočtu určeného na kulturu. Objem dotací Rakovníka se průměrně pohyboval kolem 429 000 Kč, kdy nejvíce peněžních prostředků bylo žadatelům rozděleno v roce 2019 stejně jako v Příbrami, kde poskytnutá částka ve výši 1 610 576 Kč dosáhla svého maxima ze všech analyzovaných měst. Celkovou veřejnou finanční podporu formou dotačního programu v kulturní oblasti poskytovalo město Beroun za celé analyzované období více než dvojnásobně vyšší oproti městu Rakovník. V přepočtu na jednoho obyvatele poskytoval Beroun průměrně 74 Kč za zkoumané období a město Rakovník pouze 27 Kč. Příbram uvolňovala peněžní prostředky na dotace v oblasti kultury průměrně ve výši 41 Kč na obyvatele. Lze říci, že Beroun v letech 2019-2021 poskytoval vyšší objem veřejné finanční podpory v přepočtu na obyvatele na rozdíl od ostatních zkoumaných měst.

Tabulka 22: Počet žádostí získající dotaci v rámci dotačních programů vybraných měst v letech 2019-2021

Obec	Dotační programy	2019	2020	2021
Beroun	Kulturní činnost	21	25	28
Příbram	Kulturní aktivity	47	43	37
	Památky místního významu	2	1	2
Rakovník	Oblast kultury	8	5	6

Zdroj: vlastní zpracování dle usnesení měst, 2022

Dle tabulky 22 lze konstatovat, že největší počet vyřízených a úspěšných žádostí o poskytnutí dotace byl zaznamenán v roce 2019 v oblasti kulturních aktivit Příbrami. Počet úspěšných žádostí měl ovšem v tomto dotačním programu po celé sledované období klesající tendenci. Naopak v Berouně bylo nejméně úspěšných žádostí zaznamenáno v roce 2019 před koronavirovou pandemií. Přestože město Příbram vyřídilo nejvíce žádostí o veřejnou finanční podporu, alokovalo mezi žadatele menší objem peněz ve srovnání s Berounem, který má nižší počet obyvatel.

Tabulka 23: Počet neúspěšných žádostí o dotaci v rámci dotačních programů vybraných měst v letech 2019-2021

Obec	Dotační programy	2019	2020	2021
Beroun	Kulturní činnost	6	3	4
Příbram	Kulturní aktivity	4	3	1
	Památky místního významu	1	3	0
Rakovník	Oblast kultury	1	0	1

Zdroj: vlastní zpracování dle usnesení měst, 2022

Největší počet neúspěšných dotací byl zaznamenán v roce 2019 ve městě Beroun, kdy z celkem 27 přijatých žádostí na dotaci na kulturní činnost jich nebylo kladně vyřízeno 6, na dotaci tedy v tomto roce nedosáhlo 22 % žadatelů.

Tabulka 24: **Dvouleté dotace na kulturní činnost Berouna v období 2018-2021**

Víceleté dotace 2018-2019			Víceleté dotace 2020-2021		
Přidělená dotace 2018	Přidělená dotace 2019	Celkem	Přidělená dotace 2020	Přidělená dotace 2021	Celkem
172 500	179 200	351 700	558 900	423 000	981 900

Zdroj: vlastní zpracování dle usnesení města Beroun, 2022

V případě víceletých dotací města Beroun se jedná o trvalé žadatele s dlouholetým působením a historií. Pravidelnými žadateli dvouleté dotace od roku 2018 jsou Stranou, z.s. (Stranou - evropští básníci naživo), Taneční Klub Romany Chvátalové s.r.o. (Velká cena města Berouna), RC Slunečnice (představení pro nejmenší), Klub přátel výtvarného umění Beroun – spolek (Plán akcí KPVU Beroun) a Mgr. Robert Štolba (Vánoční koncert, Big band Václava Zelinky). Vzhledem k výši přidělených peněžních prostředků v jednotlivých letech lze tvrdit, že je o víceleté dotace rostoucí zájem jak ze strany žadatelů, tak i města.

Tabulka 25: **Celkové výdaje Městských kulturních center vybraných měst v letech 2019-2021**

	2019	2020	2021
Městské kulturní centrum Beroun	13 370 000	12 161 000	12 596 000
Městské kulturní centrum Příbram	2 638 849	7 133 110	10 737 909
Městské kulturní centrum Rakovník	7 188 770	7 332 690	7 015 060

Zdroj: vlastní zpracování dle závěrečných účtů měst, 2022

Tabulka 25 se zabývá hodnocením výdajů Městských kulturních center. Z hlediska právní formy se berounské a rakovnické kulturní centrum řadí mezi příspěvkové organizace, zatímco příbramské funguje na bázi organizační složky města. Městské kulturní centrum Příbram bylo zřízeno v roce 2019, proto v tomto roce disponovalo velmi nízkým rozpočtem. Naopak Městské kulturní centrum, jehož zřizovatelem je město Beroun, provozuje a spravuje mnoho institucí jako letní kino, kulturní dům, Muzeum Berounské keramiky, Městské informační centrum, galerii Holandský dům a Městskou galerii Beroun. To vysvětluje jeho vyšší rozpočet oproti ostatním obecním organizacím, které hospodařily s nižšími částkami.

4.6. Analýza vlivů působících na výdaje obcí na kulturu

Výše výdajů na kulturu se mezi vybranými obcemi liší. Cílem této kapitoly je najít determinanty těchto rozdílů. Financování kultury na úrovni municipalit objektivně či subjektivně ovlivňuje celá řada faktorů. Z provedeného srovnání vyplývají značné rozdíly, na které má nezanedbatelný vliv lokalizace území měst, charakter sídel, významnost, velikost a rozsáhlost jednak daných kulturních zařízení, ale i technická náročnost a udržovací pracnost těchto objektů, geografické faktory území, atraktivita daného území, jakožto i úroveň cestovního ruchu a v neposlední řadě závisí i na preferencích rozhodujících politických orgánů. Podle Jílka (2008) je rozdělení dotací pro jednotlivé obce odlišné díky demografické struktuře obyvatel, sociálním faktorům jako je např. vzdělání, počet dětí, mladých lidí, seniorů, nezaměstnaných a úroveň příjmu obyvatelstva. Rozhodující mohou být i strukturální charakteristiky územní samosprávy jako je počet obydlí nebo délka silniční sítě. Tyto charakteristiky jsou důležitými faktory, které zjevně mají určitý vztah ke kultuře a jejímu veřejnému financování.

Studie o výdajové politice místních samospráv ukazují, že důležitým determinantem úrovně výdajů je velikost obecního rozpočtu. Vyšší místní příjem znamená více peněz pro všechny kategorie výdajů. Mnoho studií také ukazuje, že velikost populace je důležitým faktorem poptávky po kulturních statcích, ale velikost populace také pozitivně koreluje s náklady na kulturu. Pokud je více lidí, kteří využívají kulturní služby, je kulturní infrastruktura složitější, četnější a nákladnější. Obecně se předpokládá, že větší municipalita uplatňují vyšší požadavky na veřejné výdaje. Základní myšlenkou je, že více zalidněná města hrají ústřední roli ve vztahu ke kulturním veřejným statkům. Celkové náklady jsou zde v součtu vyšší. Tento předpoklad nemusí být nutně výrazný a uskutečnitelný v přepočtu na obyvatele. V pořadí dle počtu obyvatel u analyzovaných měst je první a nejvíce zalidněná Příbram, druhý Beroun a třetí Rakovník. Při provedeném přepočtu na obyvatele je pořadí částečně odlišné. Na prvním místě s nejvyššími výdaji do kultury na obyvatele je Příbram, druhý Rakovník a poslední Beroun.

Teorie fiskálního federalismu předkládá, že velmi důležitým determinantem jsou místní politici a jejich preference a chování. Jedním z příkladů tohoto chování je politický

cyklus, kdy představitelé samospráv mění výdaje v letech těsně před volbami nebo až po konání voleb, aby zvýšili své šance na vítězství. Z toho vyplývá, že starostové v době voleb lobují, aby získali větší dotace a mohli tak uhradit výdaje spojené s jejich kampaní, která jim přinese hlasy. Je tedy možné, že si členové zastupitelstva budou chtít v letech konání voleb zajistit přízeň svých voličů a zvýšit dotace v oblastech, které jejich voliči nejvíce preferují. Sanjuán a kol. (2020) uvádí případ pro španělská středně velká města, kde lze pozorovat jasný politický cyklus u městských kulturních výdajů. Ve španělském případě autoři tvrdí, že politici mohou podstatně zvýšit svou šanci na znovuzvolení, pokud před volbami zvýší výdaje na kulturu. Výsledky v tomto případě ukazují, že se starostové chovají oportunisticky a populisticky, zvyšují výdaje na kulturu ve volebním roce a snižují je ve druhém roce po volbách. (Benito a kol., 2013) V analyzovaných městech nedocházelo ve sledovaném období k výrazné a razantní změně politické orientace zvolených představitelů, což odráželo i tradiční rozpočtovou politiku. Z těchto důvodů byl vývoj peněžních prostředků do kultury stabilně navyšován dle předpokládaných trendů.

Autoři Schulze a Rose (1998) tvrdí, že veřejné financování kultury závisí na rozpočtovém omezení, které se měří úrovní dluhů, jež omezují schopnost města získávat nové půjčky a zdroje na splácení dluhu. Předpokládá se, že vyšší míra zadlužení negativně ovlivňuje zabezpečování kulturních statků a aktivit. Hospodaření města Příbram se vyznačuje velmi nízkým stupněm zadluženosti. Ve srovnání s ostatními podobně velkými městy zde vyniká vysoká úroveň objemu finančního majetku vůči objemu cizích zdrojů. Výrazně nižší má Příbram i přepočtené cizí zdroje na jednoho obyvatele za rok 2021 – Příbram 2,8 tis. Kč, Beroun 12,9 tis. Kč a Rakovník 7,5 tis. Kč. Rovněž i poměr finančního majetku k aktivům je dlouhodobě nadprůměrný v porovnání se srovnatelnými okresními městy. V posledních letech hospodaří Příbram bez využití dluhových nástrojů, kdy objem jejího dluhu klesnul až k nule. Pokles dluhu však doprovázel i pokles objemu kapitálových výdajů. Nejméně zadluženými obcemi v porovnání s ostatními městy je Beroun, kde se dlouhodobá zadluženost objevuje každý rok. V roce 2021 přesáhlo zadlužení Berouna částku 164 mil. Kč a cizí zdroje představovaly schodek 257 mil. Kč. Dluh Rakovníka byl 81 mil. Kč a cizí zdroje se pohybovaly okolo 113 mil. Kč. Na příkladu analyzovaných měst byl v omezeném časovém rozsahu potvrzen stanovený předpoklad autorů Schulze a Rose o pozitivním či negativním vlivu

poskytovaných peněžních prostředků do kultury v souvislosti s mírou a úrovní zadlužení měst.

Další vlivem působícím na výdaje obcí na kulturu může být velký počet samostatných dotačních programů, které se odvíjí od rozdílnosti požadavků jednotlivých uměleckých a kulturních oborů. Na základě výsledků zpráv Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ) je kritizován přístup a postoj podpory kulturních aktivit Ministerstva kultury, který určuje objem a tok peněžních prostředků ne vždy zcela transparentně, a ne vždy dokáže vyhodnotit přínos podporovaných projektů. Velice negativně vyznívá velká roztržitost požadavků na jednotlivé dotační okruhy a obtížnost při stanovení společných cílů mezi žadateli. Sloučení těchto by výraznou měrou přispělo k vyšší užítosti pořádaných kulturních akcí. Vývoj se však posouvá k omezování těchto negativ.

4.6.1. Ověření a vyhodnocení hypotéz

Ke srovnání financování kultury mezi vybranými obcemi byla použita statistická metoda ověření významnosti korelačního koeficientu, který vyjadřuje míru lineární závislosti mezi dvěma veličinami. Byla zkoumána časová řada dvou veličin za dvanáct po sobě jdoucích let. Konkrétně se jednalo o celkové výdaje a výdaje na kulturu v jednotlivých letech, které se nacházejí v tabulkách 16-18 pro každou obec zvlášť. Pro přehlednost byly vytvořeny grafy týkající se komparace výdajů v oblasti kultury pro každou obec jednotlivě a výdajů shrnutých za všechny obce dohromady.

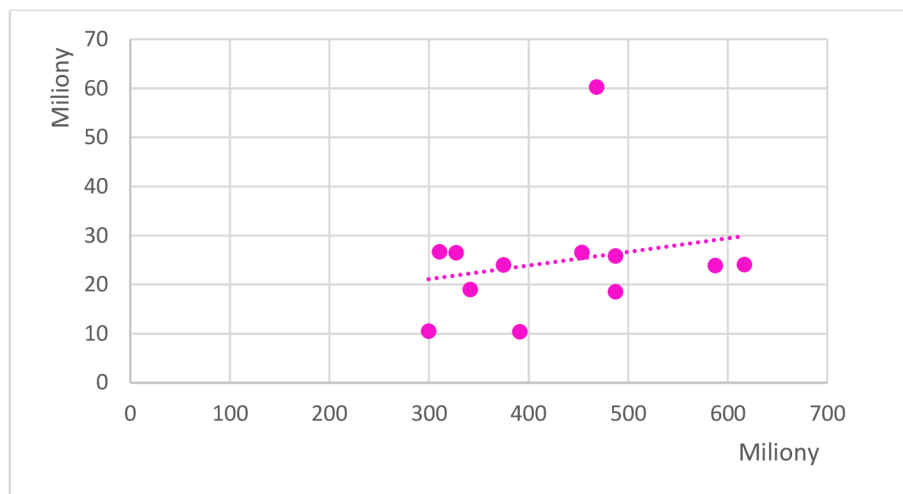
Hypotéza č. 1: Se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtů obcí rostou výdaje na kulturu těchto obcí.

Tato hypotéza byla rozdělena na čtyři dílčí hypotézy. První tři hypotézy jsou zaměřeny na každou obec zvlášť a poslední čtvrtá hodnotí celkové výdaje rozpočtů obcí s výdaji na kulturu za všechny obce dohromady.

Dílčí hypotéza č. 1.1: Se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtu města Beroun rostou výdaje na kulturu této obce.

Data vztahující se k této hypotéze jsou k dispozici v tabulce 16. Získaná data jsou zobrazena v následujícím grafu 23:

Graf 23: **Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích Berouna v letech 2010–2021**

Zdroj: vlastní, 2022

Stanovení hypotéz:

H_0 : $\rho = 0$ celkové výdaje obce Beroun nemají vliv na výdaje na kulturu.

H_A : $\rho > 0$ s celkovými výdaji obce Beroun rostou i výdaje na kulturu.

Tabulka 26: **Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.1**

Parametr	Hodnota
rozsah souboru	12
stupně volnosti	10
korelační koeficient	0,232
t	0,754
p-value	0,234

Zdroj: vlastní, 2022

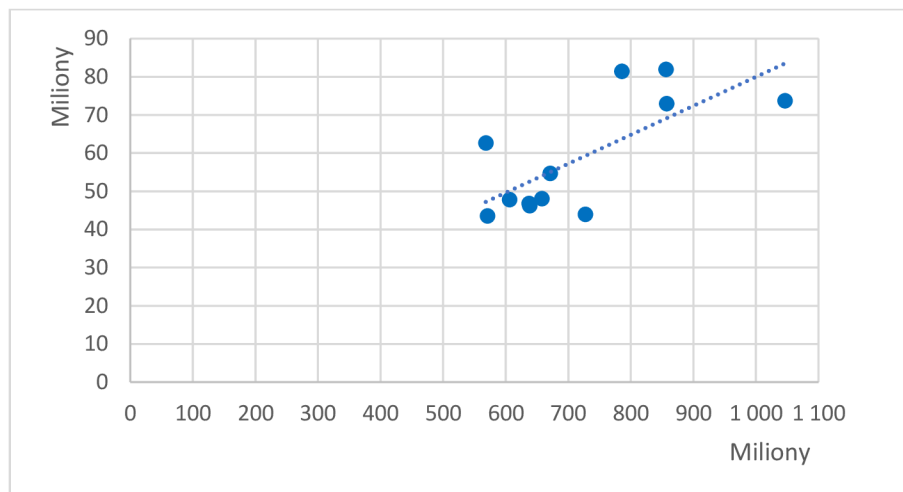
Závěr:

Na základě získaných dat a zvolené hladině významnosti 5 % se nepodařilo zamítnout nulovou hypotézu ve prospěch alternativní hypotézy ($0,234 > 0,05$). Tedy nebyla prokázána pozitivní korelace mezi zkoumanými veličinami, že by se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtu města Beroun rostly výdaje na kulturu této obce. Ze statistického hlediska nelze potvrdit stanovenou hypotézu.

Dílčí hypotéza č. 1.2: Se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtu města Příbram rostou výdaje na kulturu této obce.

Tabulka 17 obsahuje data pro sestavení této hypotézy. Graf 24 znázorňuje míru závislosti zkoumaných veličin.

Graf 24: Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích Příbrami v letech 2010–2021

Zdroj: vlastní, 2022

Stanovení hypotéz:

$H_0: \rho = 0$ celkové výdaje obce Příbram nemají vliv na výdaje na kulturu.

$H_A: \rho > 0$ s celkovými výdaji obce Příbram rostou i výdaje na kulturu.

Tabulka 27: Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.2

Parametr	Hodnota
n	12
stupně volnosti	10
korelační koeficient	0,723
t	3,314
p-value	0,004

Zdroj: vlastní, 2022

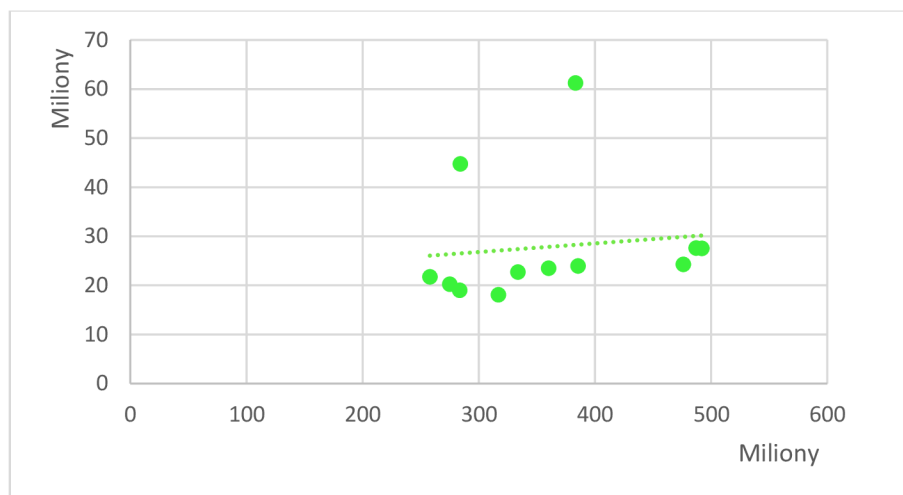
Závěr:

Nulovou hypotézu se podařilo zamítnout ve prospěch alternativní hypotézy ($0,004 < 0,05$) při zvolené hladině významnosti 5 %. Čím těsněji jsou body uspořádány kolem linie spojnice trendu, tím větší je zde závislost. Proto byla v tomto případě prokázána pozitivní korelace mezi analyzovanými veličinami. Lze tedy potvrdit, že v Příbrami rostly výdaje na kulturu v závislosti na rostoucích celkových výdajích tohoto města. Stanovená hypotéza byla tak potvrzena.

Dílčí hypotéza č. 1.3: Se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtu města Rakovník rostou výdaje na kulturu této obce.

Údaje související s touto hypotézou jsou k dispozici v tabulce 18 a závislost mezi proměnnými je vyjádřena v grafu níže.

Graf 25: Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích Rakovníka v letech 2010–2021

Stanovení hypotéz:

$H_0: \rho = 0$ celkové výdaje obce Rakovník nemají vliv na výdaje na kulturu.

$H_A: \rho > 0$ s celkovými výdaji obce Rakovník rostou i výdaje na kulturu.

Tabulka 28: Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.3

Parametr	Hodnota
n	12
stupně volnosti	10
korelační koeficient	0,119
t	0,379
p-value	0,356

Zdroj: vlastní, 2022

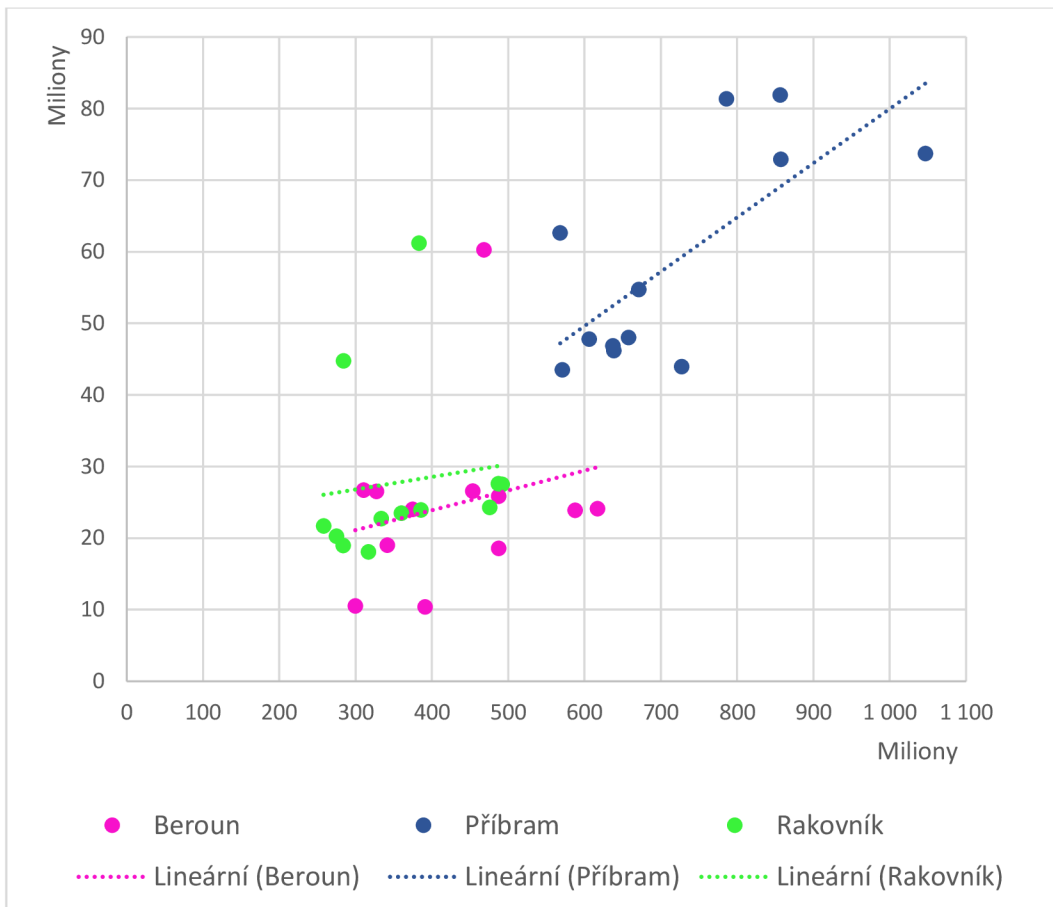
Závěr:

Nepodařilo se zamítnout nulovou hypotézu ve prospěch alternativní hypotézy ($0,356 > 0,05$) dle dat určených na zvolené hladině významnosti 5 %. Nebyla prokázána pozitivní korelace mezi vybranými veličinami, a proto nejsou výdaje na kulturu města Rakovník dány velikostí jeho celkových výdajů.

Dílčí hypotéza č. 1.4: Se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtu analyzovaných měst rostou jejich výdaje na kulturu.

V této hypotéze bylo provedeno celkové srovnání všech vybraných měst, jejichž výsledná data jsou vyjádřena v grafu 26.

Graf 26: Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích vybraných měst v letech 2010–2021

Zdroj: vlastní, 2022

Stanovení hypotéz:

H_0 : $\rho = 0$ celkové výdaje vybraných obcí nemají vliv na výdaje na kulturu.

H_A : $\rho > 0$ s celkovými výdaji vybraných obcí rostou i výdaje na kulturu.

Tabulka 29: Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.4

Parametr	Hodnota
n	36
stupně volnosti	34
korelační koeficient	0,765
t	6,915
p-value	0

Zdroj: vlastní, 2022

Závěr:

Nulová hypotéza byla zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy ($0 < 0,05$) při zvolené hladině významnosti 5 %. Byla prokázána pozitivní korelace mezi zkoumanými veličinami, a tím se stanovená hypotéza potvrdila. Tvrzení, že „*se zvyšujícím se objemem celkových výdajů rozpočtu obcí rostou výdaje na kulturu těchto obcí*“, se potvrdilo vzhledem k významnému rozdílu mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi.

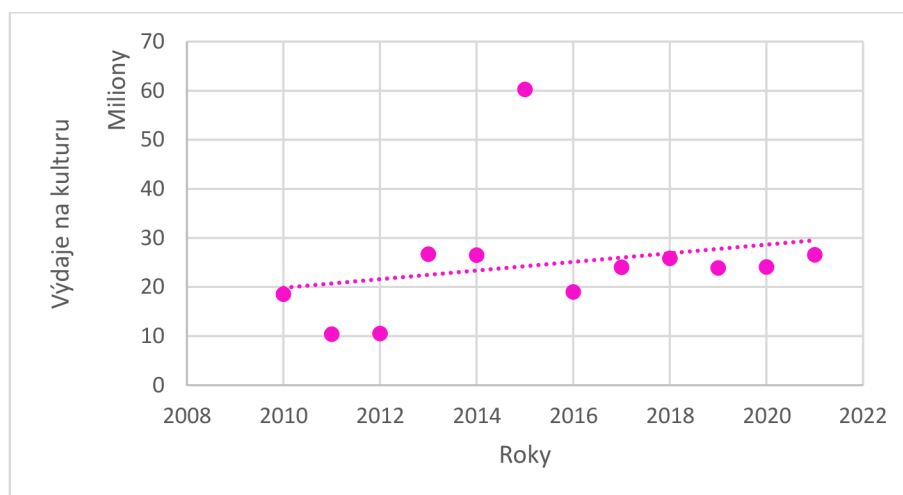
Hypotéza č. 2: S ekonomickým rozvojem naší společnosti rostou výdaje do kulturních oblastí.

U druhé hypotézy rovněž došlo k rozdělení na čtyři dílčí hypotézy, kdy první tři hypotézy vychází z každé obce zvlášť a čtvrtá hodnotí výdaje na kulturu v rozmezí jednotlivých let všech obcí současně.

Dílčí hypotéza č. 2.1: Výdaje na kulturu města Beroun rostou s přibývajícími roky.

Data vztahující se k této hypotéze jsou k dispozici v tabulce 16.

Graf 27: Závislost výdajů na kulturu Berouna v rozmezí let 2010–2021

Zdroj: vlastní, 2022

Stanovení hypotéz:

$H_0: \rho = 0$ přibývajících roky nemají vliv na výdaje na kulturu obce Beroun.

$H_A: \rho > 0$ s přibývajícím rokem rostou výdaje na kulturu obce Beroun.

Tabulka 30: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.1

Parametr	Hodnota
n	12
stupně volnosti	10
korelační koeficient	0,251
t	0,821
p-value	0,215

Zdroj: vlastní, 2022

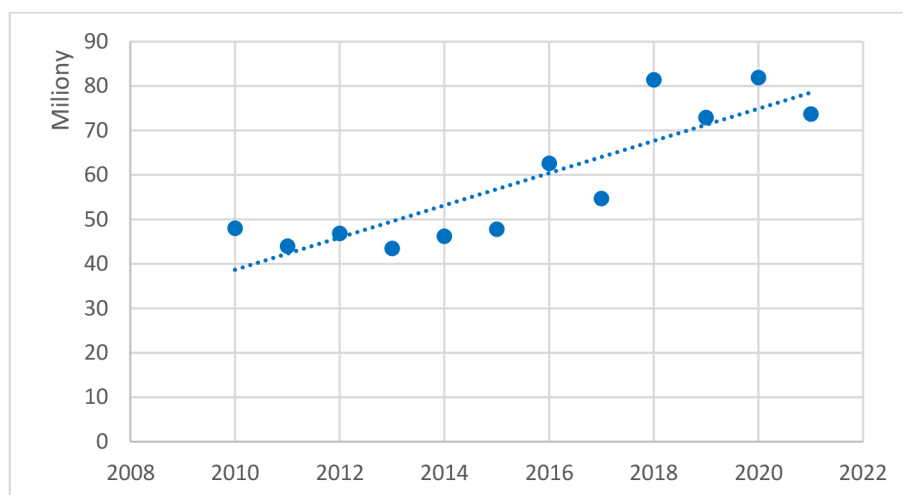
Závěr:

Nepodařilo se zamítnout nulovou hypotézu ve prospěch alternativní hypotézy ($0,215 > 0,05$) na základě získaných dat a zvolené hladiny významnosti 5 %. Nebyla tak prokázána pozitivní korelace. Lze potvrdit, že se výdaje na kulturu města Beroun nezvyšují v průběhu let. Během analyzovaného období tedy nebyl zaznamenán zvyšující se nárůst peněžních prostředků do kultury.

Dílčí hypotéza č. 2.2: Výdaje na kulturu města Příbram rostou s přibývajícím rokem.

Prostřednictvím tabulky 17 byla získána data k sestavení této hypotézy a grafu uvedeném níže.

Graf 28: Závislost výdajů na kulturu Příbrami v rozmezí let 2010–2021

Zdroj: vlastní, 2022

Stanovení hypotéz:

H_0 : $\rho = 0$ přibývajících roky nemají vliv na výdaje na kulturu obce Příbram.

H_A : $\rho > 0$ s přibývajícím rokem rostou výdaje na kulturu obce Příbram.

Tabulka 31: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.2

Parametr	Hodnota
n	12
stupně volnosti	10
korelační koeficient	0,869
t	5,541
p-value	0

Zdroj: vlastní, 2022

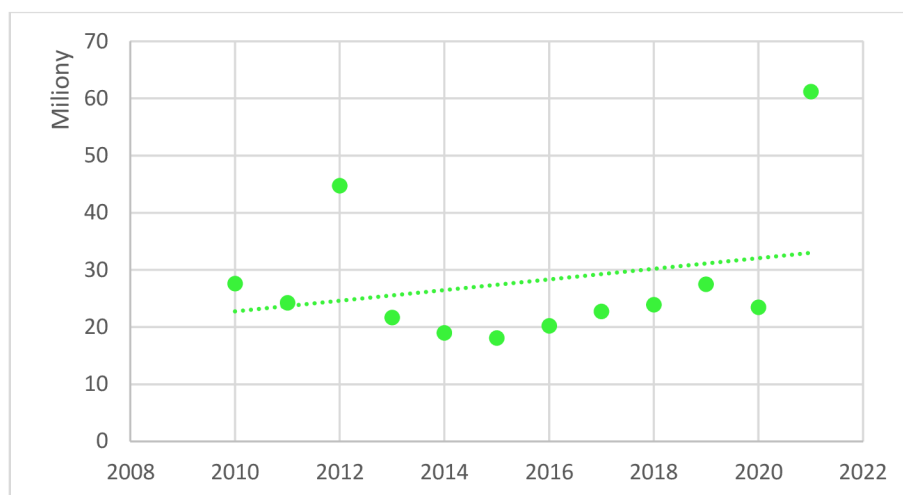
Závěr:

Na zvolené hladině významnosti 5 % se podařilo zamítnout nulovou hypotézu ve prospěch alternativní hypotézy ($0 < 0,05$). Pozitivní korelace mezi zkoumanými veličinami byla prokázána, a proto lze formulaci výzkumné hypotézy potvrdit. Výsledkem statistického zjištění je, že se výdaje na kulturu města Příbram postupně zvyšují s přibývajícím rokem.

Dílčí hypotéza č. 2.3: Výdaje na kulturu města Rakovník rostou s přibývajícím rokem.

Z tabulky 18 byla získána data pro ověření dílčí hypotézy č. 2.3.

Graf 29: Závislost výdajů na kulturu Rakovníka v rozmezí let 2010–2021

Zdroj: vlastní, 2022

Stanovení hypotéz:

$H_0: \rho = 0$ přibývajících roky nemají vliv na výdaje na kulturu obce Rakovník.

$H_A: \rho > 0$ s přibývajícím rokem rostou výdaje na kulturu obce Rakovník.

Tabulka 32: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.3

Parametr	Hodnota
n	12
stupně volnosti	10
korelační koeficient	0,267
t	0,876
p-value	0,201

Zdroj: vlastní, 2022

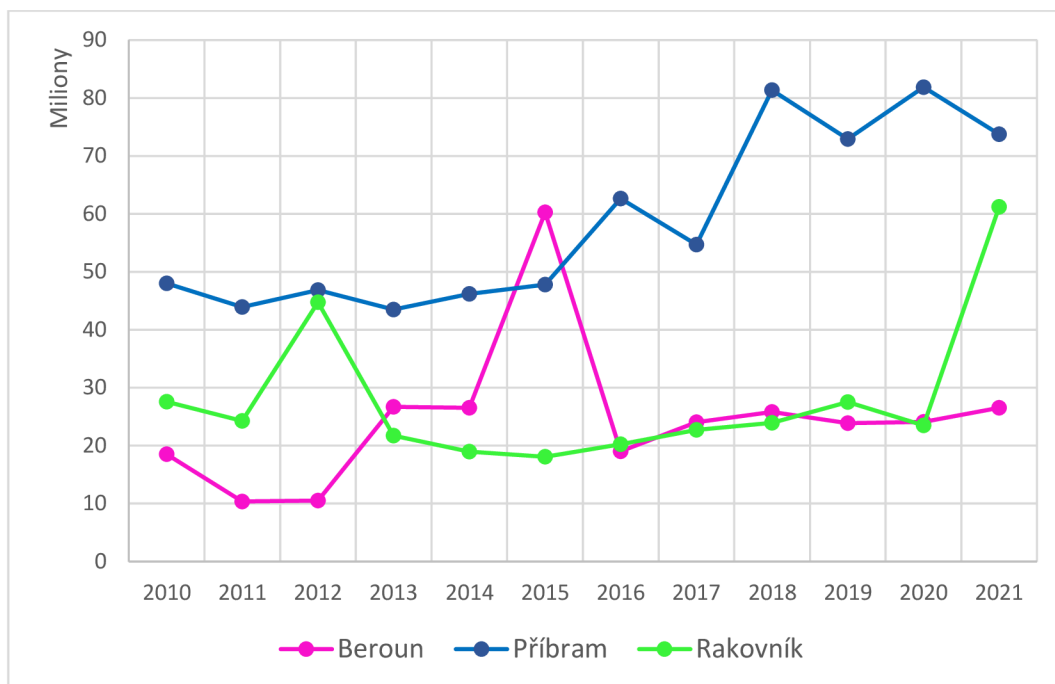
Závěr:

Dle výsledných dat se nepodařilo zamítnout nulovou hypotézu ve prospěch alternativní hypotézy, jelikož je získaná hladina významnosti větší než zvolená hladina významnosti ($0,201 > 0,05$), proto nebyla pozitivní korelace a s ní stanovená hypotéza prokázána. Tvrzení, že se výdaje na kulturu města Rakovník postupně zvyšují v průběhu posledních dvanácti let, není platné. Přibývajících roky nemají vliv na výdaje na kulturu obce Rakovník, které se na pár výjimek drží na stabilní úrovni.

Dílčí hypotéza č. 2.4: Výdaje na kulturu všech vybraných měst rostou s přibývajícím rokem.

Zkoumaná města byla v této části souhrnně analyzována, tím se mohla hypotéza s č. 2 závěrem potvrdit či zamítnout.

Graf 30: Výdaje na kulturu všech vybraných měst v rozmezí let 2010–2021

Zdroj: vlastní, 2022

Stanovení hypotéz:

$H_0: \rho = 0$ přibývajících roky nemají vliv na výdaje na kulturu vybraných obcí.

$H_A: \rho > 0$ s přibývajícím rokem rostou výdaje na kulturu vybraných obcí.

Tabulka 33: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.4

Parametr	Hodnota
n	36
stupně volnosti	34
korelační koeficient	0,313
t	1,919
p-value	0,032

Zdroj: vlastní, 2022

Závěr:

Hypotéza shrnující všechny obce dohromady byla potvrzena včetně pozitivní korelace mezi zkoumanými veličinami. Podařilo se zamítnout nulovou hypotézu ve prospěch alternativní hypotézy ($0,032 < 0,05$) na hladině významnosti 5 %. Hypotéza ve znění:

„S ekonomickým rozvojem naší společnosti rostou výdaje do kulturních oblastí“ byla prokázána.

4.7. Standardizované rozhovory

Jako respondenti byli vybráni vedoucí odborů kultury a ředitelé městských kulturních center v Berouně, Příbrami a Rakovníku. Realizován byl i rozhovor s radním Středočeského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu Mgr. Václavem Švendou. Rozhovor byl proveden osobně a přepis otázek je shodný s vlastními odpověďmi radního. Odpovědi respondentů jsou uvedeny v úplném znění v příloze.

4.7.1. Rozhovory s představiteli kulturních středisek a orgánů města Beroun, Příbram a Rakovník

Tato část diplomové práce porovnává jednotlivé odpovědi všech respondentů navzájem. Seznam byl jednotlivým zástupcům kulturních institucí odeslán předem, aby měli možnost se na veškeré odpovědi připravit. Otázky se týkají především problematiky finanční podpory kulturních akcí a nástinu budoucí vize kultury včetně hodnocení jejího současného stavu. Pro přehlednost a zjednodušení budou vyjádření respondentů nahrazena zkratkami měst, které zastupují: Beroun – B, Příbram – P, Rakovník – R.

1. V **první otázce** byl přednesen dotaz týkající se rozsahu a úrovně kulturního dění v zastupujících městech. Odpovědi vyzněly souhlasně v první části, kdy ve většině dotázaní odpovídali, že jsou spokojeni s rozsahem a kvalitou kultury ve svých městech, ale nemohou objektivně zhodnotit úroveň ostatních měst podobné velikosti. Byl vyzdvihován přínos jednotlivých účastníků kulturního dění, a to jak na straně organizátorů, tak na místě poskytovatelů finanční podpory.

2. U **druhé otázky** týkající se slabin a předností měst vznikají odlišnosti a rozdíly. **B:** využívá blízkou vzdálenost od hlavního města Prahy, a to na úkor svých vlastních obyvatel. Situace je zde však vynucena. Kulturní dům je limitován dobou svého vzniku a galerie, které jsou instalovány, se nacházejí rovněž v objektech poplatných době své výstavby. Kulturní dům Plzeňka nedisponuje potřebnou kapacitou. Nejsou využívány objekty, které by sloužily k velkým jednorázovým akcím. Místní obyvatelé upřednostňují právě akce konané v blízkém hlavním městě. **P:** Zástupce Příbrami je se situací ve svém městě spokojen. Poukazuje na nižší zapojování zejména

soukromých subjektů do akcí většího rozsahu a s větší návštěvností, kdy by k těmto akcím bylo možné využít Sportovní halu či areál Nového rybníka s letním kinem. Přednosti zde převyšují slabiny. Ve městě má sídlo Divadlo A. Dvořáka s profesionálním souborem, Hornické muzeum Příbram s největším počtem expozic a jedno z nejznámějších poutních míst v Čechách, a tou je Svatá Hora. Ostatní subjekty jsou porovnatelné s ostatními okresy. **R:** Za negativum jsou považovány finanční možnosti, které jsou nahrazovány nadšením místních občanů v oblasti kultury. Ve městě působí řada úspěšně se prezentujících amatérských spolků, jako je například divadelní a loutkařský spolek, folklórní soubor, orchestry a kapely. Respondent je sám tajemníkem Rady skupiny amatérských loutkařů v rámci Svazu českých divadelních ochotníků.

3. Ve **třetí otázce** jsou zmiňovány dotazy na stanovení koncepce rozvoje kultury, a jakým způsobem se daří tyto naplňovat. **B:** Jako jediné zkoumané město, které má vlastní samostatnou koncepci kultury a daří se mu stanovené úkoly a indikátory průběžně plnit, je okresní město Beroun. Vzhledem k dlouhodobé koncepci do roku 2030, dojde v současném volebním období k předpokládané aktualizaci a zkonkretizování dalšího rozvoje tohoto závazného dokumentu. **P:** Chybějící koncepce v Příbrami je nahrazena strategickým plánem rozvoje města a koncepcí cestovního ruchu. V těchto dokumentech jsou zahrnuty stěžejní pravidelně se opakující kulturní akce, k nimž každoročně postupně přibývají další významné kulturní a společenské aktivity. **R:** Rovněž město Rakovník nemá stanovenou koncepci kultury a vychází z historicky daných skutečností, to znamená pravidelně opakujících se akcí.

4. **B:** Odpověď zástupce města Beroun vyzněla ve **čtvrté otázce** zaměřené na výdaje do kultury velmi neurčitě. **P:** Respondent města Příbrami se vyjádřil v tom směru, že si není jist, zda může poskytnout údaje o výdajích na kulturu z rozpočtu města. **R:** Vedoucí odboru kultury města Rakovník se jako jediný vyjádřil velice konkrétně a uvedl financování jednotlivých stěžejních kulturních subjektů.

5. **B:** Odpověď respondenta Berouna na pátou otázku, do kterých kulturních projektů by se mělo cíleněji investovat, byla formulována bez požadované charakteristiky pouze obecně, a to s odkazem na blízkost hlavního města Prahy. **P:** Příbram zmínila oblíbenost akcí s edukativním přesahem či novými a neotřelými nápady. Vyzdviženo bylo vystoupení Cirk La Putyka nebo výročí důlní katastrofy na Březových Horách. Návštěvníci pozitivně vnímají progresivní změny

a získají tak širší rozměr zážitku. **R:** V Rakovníku se začal realizovat projekt výstavby víceúčelového studijního a společenského centra v hodnotě přibližně 90 mil. Kč. Tyto nové prostory zcela jistě napomohou a rozvinou potřebnou kulturní činnost ve městě.

6. Šestá otázka byla zaměřena na víceleté financování. **B:** Víceleté dotace ve městě Beroun jsou maximálně dvouleté a o zvýšení jejich počtu či případné délky není uvažováno. **P** a **R:** Příbram ani Rakovník nedisponují víceletým financováním kulturních aktivit a rovněž nepředpokládají jeho zavedení vzhledem k jeho administrativní a finanční náročnosti.

7. Sedmá otázka týkající se vícezdrojového financování byla v případě **B:** Berouna zodpovězena jednoslovně a souhlasně. **P:** Respondent zastupující Městské kulturní centrum Příbram poukázal na nemožnost získání dodatečných příjmů z důvodu právní formy dané organizační struktury. **R:** Sponzoring a mecenášství v Rakovníku je směřováno spíše do jiných oblastí, jako je sport a školství.

8. Na **osmou otázku** ohledně lepšího způsobu financování kultury se zástupce města **B:** Beroun vyjádřil spíše negativně. Dále vznesl subjektivně svůj názor na velkou četnost a rozsah divadel v České republice, kde se třísí jak akce, tak peněžní prostředky. **P:** Odpověď zástupce Příbrami vyzněla tak, že pouze v případě soukromého subjektu, jsou možné další a lepší způsoby financování kultury. **R:** Nejvýstižnější a nerozsáhlejší bylo vyjádření zástupce Rakovníka. Obává se postupného zdražování, a tím i postupného poklesu zájmu diváků a snížení množství peněžních prostředků. Podle něj kulturu považuje většina obyvatelstva za zbytnou potřebu a hlavní tok investic tak směřuje do jiných oblastí.

9. B: Konceptnost a dlouhodobost kultury vnímá zástupce Berouna v **deváté otázce** jako podstatnou. Postupně se všichni snaží o její realizaci a naplňování. **P:** Prvořadým úkolem města Příbram je stabilizovat a zefektivnit činnost vnitřních orgánů a zainteresovaných subjektů. Na vyřešení této otázky navazuje postupné zvyšování a zkvalitňování kulturních společenských akcí. Rovněž je nutné zintenzivnit potřebnou informovanost obyvatel. **R:** Rakovník upozorňuje na výši a množství získávaných peněžních prostředků, kdy menší podíl amatérských souborů není tak náročný, funguje na bázi zaujatosti a nadšení. Vynakládání peněz je vždy nižší. Profesionální soubory jsou vždy dovezené a spotřebují největší část peněžních prostředků.

10. Desátá otázka měla za úkol zjistit doporučení respondentů ohledně zlepšení stávající situace v kultuře. **B:** Beroun nemá v gesci vlastní divadelní soubor, přesto se kriticky a negativně jeho představitelka vyjádřila k některým projektům, které by neměly být dotovány včetně některých divadel. **P:** Příbramský zastupitel vyjádřil se současným stavem kultury spokojenost. **R:** Rakovník podal rozsáhlou a obšírnou diskuzi na toto téma, kde poukazuje na odsun tradičních děl nesoucí národní odkaz a upřednostňování všeho zahraničního na úkor našich tradic. Rovněž si všímá zvyšujících se propastných rozdílů a odlišností mezi jednotlivými generacemi, vnímáním a potřebou dle věkové kategorie.

4.7.2. Rozhovor s radním Středočeského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu Mgr. Václavem Švendou

Mgr. Václav Švenda je bývalý místopředseda města Příbram, kde zodpovídal i za oblast kultury. V roce 2020 byl zvolen jako zástupce Středočeského kraje a pověřen politickou zodpovědností za oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu. Rozhovor postavený na devíti otázkách byl veden formou osobního hovoru.

Pan radní upozorňuje v rozhovoru na skutečnost, že kolem největšího kulturního centra v České republice, Prahy se nachází teritoriálně kolem dokola Středočeský kraj, který je tak provázán a spjat s těmito skutečnostmi, ať v pozitivním či negativním významu. Vzdálenost od tohoto pomyslného středu velice podstatně ovlivňuje i četnost a úroveň kulturních statků, proto je důležité zaktivizovat větší podporu právě těmito odlehlejšími lokalitám. Pro úspěšnou vyváženost kulturních potřeb se podporují i vzdálenější regiony. Středočeský kraj investoval v roce 2021 38 mil. Kč na podporu knihoven, památek a živé kultury. Jednou z nejvýznamnějších dlouhodobějších akcí je integrovaný projekt výstavby zcela nového muzejního depozitáře za 690 mil. Kč, jež je financován z ITI (Integrovaných územních investic). Ve formě realizace samostatné akce Středočeský kraj nevystupuje. Je upřednostňována podpora regionálních kulturních aktérů, kde je částečná nebo většinová finanční účast kraje. Hlavním cílem a rozhodující prioritou kraje je, aby příspěvkové organizace dokázaly efektivním a hlavně atraktivním způsobem přenášet informace zejména nejmladší generaci. Je nezbytné zvyšovat a rozšiřovat moderní, zábavné způsoby a prezentace kulturního dění včetně využití interaktivního způsobu, které dnešní technologie umožňují. Radní jako pedagog vnímá

největší problém v přednesu jednotlivých informací ne příliš moderním způsobem. Z dlouhodobých priorit by byl rád, kdyby se kraji podařilo vytvořit koncepci kultury a památkové péče na další období, kterou v tuto chvíli Středočeský kraj nemá. V letošním roce je v plánu přednést návrh. V nadcházejícím období rovněž hodlají zaměřit úsilí na podstatné zjednodušení programových žádostí o finanční podporu jednotlivých projektů. Klíčový je pro ně sběr zpětné vazby od žadatelů a účastníků, díky kterým můžou přehodnotit bodové nastavení či jednotlivá kritéria. Víceleté dotace nejsou v současné době uplatňovány, pokud za ně nepovažujeme opakované, a dá se říci i trvale průběžné financování kulturních příspěvkových organizací. Víceleté dotace se radnímu jeví jako velmi výhodné, ale vzhledem k politické a ekonomické situaci nejsou dosud v dostatečné míře realizovány. Limitem může být i organizační struktura, kdy převodem zejména na spolkovou úroveň se možnosti financování jednodušeji rozšíří. Nový atribut ve financování, který nabývá na četnosti a významu, jsou mikrogranty, které rovněž nejsou dosud na kraji používány z důvodu nedostatečného personálního zabezpečení. Neustále je usilováno o naplnění základního poměru dotace do kultury k HDP, tedy jednoho procenta HDP na kulturu. Záměr se z rozličných důvodů nedaří dlouhodobě naplňovat. Pro mecenášství a sponzoring by se musely dle Švendy změnit zákony v našich podmínkách. Není u nás dostatečně připravená legislativa, i přestože mecenášství v zahraničí je nutnou součástí udržení úrovně kulturně společenských akcí a cestovního ruchu.

5. Výsledky a diskuse, doporučení

Chápání financování kulturní oblasti je až na některé výjimky, určené z pohledu klasické ekonomické výnosnosti, spíše ztrátové (pokud se neberou v úvahu multiplikační efekty ekonomických dopadů kulturních aktivit). Vedení každého města usiluje o ekonomickou udržitelnost a stabilizaci jím zřízených a založených kulturních organizací, o podporu a rozvoj vícezdrojového financování s nejoptimálnějším zapojením spolupracujících aktérů a prostředků z veřejných zdrojů (evropských, norských, státních, krajských i místních), i získávání dalších zdrojů ze soukromé sféry zejména podnikatelské, a to při snaze o zachování poměrů v posledních letech dosažené soběstačnosti těchto kulturních subjektů. Je žádoucí upřednostňovat systém víceleté podpory veřejně prospěšných projektů z rozpočtu města s ohledem na ekonomickou udržitelnost plánovaných dlouhodobých akcí. Organizátoři akcí předpokládají víceletou stabilizaci ekonomického zabezpečení jimi pořádaných kulturních aktivit. Vzniklá situace si vynutila změny v právním postavení jednotlivých kulturních subjektů, které byly transformovány z původně městských příspěvkových organizací na obecně prospěšné společnosti spolu se spolky, nadacemi, nadačními fondy, evidovanými právníckými osobami církví, náboženskými společnostmi, a na společnosti s ručením omezeným, čímž došlo k zásadní změně financování a pružnějšímu řízení těchto organizací a vyšší dostupnosti k vnějším zdrojům.

Velice výhodný se právě v tomto směru jeví způsob financování významných kulturních a společenských akcí a institucí pomocí víceletých grantů, které nutí jednotlivé subjekty k lepší součinnosti, ale zároveň jim nabízejí stabilizované prostředky pro uskutečňování vlastního záměru. Navíc je zde garantován několikaletý postupný vývoj. Z analyzovaných měst nabízí víceleté financování prostřednictvím svého dotačního programu pouze město Beroun. Víceleté dotace nejsou zcela obvyklé, přestože usnadňují subjektům lepší a perspektivnější zabezpečení, uplatnění obsahu a plánovanost. Naopak se v některých městech více prosazují tzv. mikrogranty, které jsou omezeny dobou a výší peněžních prostředků, kdy jednoletý cyklus je dělen na dílčí části, během kterých jsou akce jednodušeji vyhodnocovány a dle potřeby usměrňovány. Tato vzniklá situace je výhodná jak pro poskytovatele, tak i pro aktivaci mladých začínajících žadatelů.

Při využití víceletých grantů je kladena větší náročnost na ředitele a zaměstnance příspěvkových organizací a na vedení jejich administrativy. Rozsáhlou administrativní

náročnost je nutno snižovat využitím informačně komunikačních technologií a přecházet na maximální možnou digitalizaci.

Vícezdrojové financování obsahuje spoustu výhod, a to zejména v upotřebitelnosti vyššího množství financí, ale zároveň přináší i nejistotu dlouhodobé součinnosti při sdružování těchto subjektů, jejich výsledné podpoře a postupného rozvoje činností příspěvkových organizací. Hlavní výše a rozsah peněžních prostředků příspěvkových organizací je dán rozhodnutím zřizovatele. Nestabilní podmínky zřizovatele však mohou často vést k nejistému určení výše finanční podpory. Z toho pramení značná nejistota. Podle zákona č. 218/2000 Sb. se hospodaření příspěvkové organizace řídí jejím rozpočtem, který po zahrnutí příspěvku zřizovatele nebo stanovení odvodu musí být sestaven jako vyrovnaný. Příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými hlavní nebo jinou povolenou vedlejší činností a s peněžními prostředky poskytnutými zřizovatelem. *„Dále příspěvková organizace hospodaří s prostředky svých fondů, s prostředky získanými jinou činností, s peněžními dary od fyzických a právnických osob, a s peněžními prostředky poskytnutými z rozpočtů územních samosprávných celků a státních fondů, včetně prostředků poskytnutých České republice z rozpočtu Evropské unie, z finančních mechanismů a přijatých příspěvkovými organizacemi z Národního fondu.“* (Zákon č. 218/2000 Sb.)

Příspěvkovými organizacemi je využíván především rezervní fond, který umožňuje větší flexibilitu. Rozsah a jednotlivé kompetence ve vztahu zřizovatel a poskytovatel jsou dány zřizovací listinou. V případě nutnosti lze tuto zřizovací listinu upravit či případně celou změnit. Schválený finanční plán příspěvkové organizace neumožňuje přenos peněžních prostředků z jednotlivých kapitol s výjimkou možnosti využití schváleného postupu při aktivaci rezervního fondu. Jediným způsobem částečného odložení prostředků tedy je, pokud zřizovatel povolí zřízení rezervního fondu a čerpání z něho. Pohyb peněžních prostředků mezi jednotlivými kapitolami rozpočtu uvnitř organizace je takřka nemožný a velice obtížný. Kulturní subjekt má schválené peněžní prostředky na všechny jednotlivé kapitoly týkající se celé činnosti zařízení. Zřizovatel může určit odvod do svého rozpočtu, pokud plánované výnosy výrazně překračují provozní náklady nebo pokud investiční zdroje jsou vyšší než potřeba jejich užití, nebo pokud organizace poruší rozpočtovou kázeň.

V mnoha municipalitách nejsou pevně stanoveny rozvojové cíle či plány prostřednictvím vyjádřených strategických koncepcí. Město Beroun má dlouhodobou

koncepti rozvoje kulturní oblasti od roku 2018 a reaguje na jednotlivé problémy s vizí do roku 2030. V letošním volebním období bude s největší pravděpodobností koncepce aktualizována. Beroun v ní nastavuje prioritní oblasti a soustřeďuje úsilí a kapacity na realizaci strategických cílů prostřednictvím konkrétních, měřitelných, dosažitelných a realistických opatření, která budou v čase ohraničena a budou mít pozitivní vliv na podporu a rozvoj kulturní a kreativní scény. Příbram a Rakovník nemají vlastní samostatnou koncepci kulturní činnosti. Ta je zahrnuta v rámci strategických plánů rozvoje měst. Žádoucím by se stal i vzniklý strategický a koncepční materiál pro správu a rozvoj dvaceti příspěvkových organizací krajského úřadu na území Středních Čech tak, jako je tomu v jiných krajích. Nestanovení koncepce a konkrétních cílů v oblasti kultury vede mnohdy k nepromyšlenému či spíše nahodilému uskutečňování akcí, kdy ve většině dochází ke krátkodobému efektu vynaložených peněz s nízkým multiplikačním a společenským rozměrem. Výsledkem mohou být aktivity ve prospěch pouze omezené skupiny obyvatel. Obec by měla mít stanovený strategický plán a koncepci vycházející z finančních možností, kde je nutné stanovit jednotlivé kroky, nástroje a hlavní a průběžné cíle na požadovaná a plánovaná období. V analyzovaných městech včetně i dalších je kulturní politika upozadována a je chápána k její škodě jako zbytná záležitost. Oborové strategické materiály vznikají jen výjimečně. Roční rozpočty obcí upřednostňují jiné oblasti rozvoje města a kulturní a společenská činnost je odvislá od náročnosti hlavních projektů. Finanční náročnost je rozhodujícím ukazatelem pro určování dotačních titulů do kulturní oblasti, a to i se vztahem k její potřebné návratnosti do rozpočtu. Strategické materiály jsou posuzovány právě z těchto úhlů pohledu a přínosnost je určována v dlouhodobém charakteru. Kultura byla, je a bude nedílnou součástí života ve městech, a proto je nutné prosazovat její zvýšení kvality a udržitelný rozvoj.

Z analýzy zkoumaných měst také vyplynula v případě orgánů veřejné a soukromé správy potřeba zefektivnění informovanosti veřejnosti o současné finanční situaci v kultuře, zejména ve vztahu ke konkrétním kulturním projektům. To znamená možnost vhodného využití například vstupenkového systému, propagačních materiálů a webových stránek, kde budou uvedeny konkrétní podíly nákladů zainteresovaných subjektů. Vlastní účastník kulturní akce tak získá přehled o skutečných nákladech na zabezpečení kultury, pokud si je sám např. na vstupence přečte. Jasným a srozumitelným způsobem bude podána informace o členění celkového peněžního

příspěvku na konkrétní kulturní akci. Může zde být tak zvýrazněna vzájemná součinnost a spolupráce různých úrovní samospráv.

Nemovitosti ve vlastnictví měst slouží a jsou využívány pro uskutečňování a provoz kulturních činností a jednotlivých akcí. V množství případů je dále využíván dlouhodobý pronájem některých nemovitostí, přičemž technické vybavení si obvykle úplně nebo částečně zajišťuje sám pronajímatel. Rovněž veřejná prostranství spravovaná městem slouží k uspořádání kulturních aktivit postupně se zvyšující se četností. Snižuje se počet případů využívání nemovitostí od soukromých subjektů. Spolupráce se soukromými subjekty zvyšuje náročnost přípravy a vlastního uskutečnění akcí a mnohdy je i finančně náročnější. Co je v rámci vybraných měst společné, je provozování městských knihoven a kulturních center, jež jsou zásadní pro plnění funkce kulturně-spoločenského a vzdělávacího prostoru.

Na výši a úrovni kultury je podstatnou měrou závislý i výkon cestovního ruchu. Na významu nabývají kulturní akce uskutečňované ve významných historických a společenských objektech. Nabízí se větší soubor kulturního vnímání. Lidé cestují, aby si užili historii, kulturu, životní styl, tradice, umění, hudbu, literaturu a architekturu daných regionů. Kultura a cestovní ruch mají vzájemně prospěšný vztah, který může posílit atraktivitu a konkurenceschopnost míst, regionů a zemí. Kultura je stále důležitějším prvkem produktu cestovního ruchu, který vytváří odlišnosti na přeplněném globálním trhu. Cestovní ruch zároveň poskytuje důležité prostředky pro zhodnocování kultury a vytváření příjmů, které mohou podporovat a posilovat kulturní dědictví, kulturní produkci, kreativitu a v neposlední řadě i zaměstnanost. Cestovní ruch a kultura mají potenciál působit jako hnací síly atraktivity, pokud mezi těmito dvěma sektory existuje symbiotický vztah, který má možnost učinit místa zajímavějšími a konkurenceschopnějšími.

Uchování a poskytování společenských hodnot je velice zřetelně symbolizováno na příkladu Ostravska. Areál Dolní oblast Vítkovice, který byl ještě v roce 2001 považován za „hromadu šrotu a ostudu města“, a navíc vyžadoval destrukci celého areálu, byl proměněn prostřednictvím kultury a využití průmyslového dědictví na jeden z hlavních symbolů města, který patří mezi nejnavštěvovanější památky a je naprosto unikátní v celé Evropě.

Závěr

Finanční a ekonomická podpora v našich podmínkách představuje relativně silnou stránku, (vládní představitelé se snaží o vynaložení 1 % HDP na kulturu ze státního rozpočtu), ale zároveň může být i slabou stránkou v případě nenaplnění tohoto záměru. Kultura je podfinancovaná stále. Je to zbytná oblast rozpočtového plánu. Citelný nedostatek peněžních prostředků omezuje případně i znemožňuje snahy o splnění naplánovaných cílů v oblasti kultury. Dotační politika s nedostatečnými zdroji na všech úrovních veřejné správy představuje největší problém. Občanská sdružení nemají dostatečnou podporu, což determinuje i vývoz české kultury do zahraničí a lokálních kulturních center. Rozvoj kultury je historicky omezován poměrně zastaralou technickou základnou, která by měla sloužit k efektivnímu využívání nových informačních a komunikačních technologií. V kulturním prostředí nejsou jen negativní oblasti, ale i díky osobnímu nasazení a národnostnímu cítění, hrdosti a sounáležitosti s historií našeho národa se daří podstatnou měrou negativa omezovat. Za stávající situace využívá Česká republika poměrně dobře své možnosti a snaží se činit kulturu přístupnější pro odbornou a širokou veřejnost i pro lidi se specifickými potřebami.

Cílem této práce bylo zhodnocení situace týkající se financování oblasti kultury ve městě Beroun, Příbram a Rakovník. Z této analýzy vyplývá, že okresní města poskytují ze svého rozpočtu finanční prostředky jak příspěvkovým organizacím, jichž jsou zřizovatelem, tak i řadě dalším organizacím a fyzickým či právnickým osobám.

Na úrovni Středočeského kraje byly předmětem mapování vybraná okresní města, jak jejich komplexní a tematicky průřezové dokumenty, tak dokumenty, které se zaměřují na rozvoj konkrétních oblastí, včetně dokumentů určených přímo na financování odvětví kultury.

Členěná práce do pěti základních kapitol začíná teoretickou částí ekonomické podstaty kultury, kde byly popsány obecné principy a způsoby financování kultury uplatňované v České republice, ale také formy podpory kultury Evropské Unie. Dále se práce zabývá charakteristikou rozpočtů obcí a rozborem rozpočtové skladby, zejména odvětvovým tříděním výdajů na kulturu, jejichž rozdělení je pak názorně ukázáno na konkrétních výdajích vybraných obcí.

Vybraná analyzovaná města leží ve Středočeském kraji, proto byly nejprve podrobeny analýze předmětné kulturní oblasti uplatňované v tomto vyšším územním

samosprávném celku, a to zejména ve vztahu k jeho hlavnímu nástroji financování, kterým je Fond kultury a obnovy památek. V praktické části diplomové práce byly dále zpracovány informace charakterizující vybraná okresní města z hlediska historického i současného. Je zde představena také organizační struktura měst, konkrétně odborů kultury s přehledem dotačních programů, a v neposlední řadě i kulturní činnost těchto obcí. Následně je analyzován rozpočet měst na základě konzultací s vedoucími zaměstnanci městských úřadů i peněžní prostředky, které jsou směřovány na podporu kultury řešených měst. Detailněji jsou představeny uvedené kulturní instituce a jejich finanční situace. Práce vyúsťuje v hlubší analýzu výdajů na kulturu prostřednictvím provedené korelační analýzy vybraných faktorů, která je zakončena zhodnocením jednotlivých hypotéz, kdy z provedené analýzy jednoznačně vyplývají rozdíly ve financování kultury mezi jednotlivými municipalitami. Dle hypotézy č. 1 se ze statistického hlediska ve sledovaném období výdaje obcí na kulturu zvyšovaly se zvyšujícími se celkovými výdaji obcí. Z hypotézy č. 2 vyplynulo, že s ekonomickým rozvojem naší společnosti rostou výdaje do kulturních oblastí. Důležité informace pro doplnění praktické části jsou získány prostřednictvím strukturovaných rozhovorů a konzultací s vedoucími zaměstnanci jednotlivých odborů kultury a Městských kulturních center v Příbrami, Berouně, Rakovníku a dále s radním Středočeského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu.

Zkoumání dotačních titulů bylo důležitou a významnou součástí práce, kde byly podrobněji analyzovány a srovnávány kulturní dotační programy, jejich celkové skutečné alokované částky a počty úspěšných a neúspěšných žadatelů. Bylo zjištěno dle přepočtu na obyvatele, že Beroun vynakládá a rozděluje nejvyšší objem peněžních prostředků mezi žadatele jednoletých a dvouletých dotací na kulturní činnost během sledovaného období. Veřejnou finanční podporu za kulturní dotační program poskytoval Beroun více než dvojnásobně vyšší oproti Rakovníku. V případě komparace dotačních programů jednotlivých měst bylo rovněž provedeno srovnání počtu žadatelů požadujících dotace. Bylo zjištěno, že město Příbram vyřídilo největší počet žádostí ze všech zkoumaných měst.

Při porovnání vybraných měst a jejich výdajů na kulturu vyplývá, že Příbram vynakládá na oblast kultury nejvíce peněžních prostředků jak v průměrném procentuálním podílu, který činil ve sledovaném období dvanácti let 8,2 %, tak v přepočteném stavu na obyvatele, který dosahoval průměrné výše 1 785 Kč na jednoho občana města. Rovněž

bylo zjištěno, že poměr peněžních prostředků přidělovaných městem příspěvkovým organizacím a nezřizované scéně je značně nevyvážený. Město Příbram se v roce 2021 podílelo pouhými 2,8 % na veřejné finanční podpoře z celkového rozpočtu na kulturu. Tento podíl byl nejnižší ze všech analyzovaných měst. Závěrem lze přes všechna získaná data konstatovat, že město Příbram je co do počtu kulturních organizací a využití v této oblasti městem více kulturním. Vydává ze svého rozpočtu vzhledem k ostatním zkoumaným městům větší množství peněžních prostředků na oblast kultury, což bylo statisticky potvrzeno i díky stanoveným hypotézám.

Závěrem lze říci, že dle získaných analytických dat je o kulturu v těchto městech velký zájem, a to jak ze strany účastníků, tak i jejich aktivních provozovatelů. Dosud není příliš významná podpora z jednotlivých složek Středočeského kraje. Tento negativní stav vedení kraje reálně chápe, a proto ho řeší zpracováním podrobnější koncepce kultury, na níž naváže sestavení strategických cílů na následující období. Krajský úřad nabízí dosud velmi konzervativní pohled na kulturu s důrazem na kulturní dědictví. Oblast živého umění či kreativních průmyslů dostatečně nereflektuje ani v kulturní politice, ani v dotačních programech. Proto analýza kultury v kraji by měla být prvním krokem k systematickému a koncepčnímu rozhodování na municipální úrovni.

Ve zkoumaných městech je upřednostňována pozice využití jednoletých dotací v souladu s jednoletým rozpočtem uvedených obcí. Víceleté dotace umožňují snadnější i flexibilnější orientaci uživatelům při stanovování strategických cílů. Dlouhodobé peněžní zdroje přináší vykonavatelům materiální jistotu při rozvíjení a zabezpečování jejich činnosti. Mohou se tak lépe zaměřit na vlastní kontinuální projekt a zvýšit tak úroveň, pestrost a kvalitu kulturních projektů. Každoroční žádání dotací neskýtá potřebný perspektivní výhled do dalších období a nevytváří pocit jistoty u zaměstnanců kulturních organizací.

Diplomová práce potvrdila obecnou neochotu ve využívání víceletých dotací v oblasti kultury a ukázala stabilní konzervativní přístup v jednoletých příspěvcích v souvislosti s ročním rozpočtem obce. Přes nesporné výhody víceletých dotací nejsou tyto ve většině využívány. Výjimkou je pouze město Beroun, který poskytuje i dvouleté dotace. Ostatní města zachovávají tradiční roční rozpočtování. Víceleté financování je omezováno funkčním obdobím zvolené politické reprezentace, vyžaduje komplikovanější pravidla a přípravu, je náročné na vedení administrativy a plánování, zatěžuje a zavazuje municipální rozpočet na několik let dopředu, avšak stabilizuje alokaci finančních

zdrojů, přináší kulturním organizacím jistotu a daleko větší možnosti zejména ve směru kreativity a profesní kvality zainteresovaných umělců.

V současné době nabývá na významu poskytování tzv. mikrograntů. Základní myšlenkou je jejich jednoduchá administrativa, snadná přístupnost a pestřejší podpora inovativního kulturního a uměleckého sektoru v obcích. Jedná se o nový nástroj, který se postupně uplatňuje v některých městech. Středočeský kraj vzhledem k personální nedostatečnosti tento způsob financování doposud neuskutečňuje, ale je o něm na základě výsledků analýzy uvažováno.

Z diplomové práce zároveň vyplývá, že se část kulturních subjektů snaží o transformaci příspěvkových organizací na jiné právní formy, např. obecně prospěšné společnosti, a to na základě schválení a uvedení v platnosti nového občanského zákoníku. Transformace by měla představovat vytvoření lepšího prostředí pro vznik a existenci kulturních subjektů, účinnější využití prostředků od více subjektů a zřejmě i lepší uplatnění kulturních aktérů. Tato transformace byla dosud dokončena u dvou zmíněných zapsaných ústavů Talichovo Berounsko a Dvořákovo Příbramsko.

Kultura v sobě obsahuje řadu velmi pozitivních přínosů hlavně estetických, sociálních a ekonomických. V posledních obdobích je však kladen větší důraz na oblast ekonomickou. Je to racionálně měřitelný kvantifikovatelný údaj, který přináší i zpětnou vazbu do rozpočtových ukazatelů. Společenský dosah kulturního života však nemůže racionálně vystihnout. Kultura se svojí specifíčností se nesporně řadí mezi nejsložitější oblasti společenského života a nelze ji jednoduchým způsobem vyčíslit.

„Já myslím, že civilizace není dobrá, když je bez kultury. Člověk potřebuje ke štěstí a spokojenosti nejenom pohodlí tělesné, ale i duševní. Kultura a civilizace musí jít ruku v ruce.“

Jan Werich

I. Summary

The aim of the thesis is to analyze and evaluate the variability of multi-year subsidy titles in the culture sector in a temporal and cross-sectional comparison, to determine the factors influencing the size and dynamics of subsidies, and then to compare the defined problematic areas with selected cities of the Central Bohemian Region.

The theoretical part deals with the definition of culture, the expression of the overall social contribution and the description of the organizational and institutional provision of culture in the Czech Republic. It also deals with subsidies and the subsidy system at the national, regional and local level in terms of organizational and financial support, the development of cultural policy and strategic materials in the field of culture.

The practical part shows the development of subsidies in the context of total income. Furthermore, the share of subsidy providers in the subsidy income of municipalities is examined. Subsequently, a comparison of total expenses and expenses on the culture of municipalities is made. In order to increase clarity and objectivity, the analytical part recalculates subsidies per inhabitant and evaluates them over time. The key part of the diploma thesis is to find the factors that affect municipalities' spending on culture. The influence of these factors is investigated through established hypotheses.

During the collection of information, several structured interviews were also carried out. The long-term problems and difficulties that culture faces in selected district towns are elaborated here, including topics related to the financing of cultural policy and the formation of the concept of cultural development.

Key words: financing of culture, subsidies, comparison of spending on culture, cultural policy

II. Seznam použitých zdrojů

Antonindvorak.cz. (2022). *Dokumenty ke stažení*. Dostupné z: <https://antonindvorak.cz/o-pamatniku/dokumenty-ke-stazeni/>

Benito, B. a kol. (2013). *Municipal Elections and Cultural Expenditure*. Journal of Cultural Economics. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41811066>

Brütt, M. (2020). *EU funding for culture 2021-2027*. Bonn: Creative Europe Desk KULTUR

Cultureactioneurope.org. (2015). *Glossary*. Dostupné z: <https://cultureactioneurope.org/files/2015/02/CAE-ADVOCACY-GLOSSARY-13.pdf>

ČSÚ & NIPOS. (2019). *Systém účtů kultury*. Dostupné z: <https://www.statistikakultury.cz/satelitni-ucet-kultury/>

ČSÚ. (2022). *Časové řady vybraných ukazatelů sektoru kultury za léta 2010–2019*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142872076/0900052111.pdf/74322ca0-2b43-4ef5-a13e-2835f21957ad?version=1.3>

ČSÚ. (2022). *Okresy*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/okresy>

Epthinktank.eu. (2014). *Cultural Heritage Policy in the European Union*. Dostupné z: <https://epthinktank.eu/2014/12/16/cultural-heritage-policy-in-the-european-union/>

Eumonitor.eu. (2014). *Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe*. Dostupné z: https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j4nvhdjdk3hydztq_j9vvik7m1c3gyxp/vjlot9swvzyt

Eurostat. (2022). *Podíl vládních výdajů zemi EU na kulturní služby, vysílání a vydavatelské služby v roce 2019*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_cultural,_broadcasting_and_publishing_services&oldid=556437

Eurostat. (2022). *Government expenditure on cultural, broadcasting and publishing services*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

explained/index.php?title=Government_expenditure_on_cultural,_broadcasting_and_publishing_services

Evropská komise. (2007). *On a European agenda for culture in a globalizing world*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0242:FIN:EN:PDF>

Evropská komise. (2016). *Towards an EU strategy for international cultural relations*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016JC0029&from=ET>

Evropská komise. (2016). *Towards an EU strategy for international cultural relations*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016JC0029&from=NL>

Evropská komise. (2017). *A new strategy to put culture at the heart of EU international relations*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/MEMO_16_2075

Evropská komise. (2018). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0267&rid=4>

Evropská komise. (2020). *Commission welcomes political agreement on Creative Europe programme*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2405

Evropská komise. (2021). *Creative Europe 2021-2027 programme brings €2.44 billion to support the cultural and creative sectors*. Dostupné z: <https://culture.ec.europa.eu/news/creative-europe-2021-2027-programme-launch>

Evropská komise. (2022). *EU competences in cultural heritage*. Dostupné z: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/eu-policy-for-cultural-heritage/eu-competences-in-cultural-heritage>

Evropská komise. (2022). *Culture in cities and regions*. Dostupné z: <https://culture.ec.europa.eu/policies/culture-in-cities-and-regions>

Evropská komise. (2022). *Creative Europe – about the programme*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/creative-europe_en

Financnisprava.cz. (2021). *Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní*. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpocetove-urceni-dani/danove-prijmy-rozpocetu-kraju-a-obci-dle-zakona-o-rozpocetovem-urceni-dani>

Financnisprava.cz. (2022). *Rozpočtové určení daní*. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpocetove-urceni-dani>

Fink-Hafner, D., & Kustec-Lipicer, S. (2003). *Monitoring and Evaluating Cultural Policies in Europe-The Role of Cultural Statistic*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228913315_Monitoring_and_Evaluating_Cultural_Policies_in_Europe-The_Role_of_Cultural_Statistic

IFACCA. (2016). *Information kit*. Dostupné z: https://ifacca.org/media/filer_public/d1/cd/d1cd6613-f197-4018-b6c1-25fd12db4a42/infokit_aug_2016_english.pdf

Jílek, M. (2008). *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Praha: ASPI–Wolters Kluwer

Knihovna-rakovnik.cz. (2022). *Městská knihovna Rakovník*. Dostupné z: <https://www.knihovna-rakovnik.cz/>

Kr-stredocesky.cz. (2021). *Kraj podpoří kulturu a cestovní ruch desítkami milionů. O peníze z Fondů je třeba žádat nyní*. Dostupné z: https://www.kr-stredocesky.cz/de/web/urad/prechod/-/blogs/18267316?jsessionid=85D43CCD35D5D8CB56A06879AC380603.liferay_s1

Kr-stredocesky.cz. (2022). *Středočeský Fond kultury a obnovy památek 2022*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/fr/web/kultura/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek-2022>

Kr-stredocesky.cz. (2022). *Závěrečný účet*. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/14432/79>

Kreativnievropa.cz. (2016). *Podpora kultury z Evropské unie do roku 2020*. Dostupné z: <https://www.kreativnievropa.cz/co5fokmmap3aa309/uploads/2021/10/podpora-kultury-z-eu.pdf>

Kulturnicentrum.cz. (2022). *Kulturní centrum Rakovník*. Dostupné z: <https://www.kulturnicentrum.cz/>

Ledvinová, J. (2013). *Profesionální fundraising*. Praha: NAMU

Lukášová, R. (2010). *Organizační kultura a její změna*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Mesto-beroun.cz. (2018). *Koncepce podpory kultury ve městě Beroun 2018-2030*. Dostupné z: <https://www.mesto-beroun.cz/mesto-a-urad/rozvojove-dokumenty/koncepce-podpory-kultury-2018-2030/>

Mesto-beroun.cz. (2022). *Dotace*. Dostupné z: <https://www.mesto-beroun.cz/mesto-a-urad/dotace/?page=1>

Mesto-beroun.cz. (2022). *Rozpočet*. Dostupné z: <https://www.mesto-beroun.cz/mesto-a-urad/povinne-informace/stara-verze-povinne-zverejnovane-informace-dle-zakona/rozpocet-zde/>

Mesto-rakovnik.cz. (2022). *Zahraniční spolupráce*. Dostupné z: <https://www.mesto-rakovnik.cz/mesto-1/zahranicni-spoluprace/>

Mesto-rakovnik.cz. (2022). *Granty, půjčky, dotace*. Dostupné z: <https://www.mesto-rakovnik.cz/urad/granty-pujcky-dotace/>

Mesto-rakovnik.cz. (2022). *Úřední deska*. Dostupné z: <https://www.mesto-rakovnik.cz/urad/uredni-deska/>

Ministerstvo kultury. (2008). *Komparace systémů finanční podpory kultury v ČR s vybranými vyspělými státy*. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/studie-a-analyzy-ke-kulturni-politice-112.html>

Ministerstvo kultury. (2020). *Závěrečný účet*. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/zaverecny-ucet-1326.html>

Ministerstvo kultury. (2020). *Strategie rozvoje a podpory kulturních a kreativní odvětví*. Dostupné z: <https://strategiekkp.mkcr.cz/>

Ministerstvo kultury. (2021). *Státní kulturní politika 2021-2025*. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/statni-kulturni-politika-69.html>

Ministerstvo kultury. (2022). *Schválený rozpočet Státního fondu kultury na rok 2022*. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/vyrocní-zpravy-a-rozpocty-568.html>

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. (2016). *Podpora kultury z Evropské unie do roku 2020*. Dostupné z: <https://prospero.idu.cz/publikace/podpora-kultury-z-evropske-unie-do-roku-2020/>

Ministerstvo zahraničních věcí. (2021). *Visegrádská spolupráce*. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/visegrad>

Mkcberoun.cz. (2021). *Výroční zpráva o činnosti za rok 2020*. Dostupné z: <https://mkcberoun.cz/dokumenty>

Mockovčiaková, A. (2008). *Financování kultury z veřejných rozpočtů (1991–2006)*. NIPOS: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu.

Moderniobec.cz. (2001). *Financování regionální kultury*. Dostupné z: <https://moderniobec.cz/tema-financovani-regionalni-kultury/>

Monitor státní pokladny. (2022). *Kompletní přehled veřejných financí*. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/>

Muzeum-beroun.cz. (2022). *Muzeum Českého krasu*. Dostupné z: <http://muzeum-beroun.cz/>

Muzeumtgm.cz. (2022). *Výroční zprávy*. Dostupné z: <https://www.muzeumtgm.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>

Ngo, H., T. (2014). *Víceleté dotace v oblasti kultury na municipální úrovni*. Brno: Masarykova Univerzita

OECD. (2021). *More than just money: public and private funding for cultural and creative sectors*. Dostupné z: <https://www.oecd.org/cfe/leed/more-than-just-money.htm>

- Patočka, J., & Hermanová, E. (2008). *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI.
- Patočková, V., Čermák, D., Vojtíšková K., & kol. (2012). *Kultura v krajích České republiky*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i.
- Peková, J. (2008). *Veřejné finance – úvod do problematiky*. Praha: ASPI.
- Pilný, J. (2007). *Veřejné finance*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- Pribram.eu. (2013). *Hudební festival Antonína Dvořáka*. Dostupné z: <https://pribram.eu/volny-cas/hudba-a-festivaly/hudebni-festival-antonina-dvoraka.html>
- Pribram.eu. (2022). *Partnerská města a Středoevropská poutní místa*. Dostupné z: [https://pribram.eu/mesto-pribram/mezinarodni-vztahy/partnerska mesta.html?setfontsize=big](https://pribram.eu/mesto-pribram/mezinarodni-vztahy/partnerska-mesta.html?setfontsize=big)
- Pribram.eu. (2022). *Poskytování finanční podpory z rozpočtu města Příbram*. Dostupné z: <https://pribram.eu/mesto-pribram/dotace-a-granty/dotace-poskytnute-mestem.html>
- Pribram.eu. (2022). *Rozpočty a rozpočtová opatření*. Dostupné z: <https://pribram.eu/mesto-pribram/rozpocet-mesta.html>
- Rabasgallery.cz. (2022). *Výroční zpráva o činnosti za rok 2021*. Dostupné z: <http://rabasgallery.cz/v2021/index.php?jazyk=en>
- Rada Evropské unie. (2014). *Conclusions on cultural heritage as a strategic resource for a sustainable Europe*. Brusel: Rada pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport.
- Rada Evropské unie. (2018). *Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the Creative Europe programme (2021 to 2027) and repealing Regulation (EU) No 1295/2013*. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9170-2018-INIT/en/pdf>
- Růžičková, M. (2019). *Možnosti rozvoje montánního turismu v oblasti Příbramska*. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2o3nnq/30149082>
- Sanjuán a kol. (2020). *Mayors, Using Cultural Expenditure in An Opportunistic Way Improves the Chances of Re-Election, but Do Not Do It: Revisiting Political Budget*

- Cycles*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/345132130_Mayors_Using_Cultural_Expenditure_in_An_Opportunistic_Way_Improves_the_Chances_of_Re-Election_but_Do_Not_Do_It_Revisiting_Political_Budget_Cycles
- Schulze, G. & Rose, A. (1998). *Public Orchestra Funding in Germany – An Empirical Investigation*. Journal of Cultural Economics.
- Skovajsa, M. (2010). *Občanský sektor - Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Nakladatelství Portál s.r.o.
- Soukup, V. (2011). *Antropologie: teorie člověka a kultury*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/50882452_Antropologie_teorie_cloveka_a_kultury
- Středočeský kraj. (2022). *Středočeský Fond kultury a obnovy památek 2021*. Dostupné z: <https://kr-stredocesky.cz/web/kultura/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek-2021>
- Škarabelová, S., Neshybová, J. & Rektořík, J. (2007). *Ekonomika kultury a masmédií*. Brno: Masarykova Univerzita.
- Talichubberoun.eu. (2021). *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření rok 2020*. Dostupné z: <https://talichubberoun.eu/vitejte/info-2020/>
- UNESCO. (2001). *Všeobecná deklaráce UNESCO o kulturní diverzitě*. Paříž: UNESCO
- Úřední věstník Evropské unie. (2012). *Consolidated Version of the Treaty on the functioning of the European Union*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>
- Zákon č. 218/2000 Sb. *Zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-218>

III. Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 1: Okresy Středočeského kraje	28
Obrázek 2: Příspěvkové organizace Středočeského kraje na úrovni vybraných municipalit	30

Seznam tabulek

Tabulka 1: Oblasti podporované Ministerstvem kultury ČR	13
Tabulka 3: Zdroje financování kultury	16
Tabulka 2: Časové řady vybraných ukazatelů sektoru kultury za léta 2015-2020	17
Tabulka 4: Prostředky ze Státního fondu kultury ČR vyčleněné na podporu kulturních projektů v letech 2019–2022 (v Kč)	21
Tabulka 5: Příspěvkové organizace vybraných měst ve Středočeském kraji	29
Tabulka 6: Přehled celkových výdajů a výdajů na kulturu jednotlivých krajů za rok 2021	35
Tabulka 7: Neinvestiční dotace Muzeu Českého krasu v roce 2021	40
Tabulka 8: Neinvestiční dotace městským příspěvkovým organizacím Berouna v roce 2021	42
Tabulka 9: Přehled kulturní infrastruktury obce Beroun	43
Tabulka 10: Neinvestiční dotace krajským příspěvkovým organizacím v roce 2021	46
Tabulka 11: Neinvestiční dotace městským příspěvkovým organizacím Příbrami v roce 2021	47
Tabulka 12: Přehled kulturní infrastruktury obce Příbram	48
Tabulka 13: Neinvestiční dotace krajským příspěvkovým organizacím v roce 2021	52
Tabulka 14: Neinvestiční dotace městským příspěvkovým organizacím Rakovníka v roce 2021	54
Tabulka 15: Přehled kulturní infrastruktury města Rakovník	54
Tabulka 16: Výdajová struktura okresního města Beroun v letech 2010-2021	60
Tabulka 17: Výdajová struktura okresního města Příbram v letech 2010-2021	61
Tabulka 18: Výdajová struktura okresního města Rakovník v letech 2010-2021	61
Tabulka 19: Procentuální podíl výdajů na kulturu v porovnání s celkovými výdaji měst a výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele za období 2010-2021	62

Tabulka 20: Průměrný podíl výdajů na jednotlivých sektorech kultury vybraných měst za období 2018-2021 (v %)	63
Tabulka 21: Dotace v oblasti kultury na obyvatele v jednotlivých městech za období 2019-2021	65
Tabulka 22: Počet žádostí získající dotaci v rámci dotačních programů vybraných měst v letech 2019-2021	66
Tabulka 23: Počet neúspěšných žádostí o dotaci v rámci dotačních programů vybraných měst v letech 2019-2021	66
Tabulka 24: Dvouleté dotace na kulturní činnost Berouna v období 2018-2021	67
Tabulka 25: Celkové výdaje Městských kulturních center vybraných měst v letech 2019-2021	67
Tabulka 26: Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.1	71
Tabulka 27: Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.2	72
Tabulka 28: Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.3	73
Tabulka 29: Výsledky k dílčí hypotéze č. 1.4	75
Tabulka 30: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.1	76
Tabulka 31: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.2	77
Tabulka 32: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.3	78
Tabulka 33: Výsledky k dílčí hypotéze č. 2.4	79

Seznam grafů

Graf 1: Podíl vládních výdajů zemí EU na kulturní služby, vysílání a vydavatelské služby v roce 2020 z celkových výdajů (v %)	7
Graf 2: Vývoj příjmů kapitoly 334 Ministerstva kultury od roku 2015 do roku 2022 (v Kč)	14
Graf 3: Vývoj výdajů kapitoly 334 Ministerstva kultury od roku 2015 do roku 2022 (v Kč)	14
Graf 4: Čerpání peněžních prostředků Středočeského kraje v odvětví kultury v letech 2017-2021 (v mil. Kč)	31
Graf 5: Výdaje Středočeského kraje na kulturu dle oblastí v letech 2019–2021 (v mil. Kč)	31
Graf 6: Čerpání peněžních prostředků v jednotlivých odvětví kultury Středočeského kraje za rok 2021	32
Graf 7: Daňové výnosy jednotlivých krajů v roce 2021	33

Graf 8: Výdaje na kulturu Středočeského kraje dle skutečnosti a modelu RUD v letech 2017-2021	34
Graf 9: Čerpání Středočeského Fondu kultury a obnovy památek v letech 2017-2021 (zaokrouhleno v mil. Kč).....	37
Graf 10: Úspěšnost žadatelů v rámci Programu 2022 pro poskytování dotací na podporu kultury ze Středočeského Fondu kultury a obnovy památek	37
Graf 11: Úspěšnost žadatelů v rámci Programu 2022 pro poskytování dotací na obnovu památek ze Středočeského Fondu kultury a obnovy památek	38
Graf 12: Výnosy Muzea Českého krasu z transferů v letech 2017–2021 (zaokrouhleno v mil. Kč).....	40
Graf 13: Výnosy vybraných místních institucí Berouna z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč).....	41
Graf 14: Výnosy vybraných krajských institucí z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč)	45
Graf 15: Výnosy vybraných místních institucí Příbrami z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč).....	47
Graf 16: Výnosy vybraných krajských institucí z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč)	52
Graf 17: Výnosy vybraných místních institucí Rakovníka z transferů v letech 2017–2021 (v mil. Kč).....	53
Graf 18: Porovnání výdajové struktury vybraných měst v roce 2021	56
Graf 19: Služby pro obyvatelstvo v roce 2021 ve vybraných městech	57
Graf 20: Celkové výdaje vybraných měst na kulturu v období 2017–2021 (zaokrouhleno v mil. Kč).....	58
Graf 21: Srovnání podílu kulturních výdajů na celkových výdajích měst v letech 2017-2021 (v %)	59
Graf 22: Výdaje na jednotlivé kulturní oblasti vybraných měst v roce 2021	64
Graf 23: Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích Berouna v letech 2010–2021	71
Graf 24: Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích Příbrami v letech 2010–2021	72
Graf 25: Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích Rakovníka v letech 2010–2021	73

Graf 26: Závislost výdajů na kulturu na celkových výdajích vybraných měst v letech 2010–2021	74
Graf 27: Závislost výdajů na kulturu Berouna v rozmezí let 2010–2021	76
Graf 28: Závislost výdajů na kulturu Příbrami v rozmezí let 2010–2021	77
Graf 29: Závislost výdajů na kulturu Rakovníka v rozmezí let 2010–2021	78
Graf 30: Výdaje na kulturu všech vybraných měst v rozmezí let 2010–2021	79

IV. Přílohy

Rozhovor s vedoucím odboru školství a volnočasových aktivit v Berouně

1. Jak byste zhodnotila kulturní dění v Berouně v porovnání s ostatními městy podobné velikosti?

Kulturní dění v Berouně považuji za dostačující s ohledem na velikost města a kapacitní možnosti pracovníků zabývajících se kulturou, ale vždy je co vylepšovat. Také je těžké to paušalizovat, protože ne každé město obdobné velikosti musí v kultuře fungovat stejně, což závisí na mnoha ovlivňujících faktorech, například:

- poloha města (Berounu v tomto velmi škodí dostupnost Prahy, která nabízí širokou škálu kulturních akcí a k nejbližší stanici metra je to odtud 15 minut)
- provozovatelé kultury - zda ji provozuje soukromý subjekt nebo je to subjekt zřízený státem/krajem/obcí (u soukromých subjektů je kladen důraz na zisk, zatímco u subjektů státních/krajských/obecních je kladen důraz na zajištění kulturních potřeb všech skupin obyvatel města)
- objekty nebo místa, která lze ke kulturním akcím využít (například kulturní dům Plzeňka v Berouně má díky sálu v patře z důvodu bezpečnosti velmi omezenou kapacitu, což je omezující v konání velkých koncertů, navíc tato skutečnost nutně zdražuje vstupné na jednotlivé akce - pro představu: kulturní dům v sousedních Hořovicích má kapacitu k sezení dvojnásobnou, tedy tam, kde my musíme mít vyprodáno, abychom nebyli v červených číslech, stačí v Hořovicích naplnit polovinu kapacity, zbytek už je položka zisková)
- ve městě Beroun téměř nejsou vhodné objekty (stadion, kemp, hrad/zámek ap.), která by se dala ke konání kulturních akcí využít nejlépe bezplatně.

V souvislosti s výše uvedeným se tedy domnívám, že se město snaží poskytnout co nejširší kulturní program vzhledem ke svým možnostem (fungující kulturní centrum, provozování objektů, které vlastní), ale také grantovou podporou soukromých kulturních subjektů ve městě.

2. V čem shledáváte největší slabiny, a co vnímáte jako přednosti?

Předností kulturního dění v Berouně je blízkost Prahy a větší koncentrace památek na jednom místě a v blízkém okolí. Mimo historické památky je také příroda v okolí Berouna rozhodně velkým lákadlem pro širokou veřejnost. O slabinách viz odpověď výše (například žádné nebo nevyhovující objekty k provozování kultury - kulturní dům, který je omezen dobou svého vzniku a dispozicemi, které nelze změnit. galerie, které jsou v objektech, které původně jako galerie nebyly plánovány a tedy nejsou k mnoha věcem dostačující či vhodné), předností je, že na malém městě se vytvořila určitá stálá skupina lidí, kteří kulturní akce navštěvují a oceňují. V Berouně rozhodně chybí kulturní zařízení, které by vyhovovalo současným požadavkům pro pořádání kultury (multifunkčnost, možnost přizpůsobení jednotlivým akcím).

3. Jak se dařilo vaši koncepci naplňovat, a připravujete novou na další období?

Koncepce je naplňována dle plánů, aktuálně se připravuje aktualizace původně zpracované koncepce.

4. Na jaké úrovni jsou vaše výdaje do oblasti kultury?

Zde nerozumím, co tím myslíte, v porovnání s čím.

5. Máte představu, do kterých kulturních projektů by se mělo cíleněji investovat?

To je rozdílné dle regionu a velikosti města, které kulturní program zajišťuje. Výhodou Berouna a okolí je blízkost Prahy a koncentrace historických památek.

6. Uvažujete o navýšení podílu víceletých dotací a vidíte v tomto plánování pozitiva či negativa?

Neuvažujeme, dotace máme jednoleté a dvouleté. Standardní problémy byly při dokládání vyúčtování a největší problém byl způsoben opatřeními spojenými s Covid-19.

7. Vícezdrojové financování umožňuje větší podporu v oblasti kultury, myslíte si, že větší daňové zvýhodnění mecenášství a sponzoringu by přineslo výhodnější a efektivnější cestu, jak financovat kulturu?

Ano.

8. Vidíte lepší cestu pro financování kultury, než se dosud užívá?

Nejspíš ne. Kultura (tedy nekomerční, čistě komerční věci by si na sebe měly vydělat) bude muset být nejspíš vždy dotována. Mělo by se ale vždy pořádně zvažovat, zda některé projekty/subjekty jsou natolik potřebné, aby byly dotovány (dovolím si teď jeden soukromý a kacířský názor a to, zda opravdu musíme mít nejvyšší počet divadel na počet obyvatel a zda jsou všechna natolik přínosná, aby byla dotována).

9. Jakou vidíte dlouhodobou budoucnost kultury ve vašem městě, kam byste směřovala maximální úsilí?

Plány jsou stanoveny v koncepci kultury, vše co chybělo se buduje a dodělává (podium, kulturní kluby atd.).

10. Dokážete pojmenovat, co by daleko více a efektivněji pomohlo české kultuře?

Viz poslední věta v odpovědi výše.

Rozhovor s ředitelem Městského kulturního centra v Příbrami

1. Jak byste zhodnotil kulturní dění v Příbrami v porovnání s ostatními městy podobné velikosti?

Porovnání je subjektivní, protože nesleduji detailně všechna města podobné velikosti, ale troufnu si říci, že Příbram je na poli kultury velmi aktivní a hodnocení dle školního vysvědčení bych jí dal známku 1-. Přímé porovnání má např. s Pískem, který je také velmi aktivní a jsem rád, že se můžeme na tomto faktu v Příbrami i my podílet.

2. V čem shledáváte největší slabiny, a co vnímáte jako přednosti?

Konkrétních slabin vnímám méně, ale byl bych rád, kdyby se objevilo více soukromých subjektů, které by se snažili pořádat akce většího rozsahu např. koncerty v Letním kině nebo Sportovní hale. Pozitivně vnímám fungování organizací Divadla A. Dvořáka, Knihovny Jana Drdy, Hornického muzeum, Městského kulturního centra a široký zásah žánrových a věkových kategoriích po celý rok.

3. Jak se dařilo vaši koncepci naplňovat, a připravujete novou na další období?

Naše koncepce se v zásadě nemění. Máme stabilní a fungující akce – Svatohorská šalmaj, Novák fest, Čarodějnice či Advent. Ty však každý rok doplňujeme novinkami

jako byla představení la Putyka či Připomenutí březohorské důlní katastrofy. Každým rokem nám také několik akcí přibude a stávají se stabilními akcemi, které pořádáme. Příkladem je Prokopská pouť nebo Den seniorů. Zvláštní kapitolou je pak Junior klub, který funguje kromě prázdnin 10 měsíců v roce.

4. Na jaké úrovni jsou vaše výdaje do oblasti kultury?

Výdaje jsou v řádech milionů. Musel bych zjistit, zda mohu veřejně poskytnout konkrétní a skutečný rozpočet.

5. Máte představu, do kterých kulturních projektů by se mělo cíleněji investovat?

Za nás máme rádi akce, které jsou s edukativním přesahem či nové a neotřelé, jako byla zmiňovaná vystoupení Cirk La Putyka nebo Důlní katastrofa. Tyto akce kromě kulturního a „jednorázového“ zážitku mohou přinést také dlouhodobý dopad – vzdělání či otevření očí v rámci akrobacie či nových sportů.

6. Uvažujete o navýšení podílu víceletých dotací a vidíte v tomto plánování pozitiva či negativa?

Město Příbram poskytuje jednorocní granty. O poskytování víceletých grantů doposud město neuvažovalo a ani neuvažuje. Rozpočet na tento rok byl oproti loňskému snížen čili o zvýšení neuvažujeme. „Hrajem“ s tím co nám je přiděleno. Docela zajímavým faktem je to, že náš rozpočet byl snížen o cca 1/5 nicméně akcí nebylo.

7. Vícezdrojové financování umožňuje větší podporu v oblasti kultury, myslíte si, že větší daňové zvýhodnění mecenášství a sponzoringu by přineslo výhodnější a efektivnější cestu, jak financovat kulturu?

MKC Příbram je organizační složka čili příjmy nejdou do naší kapitoly. V překladu, pokud vyděláme na vstupném, partnerech či jiných příjmech, tak se nám nezvyšuje rozpočet, který bychom mohli investovat do akcí. Nicméně se snažíme shánět partnery a „utržit“ co nejvíce Kč.

8. Vidíte lepší cestu pro financování kultury, než se dosud užívá?

Pokud bych se na tuto otázku díval jako soukromý subjekt, tak ano.

9. Jakou vidíte dlouhodobou budoucnost kultury ve vašem městě, kam byste směřoval maximální úsilí?

Nyní bychom chtěli stabilizovat naši vnitřní činnost a efektivnost práce. V roce 2023 chceme nastavit určité procesy, jejichž cílem bude propagace akcí naší značky, a to aby se divák a návštěvník včas a efektivně dozvěděl, co, kdy a kde.

10. Dokážete pojmenovat, co by daleko více a efektivněji pomohlo české kultuře?

Osobně si myslím, že funguje dobře.

Rozhovor s vedoucím odboru školství, památkové péče, kultury, tělovýchovy a cestovního ruchu v Rakovníku

1. Jak byste zhodnotil kulturní dění v Rakovníku v porovnání s ostatními městy podobné velikosti?

Takové porovnání je dost obtížné, protože neznám podrobně kulturní dění v ostatních městech. Sám se pohybuji v oblasti loutkového divadla (jsem tajemníkem Rady SAL při SČDO) a vím, že kulturní činnost vždy závisí na osobním nadšení jak šéfů a pracovníků kulturních zařízení, tak na aktivitě amatérů. Stačí výměna jednoho člověka a situace se může výrazně změnit, ať k dobrému, nebo špatnému. Města obdobné velikosti jsou závislá na dovozu divadelních představení, koncertů a dalších akcí, protože si nemohou dovolit provozovat ve své režii divadelní soubor či orchestr. Co se týká kina, zde se zásadním způsobem projevuje technický pokrok. Pořízení nových zařízení je vynucováno změnami v systému nahrávání filmů a pořízení nové promítačky vyžaduje uvolnit z rozpočtu kolem 2 milionů Kč. A pokud má město např. stálé kino a k tomu letní kino, tak se má co ohánět. Rakovník kupříkladu v minulých třech letech vyměnil mobiliář letního kina, pořídil novou promítací techniku a provedl stavební úpravy v letním kině. Jak jsem se zmínil o nadšencích, tak mohu uvést naši ředitelku Městské knihovny Rakovník, která pořádá řadu výstav a kulturních akcí v průběhu celého roku, včetně Rakovnického cyklování – třídní akce pro cyklisty, kde jsou různé závody v okolí Rakovníka, kulturní program (ve spolupráci s Kulturním centrem Rakovník).

2. V čem shledáváte největší slabiny, a co vnímáte jako přednosti?

Slabiny jsou finance a nezájem diváků v postcovidové době. Profesionální kultura si musí co nejvíce vydělat, i když se neobejde bez dotací, amatérská je na tom ještě hůře.

Město Rakovník pomáhá amatérské kultuře pomocí dotací. V našem městě působí celá řada rockových a folkových kapel, orchestry, divadelní spolek Tyl, Loutkářský spolek Před Branou Rakovník, dětský folklórní soubor Borůvky, skupina country tanců Lentilky a další. Předností je zapojení spousty lidí do kulturní činnosti a poskytnutí vyžití divákům z našeho regionu za příznivé ceny. Cena vstupenky je důležitá, v současné době si lidé dost rozmýšlí, zda vydají peníze za kulturu.

3. Jak se dařilo vaši koncepci naplňovat, a připravujete novou na další období?

Nemáme stanovenou koncepci rozvoje kultury. Rakovník byl vždy kulturním městem a krom finanční pomoci nebylo nutné uměle kulturu řídit.

4. Na jaké úrovni jsou vaše výdaje do oblasti kultury?

Dotace do amatérské kultury jsou 1 milion Kč, město dále zřizuje kulturní centrum s divadlem a kinem (společný sál), s tanečním sálem a klubovny, dále Dům osvěty – tj. menší sál s jevištěm (8,2 mil. Kč) a městskou knihovnu (12 mil. Kč). To jsou peníze na provoz a příspěvek na konání kulturních akcí.

5. Máte představu, do kterých kulturních projektů by se mělo cíleněji investovat?

V současné době se buduje víceúčelové kulturní a společenské centrum – knihovna s čítárnou, dvěma sály, venkovní scénou a kavárnou. Divadlo s kinosálem je po rekonstrukci z roku 1998 a Dům osvěty a letní kino jsou po rekonstrukci, která proběhla v několika minulých letech.

6. Uvažujete o navýšení podílu víceletých dotací a vidíte v tomto plánování pozitiva či negativa?

Město poskytuje jen dotace na příslušný rok. Víceleté granty se využívají spíš na rekonstrukce a budování, ale to nespadá do působnosti mého odboru. V současné době žádný vhodný dotační program, který bychom mohli využít, neběží.

7. Vícezdrojové financování umožňuje větší podporu v oblasti kultury, myslíte si, že větší daňové zvýhodnění mecenášství a sponzoringu by přineslo výhodnější a efektivnější cestu, jak financovat kulturu?

Přísun financí od sponzorů by byl jistě vítaným zdrojem, ale v současné době se takové peníze více směřují do školství a sportu. Vždy jde o nadšení jednotlivců nebo jejich blízkých, kdy je pak šance nějaké finance získat.

8. Vidíte lepší cestu pro financování kultury, než se dosud užívá?

V současné době všeobecného zdražování a současně poklesu zájmu diváků se obávám, aby do kultury nešlo ještě méně peněz, nežli dosud. Řada lidí považuje kulturu za zbytečnou záležitost, a to nejen běžných občanů, ale i na nejvyšších místech. Usuzuji tak z (doufejme) dočasného zrušení dotačního programu na obnovu památek od Ministerstva kultury ČR. A každý rok se na chátování památek tvrdě podepisuje a ve výsledku prodraží.

9. Jakou vidíte dlouhodobou budoucnost kultury ve vašem městě, kam byste směřoval maximální úsilí?

Věřím, že Rakovník si svoji kulturu udrží. U profesionální kultury jsme závislí na „dovozu“ a tam jsou nezbytné finance a dostatečný zájem diváků. Amatérská kultura žije z nadšení jejích provozovatelů a ti snad vydrží. Nezbytná je podpora města, bez ní se kultura dělat nedá.

10. Dokážete pojmenovat, co by daleko více a efektivněji pomohlo české kultuře?

Naše kultura je na vysoké úrovni. Čeho se bojím je skutečnost, že se stále častěji vytváří kulturní počiny pro ně samé, bez ohledu na zájem diváků a omlouvá se to tím, že se divák musí věci naučit rozumět. Jasně, i takové věci je nutné vytvářet, ale ne na úkor našich národních tradic. Mám pocit, že co není podle zahraničních vzorů, není na úrovni. Odsouvá se tradice (předělávání tradičních kvalitních děl, nesoucích národní odkaz), bezbřehá kritika všeho starého, bez znalosti souvislostí, historického vývoje a vazeb na dobu vzniku a odtržení od diváka. Co by tedy pomohlo – vzdělání tvůrci, znající historii, nezahledění do ciziny a nekopírující bezhlavě výstřelky jiných. Vždy jsme měli kvalitní umělce i autory, kteří se dokázali prosadit v mezinárodní konkurenci, ale je zapotřebí takové lidi podporovat a ne nad nimi ohrnovat nos, protože jsou „jen“ od nás. Dál cítím odsun nejstarší generace do pozadí. Ať je to v rozhlase, televizi, divadle... Zapomíná se na jejich potřeby, na jejich zájmy a vkus a nejstarší generace se pak zoufale chytá i podřadných kulturních počínů, protože kulturu potřebuje, jako každý

jiný. Tuhle propast mezi generacemi vnímám jako velikou chybu. Staří lidé nestíhají technologický pokrok a mladší lidé ve vedení sdělovacích prostředků, divadel a v kultuře obecně zapomínají na potřeby nejstarší generace. Sám se pomalu dostávám mezi seniory a stíhám jen díky tomu, že ještě stále pracuji a jsem i aktivně činný v kultuře. Vidím ale ve svém okolí, co staří lidé postrádají. V Rakovníku se na ně myslí, pořádají se pro ně pořady, ale není to tak všude. Obzvláště lidi na vesnici začínají být od kultury hodně odtrženi. Diskutabilní byly v minulosti autobusové zájezdy na divadelní představení do Prahy a jiných velkých měst, ale jen z pohledu divadelníků. Byla to možnost vidět to nejlepší, co se nabízelo. A z pohledu obyvatel venkova to byla velká příležitost. Ne každý, samozřejmě, jel za kulturou, někdo běžel nakupovat, nebo si dopřál v restauraci, ale jako aktivní divadelník jsem rád za každého vnímavého diváka. A ti přijeli samozřejmě také a byli za možnost vidět kvalitní představení vděční.

Co říci závěrem. Máme být v naší vlastní české a slovenské kultuře na co hrdí, tak buďme!

Rozhovor s radním Středočeského kraje pro oblast kultury, památkové péče a cestovního ruchu

1. Jak byste zhodnotil kulturní dění ve Středočeském kraji? Je ho tady dostatek na kvalitativní úrovni, a co byste chtěl změnit?

Středočeský kraj je svojí polohou specifický, tvoří jakýsi prstenec kolem hlavního města Prahy. Z této charakteristiky vyplývá i vzájemná symbióza, podpora i čerpání kulturní prospěšnosti. Je třeba zaměřit své úsilí na větší podporu vzdálenějších lokalit od hlavního města a zvýšit tak nabídku a rozmanitost i v těchto lokalitách. Co se týče sítě kulturních institucí jsme na tom dobře, disponujeme velkým počtem knihoven a máme celkem 19 příspěvkových organizací, které provozují takřka 50 expozičních míst. Tyto objekty jsou dlouhodobě zabezpečovány a lze je považovat i „za uživatele víceletých grantů“. Organizace hospodaří s ročním trvale průběžným příspěvkem.

2. Jaké nové akce chystáte v nejbližší době finančně podpořit?

Mínulý rok jsme schválili dotační program na podporu knihoven, památek a živé kultury, celkem jsme tak rozdělili 38 mil. Kč. Krajská rada schválila stavbu muzejního depozitáře za 690 mil. Kč z ITI Integrované teritoriální investice

Samostatné vlastní akce nepořádáme, snažíme se o co největší podporu jednotlivých regionů, aby se tak nerovnováha vyváženosti kulturních potřeb a možností eliminovala.

3. Jaké jste si určil po přestupu do nové funkce priority a jaké jsou pro vás nejpalčivější problémy středočeské kultury?

Priority jsou takové, aby příspěvkové organizace dokázaly efektivním a hlavně atraktivním způsobem přenášet informace zejména nejmladší generaci. Snahou je modernizovat prezentaci expozic. Badatelská činnost je na velmi vysoké úrovni. Ne zcela se nám však daří najít nejvhodnější způsoby předávání těchto výborných výsledků široké veřejnosti. Čas a doba vyžaduje zapojování vhodných moderních prvků, například virtuální reality. Chtěli bychom, aby expozice byly atraktivní pro návštěvníky, aby měli edukativní potenciál, proto je potřeba je zmodernizovat. Radost mám z expozice Středočeského muzea v Roztokách u Prahy, kde se nám podařilo realizovat program expozic prostřednictvím hologramové techniky, která je pro většinu diváků velmi atraktivní. Jako pedagog vnímám největší problém v přednesu jednotlivých informací ne příliš moderním způsobem, ale situace se průběžně zlepšuje včetně personálu. Z krátkodobých priorit musím zmínit aktivity spjaté s centrálou cestovního ruchu Středočeského kraje a změny v dotačních programech v oblasti kultury. Z dlouhodobých priorit bych byl rád, kdyby se nám podařilo vytvořit zmíněnou koncepci kultury a památkové péče na další období, kterou v tuto chvíli Středočeský kraj nemá.

4. Existuje aktuální koncepce rozvoje kultury Středočeského kraje a připravujete novou?

Ucelená koncepce neexistuje, pouze dílčí koncepce, které jsou zaměřeny na knihovny, divadla a oblast památkové péče. Přesto není vytvořena ucelená koncepce všech příspěvkových organizací v jednom souboru. V letošním roce je v plánu přednést návrh.

5. Vyhovuje vám spojení resortu kultury, památkové péče a cestovního ruchu?

Ano, vzájemně se tyto oblasti ovlivňují a podporují. Oblasti kultury jsou zároveň turistickými cíli.

6. Jste spokojen s grantovým systémem, potažmo co byste na něm změnil?

Každoročně děláme hodnocení uplynulého roku, snažíme se přenastavit kritéria a zjednodušit je tak pro žadatele. Například na mikrogranty nemáme lidskou kapacitu. Klíčový je pro nás sběr zpětné vazby od žadatelů, kdy lze dle těchto výsledků přehodnotit bodové nastavení, zjednodušit administrativu pro žadatele, kteří žádají každoročně a průběžně, aby nemuseli dokládat stále stejné formality. Víceleté granty momentálně neuplatňujeme, ale chtěli bychom je začít prosazovat v cestovním ruchu, kde to chceme nastavit u akcí v rámci Programu 2022 pro poskytování dotací na podporu rozvoje doprovodné infrastruktury z rozpočtu Středočeského kraje ze Středočeského Fondu podpory cestovního ruchu.

7. Uvažujete o navýšení podílu víceletých grantů a vidíte v tomto plánování pozitiva či negativa?

Vidím v tomto pouze pozitiva, umožňuje to pořadatelům a kulturním organizacím plánovat. Specifický je festival A. Dvořáka, který si vynutil změnu organizační struktury na zapsaný spolek, který tak má nyní větší možnost vícezdrojového financování. A mimo jiné pobírá i víceleté dotace.

8. Vícezdrojové financování umožňuje větší podporu v oblasti kultury, myslíte si, že větší daňové zvýhodnění mecenášství a sponzoringu by přineslo výhodnější a efektivnější cestu, jak financovat kulturu?

Nejsem si úplně jist. Spíše ne. Musely by se změnit zákony pro mecenášství v našich podmínkách. U nás není dostatečně připravená legislativa, ale je to jedna z cest, která je uplatňována zejména v zahraničí.

9. Jsou naplněny všechny předpoklady pro splnění lepší budoucnosti kultury?

Nejsou, protože naplňujeme základní poměr dotace do kultury k HDP. Kultura je podfinancovaná stále a je to možná tím, že si řada lidí, která tvoří rozpočet, neuvědomuje přínos do budoucna kreativních odvětví. Středočeský kraj v přepočtu na obyvatele si na tom stojí hůře oproti ostatním krajům, jelikož zákon o rozpočtovém určení daní nepočítal s tak překotným rozšiřováním kraje o několik set tisíc obyvatel. Procento rozpočtu vydané na kraj zůstává fixní. Aktivované snahy se dosud nepodařily prosadit v senátu.